

Ján Fjodorovič
Š k o l k a

ř e ě i u h e r s k é.

K n i h a

ř cjtání a cwičení,

z nihto

se žáci geden druhého skausseti, a tať bez welké pomoci učitelowé
začátky řeči uhersté naučiti mohau.

Dle německého

Profesora Ludwika Turčániho,

pro Slowáky wypracowaná

od

Jozefa Procházky.

W Kyseku 1846.

Tiskem a nákladem Karla Reicharda a synů.

2#3

Revízia
1967

REVIZIA

Chcešli bogit & cili skoro,
Nehledeg pravidel mnoho.
Neb gen príklad tebe učj,
Mnoho řečj vsak gen mučj.

MUZ. 100.58

Signatúra

Čís. prílohy

Čís. inv. dan.

Slovenské pedagogické knihstvo

v Bratislave

H 457.7 (15) (071)

P ř e d m l u w a.

Mé milé dítě!

Neníli pravda? po slowensku mluwiti a čítati už nyní znáš. Dobře! Poněwadž ale w Uhrách býwáš, následowně Uhrem gš, tať máš a musíš se též učiti uheršky čítati a mluwiti.

Toťo wšak negde tať náhle a tať lehko. A poněwadž to tať náhle negde, wezmi tuto knížku co neyštūr do ruky: a to sice ne až potom, řbyž si giž tři neb čtyry roky do šškoly chobil, a tať šškole bez mála odrosil byl, nybrž hned, gať náhle si se po slowensku čítati naučil. A poněwadž to není tať lehko, neočekáweg, aby si se wšsečo gen pomoci twého učitele učil a s ním opařowal. Wezmi teby, mé milé dítě šškolu tuto začasté sám do ruky: a gať náhle si se z ni naučil po uheršku čítati, počni se hned učít, též rozuměti. Nauč se neyprwé křesťná gména twých sūsědů w § 18. Znage tato, nauč se čisla w § 26; potom některá přibawná gména a t. d. Wšseča ale tato a následugjci slowa musíš sice dobře se nazpamět naučiti (neb gináče nemůžeš ani ty ulohy, genž z těch slow pozustáwagi, která si se giž naučil, dělati); ale ne nazpamět odbřkáwati; nybrž, řbyž si se slowa doma (aneb i we šškole) naučil, gať slowo slowenské po uheršku se gmenuge, přikrey kaustem papjru slowo uheršké, wyčti slowo slowenské, a powěz gať se po uheršku gmenuge.

Milé dítě! giž hore sem ti powěděl: Neočekáweg wšsečo od twého až mnoho zanepřáždněného učitele; myšlissi ale, že už to uheršké wiš, gdi ř twému bratrowi, ř twé sestře, ř twému otci, ř twé matce aneb ř twému spolužákowi, a proš, by tě přěslýchali a se tě wyptáwali. A gestli tě magi rádi, a gen něco uheršky čítati wědi, buďau ti napomocni. Dni nechagi čítati tebe, aneb ti přěčtau sami slowo slowenské ze slowníka, rádek slowensky z čítánky, a ty, mŭg malý Uhře powjš gim to po uheršku.

Toťo gedno ti musim gestě powěditi. Deyme tomu, že si byl zagistě tať pilný, že by si se naučil celý slowník a celau čítánku, nemusíš

proto myslit, že gfi giž hotowým Uhrem. Ne, mé milé dítě. Toto gest gen sškolka neboli začátky řeči uheršké. Pohleš, gest to gen malá knížka. W ni nemůžeš gestě wšsecko uheršké obsaženo býti. Toč gest gen pro začátečnjšy sepsaná knížeečka, w nižto se tedy ne tač na to hledělo, aby slowenské krásně uheršky, než spíše na to, aby, kde možná slowo za slowem uheršky powědjno bylo. — Znášli ale obsah knížky této, a mžessli snad i zkausseu složití z řeči uheršké, potom wěř mi, potom tě to nebude stát mnoho práce, s pomocj knihy wěššj, w nižto wjce cwičenj w čitánj a předkládánj nagdeš, hotowým Uhrem se státi. A chcessli gedenkrátě, až welšým budeš a zrostěš užitečným slowěkem w twé wlasti býti, nezapomineš, nezanedbáweg co neyštěr se naučiti twau řeč fraginškau, zákonnj přikázanau; pomni, že se říkáwá:

Šlastný gest ten muž slowenský,
Genž w Uhrách zná též uheršky.

W Presspurku w měsšci Kwětnu 1845

na den Sw. Trojice.

Překládatel.

Gednoslabičná slova f hlasování aneb f slabikování.

§ 1. Samohlásky.

Az ács áll áld
az ár ás art
én és ez ér
ép ész ékt ér
ír is int is
iz is in is
ó ól óv ónt
ok orr old ont
ő ör ősz őz
őlv ől őn őnt
űgy űr ur ujj
unt ut ugy uj

— ten tesař stoji zehna
— to ssidlo kopa ssodj
— gá a tato žila
— zdravý rozum okrasu hoden
— visse též křvá též
— úd též nerv (číwa) též
— starý chlěw zachraňuje olowo
— přejčina noš rozlučuje rozléwá
— on bdi ssedivý srna
— gestřáb vraždj Dni lege
— záležitosť žene pán nowý
— mrzutě cesta tak prst.

§ 2. Súzvučky.

bor baj bab bór
bün bel bikk ból
dölf déd dér dal
fa far fő fal
gém gát gőz gally
hab hur has hal
jaj jer jó jog
jég jel juh fog
ki kést kér kap
le lóg láb lap
ma méz most mer
no nézd nem nyer
pad pénz pár pap
rest raj rut rab
sós sült sok sár
tiz tál tölt tár
van vén vég vár
zöld zab zárt zár

— wjno zlé bob kůže
— hřích wnitřnosti buř z
— wysokomysslnost předkové padlý mráz piseň
— dřewo trtol hlawa stěna
— wolawka hráz pára listj
— pěna strúna břucho ryba
— ach poď dobře práwo
— led znamenj owce zub
— kdo nůž žádá dostane
— bolu wissj noha strana
— dnes med nynj se opowazuje
— nu hleď ne wyhrát
— lawice penjze pár kněž
— hnily rog ssťaredý chycený
— osolený pečeně mnoho bláto
— deset mjsa plný slab
— ge starý konec zámeť
— zelený owes zatworený záwora.

§ 3. Složené súzvučky.

cziz czél czim czin
csucs csók czusz csin
gyór gyur gyik gyóz
egy hegy fogy főz
illy hely mély lyuk
fűty korty ponty tyuk

— cic cjl titul cjn
— cjp poljbenj knahňa (růže) sswárnost
— Ráb hněte gestřerka witězi
— geden wrch ubýwá warj
— taký mjsťo hluboký djra
— pjsťnutj poblčenj řaper slepka

nyolez nyár nyak nyüg — osm léto křeš púto
 hány nyul nyel nyög — folko žagic hltá upj
 szór szur szász sziv — wlasz pichá Saš sage
 ész vész szüz szív — rozum přecházi panna srdce
 zseb zsák ság szirt — wačel mých wrch Saš skalina
 zsold guzs zsup zsirt — žold přadenko otěpka topené máslo.

§ 4. Bjchlásná slowa.

árt árts ártsd — šřebj šřeb
 márt márts mártsd — omáčj omáčeg omoč to
 ejt ejts ejtsd — přesázi přesážeg přesab to
 fejt fejts fejtsd — párá páreg páreg to
 int ints intsd — řhwa řhwey
 hint hints hintsd — sype syp syp to
 ont onts ontsd — rozřhwá rozřleg rozřleg to
 bont bonts bontsd — rozparuge rozpárug rozpáreg to
 tölt tölts töltsd — lege leg leg to
 költ költs költsd — básni básni básni to (wydey to).

§ 5. Průtažná a zůstřená slowa.

Pozorúg! Mussj průtažná slowa ob zůstřených dobře rozeznawat.

ir ir agg ág — mast pisse zastaralý haluz (wětew)
 rak rák rag rág — klade rař přjdawel žwifá
 bab háb vall váll — bob bábika se přiznává plece
 ágy ágy al áll — lebka postel dolná brada
 kert kért mar már — zahrada prošil kússe už
 tag tág kar kár — úd prostranný rameno šřkoda
 tol tól lat lát — šřká od lot widj
 ver vér hat hát — bige krew šřest hřebet
 tör tör kor kór — láme dýka węc nemoc
 var vár por pór — prassiwina zámeř (hrad) prach sedlář
 vad vád szel szél — dimoký žaloba kráži wjter
 sir sir fel fél — pláče hrob nahoru se bogj.

§ 6. Šwrdá slowa.

Pozorúg! Šař se gmenugau slowa, w kterých ge a, o aneb u, ř. př.

Ha ván zsup nad — řbyž ge otěpka trštěnina
 ládd ugy van fád — hleš tař ge dřewo twé
 most már sok ur — nyňj už mnoho pán
 ás szánt bont fur — řopá orá rozparuge wrtá
 sok bor árt bont — mnoho wjna šřkobj rozlučuge
 ló por várt ront — pušňňj prach zámeř spušřšřit.

§ 7. Měká slova,

totiž w kterých se nachází e, i, ō aneb ů, f. pr.

Egy meg négy öt	—	geden a čtyry (ge) pět
nyelo nyel nem köt	—	gazyň hltá ne wáže
szép szin mit ér?	—	pěkná barwa co hodna?
ki fél őrt kér	—	řbo se bogi stráž žáda
ki küzd bért nyer	—	řbo boguge odplatu dostává
vétt ki főt ver	—	hřessi řbo hlamu bige.

§ 8. Slova s předložkou (pohlavním slovem).

Dozorůg! Když první písmena w slově samohláská ge, předloží se az, když ale súzvučka ge, předloží se a'.

a' kard	a' nyak	a' seb	a' szél
az ur	az enyv	az ég	az él
a' künt	a' pép	a' rongy	a' kor
az üst	az iv	az ölyv	az orr

1. Utóha. Hledy 20 tvrdých slov. — Hledy 20 měkkých slov. (Kde tvrdé a měkké písmeny gaus, taká slova se gako tvrdá považuji, f. př. tá-nyér, tréfa.) Pomě: 15 příkladu, kde se az, a ginych 15, kde se a' předložit musí.

§ 9. Süt a' nap.

Süt a nap	—	Switj slunko
zöld szint kap	—	zelenau barwu dostává
rét kert fa	—	lúka zahrada strom
olvad a'	—	řage ten
hó 's a' jég	—	snih a led
kék az ég	—	modré (ge) nebe
olly hűs szél	—	řak chladný wjtr
mint mig tél	—	gaf bokuš zima
volt, most nincs.	—	byla, nyní není.
'S így baj sines	—	A tak žlého ani není.

§ 10. Itt a' nyár.

Ugy e bár	—	Geli prawda
Nem nagy kár	—	(Není) žádná welká škoda
Hogy nincs már	—	ře giž nic wjc není
Hó viz sár?	—	řněhu wodny bláta?
Hogy a' nyár	—	ře leto
Itt van már	—	řu giž ge?
Ugy e jó	—	Geli tak (to) dobře
Hogy a' tó	—	ře rybnjř
Jég-tól ment	—	od ledu ořwobožen (ge)

Fagy el ment — Mráz pomínul
 'S légnem hig? — U powětřj nenj chladné?
 Légy hát víg. — Buď teby weseľhý.

§ 11. Testrészek hatása.

A' szem lát, a' fül hall
 A' nyelv szóll, nyel és nyal
 A' szaj mond, orr szág-ol
 Kész tesz vesz, fog nyujt tol.

A' láb jár a' kar vág
 A' talp áll a' fog rág
 A' sziv ver, az ér üt
 A' nyak forg, a' víz hűt
 De mi több mind e nél?
 Az az ész melly tud 's vél.

Oko widj, ucho slyššj
 Gazyř mluwj, hltá a lžje
 Huba (usta) prawj, noř wonj
 Ruka robj, bere, čmata, podává,
 střká
 Noha chodj rameno seká
 Tlapa stogj, zub řsá
 Srdce tluče, žila bige
 Křt se točj woda chladj.
 Než co ge wjc gať wšše toto?
 Toť ge rožum, který wj a' mjnj.

§ 12. A' könyv.

Ezitt, a' mit most látsz, könyv.
 A' könyv vagy jó, vagy rossz.
 A' jó könyv nem rossz, és a' rossz
 könyv nem jó. Ez itt, jó könyv;
 nem az ért, mert még új és
 szép, (hisz majd rut és ó lesz);
 hanem az-ért mert sok olly szó
 van benn, melly kell, és sok olly
 vers, melly szép.

Te Pál! vedd hát ezt, és nézd
 meg jól, mi van benn. De tudd
 is ám. Mert, bár sok van még
 olly, ki nem ért még hon-ni szót;
 te né légy illy, sőt tudd és értsd
 is azt.

K n i h a.

Toto tu, co nynj widjš, ge kni-
 ha. Kniha ge buďto dobrá, aneb
 zlá. Dobrá kniha nenj zlá, a zlá
 kniha nenj dobrá. Toto tu ge do-
 brá kniha. Ne proto, že geště no-
 wá a pěkná ge (wššať prám šta-
 redá a stará bude); ale proto, že
 mnoho takých slow w nj ge, která
 potřebujeme, a mnoho takých wer-
 ššů, které pěkné gsau.

Ty Pawle! weźmi gi teby a po-
 diweť se dobře, co w nj ge. Ale
 abyš to i wěděl. Neb ačkoli mno-
 ho geště takých ge, které nerožu-
 měj národnj řeč; ty nebuď taký,
 ale wěť a rožuměj gi.

§ 13. A' nap.

A' nap egy nagy gömb. Nézd
 csak melly szép, ha fel kel! A'
 kor látsz, mert sűt. De az-ért
 nem tűz ám, ha sűt is. 'S nézd

S l u n k o.

Slunko ge gedna weliká kúle.
 Pozři gen gať pěkná gešt, řbyž
 vycházi! potom widjš, neb switj.
 Proto wššať nenj oheň, byť i swj-

mely szép ha le-megy! A' kor nem látsz, mert itt az éj.

Ha a' nap, két és még egyszáz-szor, és hat van és öt-ször fel kel és le megy, az egy év; az-az tíz és két hold, vagy öt-ven két hét.

§ 14. A' föld.

A' föld is nagy gömb, de nem olly nagy mint a' nap, ugy hogy sok száz meg száz föld, nincs olly nagy mint a' nap.

Ez nem áll ma ott, hol tegnap volt: mert a' nap kör-ül forg. Így lesz a' nyár, az ősz, a' tél és a' ta-vasz, 's így lesz az éj és a' nap.

Illy föld még több van ott fenn az ég-en; mint a' Mars, és más. De a' hold nem olly test mint a' föld és a' Márs; és nem is olly nagy, mint a' föld.

§ 15. A' test.

Az a' mit látsz, mind test: ugy mint a' kő, a föld, a' téj, a' csont, a' viz, a' por: sőt van, a' mit nem látsz, 's még is test, mint a' lég. A' test vagy hig, vagy nem hig, vagy lágy.

Mond meg már, milly' test a' bor, a' zsir, a' fa, a' jég, a vaj? meg ezt is mond meg, milly' test a' haj, a' vér, a' réz?

A' hol a' test van, az tér vagy hely.

tílo. A' pozíri, gaš pěkné ge, řbyž zapadá. Potom newidjš, neb tu noc (ge).

Řbyž slunko dwa a gessťe stokrát a řbedšát a pěťkrát wygde a zapadne, toť gedem roť, toťiž beset a dwa měšice aneb padšát dwa tředně.

3 e m.

Zem ge též welká kúle. Ale ne tať welká gať slunko, tať že mnoho sto a sto zemj negsau tať welké, gaťo slunko.

Dna nestoji dněš tam, kde wčera byla, neb se točj okolo slunka. Tať se stáwá leto, geseň, zima a garo, a tať se stáwá noc a den.

Taťhč zemj ge gessťe mnoho tam hore na nebi; gaťo Márs (Smrtonoš) a giné. Ale měšice není žádně taťé tělo, gaťo zem a Márs, a není též tať welký gaťo zem.

3 e i o.

To, co widjš, ge wšedčo tělo, tať gaťo kámen, zem, mléko, kost, woda, prach; ano ge, to co newidjš, a předce ge to tělo, gaťo powětřj. Tělo ge buď teťucé, aneb ne teťucé, aneb měťe.

Powěz že giž gaťé tělo ge wjno, topené máslo, dřewo, led, máslo? a i to powěz, gaťé tělo ge wlaš, krew, měď?

Řde tělo ge, to ge prostora, a neb mjšto.

§ 16. A' kis lány és a' méh.

Malé děwče a wčela.

Fel kel egy kis lány, 's ki-
megy a' kert-be. Volt ott szép
zöld fü, sok nagy fa, egy agg
ur, és több méh-kas. A kis lány
ott járt kélt. A' kor így szól a'
hoz az agg ur: Te kis lány! ne
menj a' kas-hoz, mert a' méh
meg csip. 'S ő nem hitt. De jaj
egy-szer csak si, ri, lót, fut.

Sebralo se gedno malé děwče,
a šlo wen do zahrady. Byla tam
pěkná zelená tráwa, mnoho welli-
kých stromů, gedn přistarlý pán,
a wíce úlü (bholú). To malé dě-
wče se sem a tam procházelo. Tuť
tať mluwj k ni ten přistarlý pán:
Ty malé děwče! nechod k úlüm,
neb wčela štipá. U ono newěřilo.
Ale nastogte! na ráz wšak pláče,
wřesťti, sem a tam běhá.

Hát mi baj? mi baj? szól az
ur. Jaj mond a' lány: fáj, fáj!
mert a' méh csip.

Co že ti chybí? co ti chybí?
prawj pán. Ach, howoří děwče:
bolj, bolj! neb wčela štipá.

Igy jár az, a' ki nem hall szó-
ra.

Čať se wobj tomu, kdo nebhá
na slowo.

II.

Dwěstabičná slowa.

§ 17. Samostatné připogky.

a lá pod
a latt pod
a lól z pod
e lótt před
e lál před
el len proti
e ránt pro
fe lett nab
fe lé k, fu

fe lól o
gya nánt gako
he lyett mįsto
kō rül okolo
kō zé mezi
kō zōtt mezi
kō zül z že
me gé za
me gett za

me gül z poza
mel lett podlé
mel lé wedle
mel lól wedle
mi att pro, ob
nel kül bez
sze rint dle
u tán po
mul wa po, za

§ 18. Křestná gména.

An dor Dnbřeg
An drás
An dris
En dre Dnbřegto
An tal Antonjn
An ti
To ni

Auguszt August
Guszt i
Al bert Bogtěch
Ber czi
Bé la
Da ni Dano
Da ni el Daniel

Feri Frantjssel
Fe rus
Fer kó
Fe rencz Francel
Frán czi
Gá bor Gabriel
Gá bris

György Gíri	Rudolf Rudolf	Ilus Helena
Gyuri	Rudi	Ilka
Gyurkó Gyurkó	Samu Samuel	Ilo na
Gyula Gyula	Sámuel	Hanni Johanna
János Jan	Tó dor Detrich	Hanka
Jan csi	Tó di	Jo hanna
Jankó Janko	Vil helm Viljm	Ju dit Judit
Janó	Vil mos	Jut ka Judka
Ivan	Vin cze Vincenc	Du di
Hanzi Honzif	Czen czi	Ju czi
Jó sef Sozef	Zsi ga Sigmund	Ju li Julie
Jó si Sozifef	Zsigmond	Ju lin ka Julinka
Pepi Pepif		Ju li an na Julianna
Ignác Sznác		Kor ne li a Kornelia
Ná czi Nácef		Nel li
Im re Emerych	Ag nes Agnessa	Krisz ti na Kristina
Mimis	Nes si	Ti ni Tinka
Ist ván Stépan	Anna Anna	Man czi Mançi
Is tók	Nan i	Mag dol na Magdalena
Pis ta Steffo	Ni na	Le ni Lenka
Pis ti	Nan csi Unca	Má ri a Marne
Kál mán Koloman	Boris Barbora	Mari Marianka
Kris tóf Krystof	Bá bi Baruffa	Ma ris
Sto fi	Ba bet	Mar csa Marcka
La czi Ladislaw	Bor bá la	Mi czi
Lász ló	Ör zse Alzbéta	Ró za Rozalie
Lajos Ludwif	Bő zsi Béta	Ro sa li a
Lajcsi	Bös ke	Szá li
Lipós Leopold	Li zi	Ró zsa Rozina
Leopold	Ör szike Bétussta	Ro zi na
Már ton Martin	Er zse bet	Ro zi
Mar czin	Mi li Milenka	Sar olta Carlota
Má tyás Matæg	Em ili a Emilie	Lot ti Lotti
Ma tyi Macéf	Esz ti Ester	Tré zsi Terezia
Mi hály Michal	Esz ter	Ter ka Terka
Mis ka	É va Ewa	Ter csi Terynka
Mi klos Mikuláš	Vi cza	Ré zi
Ni ki	Bé hi	Zsu zsi Suzanna
Pali Pawel	Tel ka Ottilka	Zsu zsa Suzka
Pál	E tel ka	Zsu zsan na
Pál kó Palko	Fri da Bedriffa	Szán di
Peti Petrif	Fri czi	
Péter Peter	Fri de ri ka	

§ 19. Samostatná gména wěci.

abronts obruč	ganěj, hnug	kártya karta
bánya baně	hordó sud	la dik člun
dajka bogka	iró cmer	mé reg ged
fu lánk žihadlo	ja szol gestě	na dály pigawice

§ 20. Samostatná gména wlastnosti.

panasž žaloba	remény náděge	csalás podwod
rab ság zageti	stě gyen hanba	uj ság nowina
ō rōm radost	sajat wlastni wěc	wég zēs uzawřenj
in sēg bjda	tanács rada	zōrgēs hlomoz.

III.

Wjcestabičná slowa.

§ 21. Zwrdě slowesa (w trpném wýznamu).

a) Dynamowacj způsob.

a da tom	— sem dáwán
wá ra tól	— si očekáwán
ho za tik	— ge doneffen
to la tunk	— sme strčáni
i ra tok	— ste pjsani
sza bat nak	— sau měreni
hor da tām	— byl sem nōssen
csa la tál	— byl si podweden
már ta tēk	— byl gest omáčen
mo sa tánk	— byli sme práni
wá ra tá tok	— byli ste očekáwáni
mon da tá nak	— byli sau řečeni
war rat tam	— byl sem sfit
gyur rattál	— byl si hnēten
hi wa toll	— byl gest wolán
fo nat tunk	— byli sme přadeni
fu rat ta tok	— byli ste wrtáni
do bat tak	— byli sau hoženi
wá ra tan dom	— budu očekáwán
csa la tan dol	— budeš podwoden
nyo ma tan dik	— bude tlačen
lo pa tan dūnk	— budeme ukradeni
fu ja tan da tok	— budete důcháni
zá ra tan da nak.	— budau zatwořeni.

§ 22. Měká slovesa (w trpném významu).

a) DYNAMOWACJ ZPŮSOB.

ke res te <i>tem</i>	—	sem hledán
be csül te <i>tel</i>	—	si tĕn
cse röl te <i>tik</i>	—	ge wymĕnĕn
csé pel te <i>tünk</i>	—	smi mláčení
di csér tet <i>tek</i>	—	ste hwálení
dör göl tet <i>nek</i>	—	sau tĕni
e mel te <i>tém</i>	—	byl sem zdwižen
en ged te <i>tél</i>	—	byl si dowolen
es mer te <i>ték</i>	—	byl jest poznán
fe lel te <i>tĕnk</i>	—	byli sme odpowídáni
fej el te <i>té tek</i>	—	byli ste podšiti
fe led te <i>té nek</i>	—	byli au zapomenuti
tö röl tet <i>tem</i>	—	byl sm wytĕn
fér ezel tet <i>tét</i>	—	byl si fercowán
fü tyül te <i>tett</i>	—	byl gest pĕškán
i tél tet <i>tünk</i>	—	byli sme posüzeni
kéret te <i>tek</i>	—	byli ste prošeni
ke ver tet <i>tek</i>	—	byli scu mjčáni
ke ne fen <i>dem</i>	—	budu nazán
me re ten <i>del</i>	—	budeš wážen
mé re ten <i>dik</i>	—	bude mĕřen
nye re ten <i>dünk</i>	—	budeme pĕškáni
sze de ten <i>de tek</i>	—	budete šhromáždĕni
szü re ten <i>de nek</i>	—	budau tezeni.

§ 23. Tvrdá slovesa (w trpném významu).

b) SPYOGOWACJ ZPŮSOB.

ta lál tas <i>sam</i>	—	abych byl hledán
ta lal tas <i>sal</i>	—	abyš byl uštrogen
ta kar tas <i>son</i>	—	aby byl přikryt
mu lat tas <i>sunk</i>	—	abychom byli wyraženi
mu lasz tas <i>sa tok</i>	—	abyšte byli žanedbáni
mu tat tas <i>sa nak</i>	—	aby byli okážani
ok tat tat <i>nám</i>	—	gá bych byl cwičen
csu fol tat <i>nát</i>	—	ty byš byl tupen
csó kol tak <i>nék</i>	—	on by byl lžbán
saj tol tat <i>nánk</i>	—	my bychom byli přesřowáni
sza kasz tat <i>ná tok</i>	—	wy byšte byli tržáni
szárit tat <i>ná nak</i>	—	oni by byli šuffeni.

§ 24. Měřá slowesá (w trpném wýznamu).

b) Spogowacj zpusob.

szere <i>tes sem</i>	—	abych byl milován
szerez <i>tes sél</i>	—	abyš byl odporučen
szépi <i>tes sen</i>	—	aby byl okrášlen
nyelet <i>tes sünk</i>	—	abychom byli zhlcenti
nevel <i>tes se tek</i>	—	abyšte byli wychowáni
növettes <i>se nek</i>	—	aby byli, wyrwáni
kérdez <i>tet ném</i>	—	gá bych byl tážán
készít <i>tet nél</i>	—	ty byš byl zhotowen
kisír <i>tet nék</i>	—	on by byl zpowázen
segít <i>tet nénk</i>	—	my bychom byli podpíráni
serken <i>tet né tek</i>	—	wy byšte byli nabženi
végez <i>tet nének</i>	—	oni by byli dožončeni.

§ 25. Mnohoslabičná slowa.

el her vad ha tat lan
 tör té net tu do mány
 el e röt le ne dés
 va dá szat ti la lom
 in du la tos ko dás.
 meg ma gya ráz ha tat lan
 meg má sit ha tat la nül
 szere n csét len sé ge tek ben
 tu da ko zó dá sa i tok tól
 meg vesz te get he tet len sé gé ért.

S l o w n j k .

A. Čísła. (Čmána počétná.)

§ 26.

jeden egy
 dva kettő
 tři három
 čtyry négy
 pět öt
 šest hat
 sedm hét
 osm nyolcz
 devět kilencz
 deset tíz
 jedenáct tizenegy

dvanáct tizenkettő
 třináct tizenhárom
 čtrnáct tizennégy
 devatenáct tizenki-
 lencz
 dvacet husz
 dvacet jeden huszon
 egy
 dvacet dva huszon
 kettő
 dvacet devět huszon
 kilencz

třicet harmincz
 čtyřcet negyven
 padesát ötven
 šestdesát hatvan
 sedmdesát hetven
 osmdesát nyolczvan
 devadesát kilenczven
 sto száz
 dvě sto két száz
 tisíc ezer
 million millio.

B. Čmána přídavná.

§ 27.

dobrý, á, é jó
 špatný ic. roz
 pěkný szép
 škarabý csunya
 velký nagy
 malý kicsiny
 krotký szeléd
 divoký vad
 nadherný gyönyörű
 osflivý rut
 veselý vidám
 smutný szomorú
 tlustý vastag
 tenký vékony
 laciný olcsó
 drahý drága
 lehký könnyű
 těžký nehéz
 gasný világos
 teplý meleg
 studený hideg

tmavý sötét
 pilný szorgalmas
 hnilý rest
 černý fekete
 bílý fehér
 červený vörös
 bledý halaván
 modrý (světlý) kék
 žlutý sárga
 zelený zöld
 snědý barna
 sladký édes
 kyselý savanyu
 hořký keserű
 bohatý gazdag
 chudobný szegény
 zdravý egesség
 nezdravý egességtc-
 len
 nemocný beteg
 tučný kövér

chudý (hubený) sovány
 štěhlý karcsu
 vysoký magas
 nízký alacsony
 hluboký mély
 plitký (mělký) sekély
 snažný serény
 lenivý tunya
 pracovitý munkás
 čistý tiszta
 nečistý tisztátalan
 špinavý piszkos
 rohatý szegletes
 okružlý gömbölű
 wagečný tojásdad
 dluhý hosszú
 krátký rövid
 široký széles
 úzký keskeny
 volný tág
 těsný szűk

C. Statná gména.

§ 28. Člowěf. Az ember.

pozůstáwá áll	wlaš a' haj	fúže bajsž
ž tēla testbōl	čelo homlok	prst (ref) ajak
a és	ofo szem	brada áll
ž dusse. lélekbōl.	obožj szemöldök	frf; nyak;
Tēla A' testnek	šlychj halanték	w ustech szájbān
zewniterné külsō	ucho fül	žub fog
částky részei	noš orr	gazyř nyelv
gsau tito: ezek:	twár orcza	ponebj szájpádlás
hlawa a' fő		gjen torok

§ 27. Udy. A' tagok.

Pozorüg! Poněwadž w uherškém gména statná ani mužškého ani ženškého ani středného pohlawj negsau, taž se gméno přjdamné bez proměny ku gménu statnému stawj, ř. př. pěkný člowěf szép ember, pěkná panj szép asszony, pěkné děwče szép lány.

Pleco wál	maljř kis új	břucho has
rameno kar	palec hüvelk új	řyčle csipók
ruka kéz	nehet (pahnožt) kō-	řtežno czomb
blaň tenyěr	rōm	noha láb
prst új	pěřt ökōl	řoleno térd
uřazowáč mutatōúj	piř arasz	lyřtko lábikra
prostřednj prst kōžep	prřj mejj	řotjřy boka
új	bořy oldalok	tlapa talp
řlatý prst gyürüs	hřebet hát	kūže bōr

2. Uloha. Gař se powj? tenký prst, tenká ruka, tenké tělo; tlustý frf, tlustá kūže, tlusté řtežno; řiroký pahnožt, řiroká brada, řiroké pleco; užřý žub, užřá pěřt, užřé čelo.

§ 30. Wniterné částky. Belső részek.

Pozorüg! W uherškém se řpogřa gest, ge, wynechá, a se powj gen: člowěf ge pěkný az ember szép, panj ge pěkná az asszony szép, djtě ge pěkné a' gyermek szép.

Řost csont	řrew vér	ředwiny vese
maso hus	řřza kōňny	řřezina lép
možeř agyvelō	řřina nyál	řřluč epe
řřpiř velō	řřlice tūdō	řřaludeř gyomor
řebřa kaponya	řřdce sziv	řřřewa belek
řřlalěr	gátra (peceně) máj	měchur hōlag.

3. Uloha. Gař se powj? děwče ge pilné, chlapeč ge hnilý, wlaš ge tenký, řtežno ge tlusté, hlawa ge okřuhlá, žub ge rořatý, kūže ge bílá, ga-

zře ge terwený, pahnozt ge twrdý, maso ge měkě, žluc ge hořká, frem ge sladká.

§ 31. Smysl a t. d. Erzékek 's a' t.

Brať látás	cit tapogatás	šťytáni csuklás
sluch hallás	dech lélekzet	wjwánj ásitás
čich szaglás	hlas hang	řýcháni prüsszentés
chut izles .	šťěťutka nyelés	ťással köhögés

Wsseobecne prawidlo: Zwrdá slowa obdržegi twrdé šlonky, měká slowa obdržegi měké šlonky. Následowně se neřekne emberban, ale emberben; ne asztalnek, ale asztalnak; ne fejhoz, ale fejhez; ne tollból, ale tollból a t. d. — Proč?

4. Uloha. Ne tanitónék, ale tanító—; ne fűlnak, ale fűl—; ne csillaggel, ale csillagg—; ne Istenhoz, ale Isten—; ne kenyérből, ale kenyér—; ne bírónél, ale bíró—.

§ 32. Příbytek. Lakhely.

Wozorűg! Rbyž se ř prwnjmu pádu (ř Nominativu) připogi ban, ben, tať to potom znamená w.

Eidé Az emberek	w kastélyu; kastélyban;
býwagj laknak	zwjřata az állatok
w gedné gámé egy putriban	se ždržugi tartozkodnak
w chýži kunyhóban	w hnyždě fészekben
w komoře kamrában	w bjře lyukban
w gyzbě szobában	w gestyni barlangban
w domé házban	w maršřtali istallóban
w palácu palotában	w chlěwě ólban.

5. Uloha. Gať se powj w noze, w žaludku, w uchu, w řřsti, w pyřku, w prřauch. — Tmawá gyzba, swětlý dűm, gyzba ge tmawá, dűm ge swětlý (gasný).

§ 33.

Wozorűg! Před van (má) dostane prwnj pád (Nominativ) šlonku nak aneb nek, ř. př. zwjře má az állatnak van, hlawa má a' fejnek van, ruķa má — koleno má — prřst má — řrdce má — řłowěř má — gyzba má — huba má —.

Wo van se připogi ř prwnjmu pádu šlonka a, aneb po súzwuče ja, aneb e, je.

Dűm má A' háznak van	řtrawnau komoru életkamrája
řuchynu konyhája	řiwnicu pinczėje
chodışřtě (řaneř) folyosója	řchody lépesője

hůru pallása
ponebj (patro) emeletje
wrata kapuja
dwůr udvara

dílnu mŕhelye
studni kutja
stěnu fala
střechu fedele.

6. Uloža. Sať se pomj? Zvěře má tělo, hlava má mozeť, ručá má prst, kolo má kost, prst má nehet, srdce má komoru, člověk má duši, tvář má barvu szin, gizba má dlážku, huba má sliny.

§ 34.

Pozorůg! Pripogimeli ř Nominativu k aneb ak, ok, ek, ōk, tať powstane ř toho Nominativ množného počtu.

Gizebný řáb. Szobabutorok.

Sem Ide
patřegi tartoznak
dweře ajtók
řlje kulcsok
žámly lakatok
okna ablakok
řachle kálhák
řtolice székek
hobiny órák
řtoly asztalok

puclřky (fratřiknoty)
hamwévők
obruřky abroszok
utěráky kendők
žeradla tůkrők
obrazj kép-
žářlony řuggöny-
truhly láda-
almary szekrény-
řanapě pamlag-

řwjtnjřky gyertyatartó-
řesř (řartáce) kefe-
řosteľe ágy-
a w těchto 's ezekben
řlamnjřszalmazsákok
matrace szőrzsák-
řlachty lepedő-
řolřtáře wánkös-
deky takaró-
duchny dunyha-

7. Uloža. Gizby, domy, djry, twáře, oči, wrata, prřty, stěny, studnice, nohy. — Hluboká gáma, plřtká djra, wivnice ge okruhlá, dwůr ge čtwerhranný. Gizba má dweře, dům má obraz.

§ 35.

Pozorůg! Pripogili se ř Nominativu t aneb at, ot, et, ōt, tať powstane čtwrť řáb (winitelný Accusativ) w gednotném počtu, ř. př.

W řuchyni a' konyhában
widjm látom
řucháře a' řakácsot
ohniřto tůzhelyet
řec kemenczét
řomjn keményt
dřewo řarazřát
řirřky lobbantót (gyuřát)
ohěř tůzet
řlamen lángot
žerawé parázsot

gifřky řzikrát
uhel řzenet
řopel hamut
dřm řüstöt
řleřřtě řsipővasat
důřač řuvót
rožeř nyársot
řonjřka (rořři) vasmacsřkát
řrniec řazekat
řendľjř lábást
řotel řüstöt

warečku főzőkalanat
pánwu serpenyőt

moždjř mozsarat
ššopeř (ššáf) sajtárt.

8. Uloha. Widjm gřbu, dům, zámeř, obraz, špiř, řožu, řrucho, řteho, řtāl, polřtāt. Widjm w gřbě řachle, widjm w pivnici řchody, widjm w řuchyni řěnu. Dům má řuchyni, řuchyně má ohniřko, ohniřko má uhel.

§ 36. Muřřké řřaty. Fěrřfiruhák.

Pozorůg! Přřpogřli se ř Nominativu kat aneb ket, okat, eket, ōket, tař powřtane řtvrtý pād (winitelný, Accusativ) w mno-
žném počtu, ř. př.

Muřřowé A' řerřřiak
nořegj wiřelnek
řlobůřky kalapokat
řápky řipkákát
řepice řüvegeket
ručnjřky na řřř nyakravalókat
řořsele ingeket
řatě. (podwřřřačřky) gatyákát
nohawiće nadřágokat
pantalóny bngyogókat
řizmy řsizmákát
řřtyble řarúkat

onuce kapezákát
podeřřwe boćskorokat
pantofle papucřsokat
ruřawičřky keřřtyűket
přřřeny gyűrűket
ručnjřky zsebkendőket
laňbľřky mellényeket
řazuřky kurtákát.
řabáty öltönyöket
plářřte (řepeně) kőpönyegeket
bundy bundákát
řařky řrakkokot

9. Uloha. Widjm dűcháče, pivnice, hodiny, almary, utěřáky, deřy, zářřony, přřřeny. Šřiroké ohniřko, ohniřko ge řřiroké. W domě widjm gize-
bný řád, w řuchyni widjm pánwu, w gámě ubohě řidi. Řuřař má řořřeli,
řuřař má pěknan řořřeli.

§ 37. Řenřřké řřaty a t. d. Asszonyruhák 's a' t.

Pozorůg! Přřpogřli se ř Nominativu m aneb am, om, em, ōm,
tař to potom řnamená: műg, má, mé, (přřwřlařřřugřcy pād př-
wnj osoby w geđnotném počtu) ř. př.

Milostiwá panj
přřwřlařř:
műg řepec ge řřwarný
má geblice ge řřřiwá
má řukně ge řahybowaná
má řářřera ge barwená
mé řřaty gřau wolně
má řřněrowačřka ge řěřřná
műg řřřewjć ge úřřřky

— A' tekintetes asszony
— mondá:
— az én fejkötőm csinos
— az én hajtóm görbe
— az én szoknyám ránczos
— az én kötényem főtött
— az én zubbonyom bő
— az én fűzőnyöm feszes
— az én czipőm szűk

má pančochá ge hebbávná	—	az én harisnyám selyem
má nauffnice ge zlatá	—	az én fülönfüggöm arany
müg sspendljš ge sspičatý	—	az én gobostóm hegyes
má gehla ge tupá	—	az én varrófóm tompa
müg drát ge rowný	—	az én kötötóm egyenes
müg naprstel ge stříbrný	—	az én gyűszűm ezüst
müg kolowrat ge dřewenný	—	az én rokkám fa
mé wřeteno ge rezawé	—	az én orsóm rozsdás
mé nožnice gsau ostré	—	az én ollóm éles
má sstatule ge hluboká	—	az én katulám mély
mé klubko ge okruhlé	—	az én gombolyagom gömbölyű
má cwerna ge ténká	—	az én czernám finom
mé přebíwo ge stegné	—	az én fonalam egyenlő
má stuska ge sřatátá	—	az én szalagom tarka.

10. *Uloha.* Má gíza ge wysoká, má pivnice ge hluboká, má hůra ge swětlá, müg polštár ge měkč, müg kassel ge nezdrawý, mé kýchánj ge zdrawé, má tlapa ge sřiroká, mé prsy gsau bílé, müg prsten ge zlatý, müg kotel ge železný, Ručnjš ge čístý, w páni. Widjm malý dúchač, a welké stolice.

§ 38. Család.

POZORŮG! Připogjli se k Nominativu d aneb ad, od, ed, öd, tať to znamená: twüg, twá, twé (přivlastňujicj páb druhé osobj w gednotném počtu), ř. př.

Ge zbráw?	Egességes e?	twá staršji sestra	nénéa
twüg'otec	az atyád	twá mladšji sestra	hugoa
twá matka	az anyád	twá sestřenice	testvéred
twüg dědo	a' nagyatyád	twüg sřwağr	sogorod
twá bába	a' nagyanyád	twá sřwağrowá	sógornód
twüg očim	mostohaatyád	twüg dědic	örökösöd
twüg manžel	férjea	twá sřrota	árvád
twá manželka	nóa (feleséged)	twüg wdowec	őszvegyed
twüg swekr	ipad	twüg poručnjš	gyámatyád
twá swekrusse	napad	twüg zasljběnj	jegyessed
twé dítě	gyermeked	twüg ženich	vőlegenyed
twüg syn	fiad	twá newěsta	mennyasszonyod
twá dcera	leányod	twüg služka	szolgád
twüg wnuf	unokád	twá djwka	szolgálód
twüg staršji bratr	bátyád	twüg služicj	inasod
twüg mladšji bratr	öcséd	twá francjmerka	szobalányod.

11. *Uloha.* Twé dwěte, twá gestoně, twá palice, twé řdce. Twá duchna ge užlá, twé gjdlo ge seplé, twüg tačbjš ge řřný, twüg kolo-

wrat ge okruhý, twá čepice ge wysoká, twé předwo ge tlusté. Říwý kšj, rowná stěna. Dítě má hebbáwný ručník. Múg dědic ge nemocný.

§ 39. Stawowé. Rangok.

Pozorüg! Po wannak (má mnohé) obdrží Nominativu skloňu i a-
neb ai, jai, ei, jei (přivlastňujícj páb třetí osoby w množném
počtu), t. př.

Geden pán má egy urnak wannak	obchodnjšy (handljše) kereskedői
nádbennjšy	fabrikanty
pacholšy	gyárnokai
dráby	gazdy (hospodáře)
kočj	umělce (künsttáře)
rubáče	művészei
zahradnjšy	Bem má az országnak wannak
jağry (mysliwce)	zemské pány
pastýře	wogáky
sebláky	učené
pobbané	kněze
winaře.	zemany
Město má a' városnak wannak	barony (swobodné pány)
řemeslnjšy	hrabata (grofy)
měšťany	knjžata
kupce	gednoho krále
	gednoho cisáře.
	földesurai
	katonái
	tudósai
	papjai
	nemesemberéi
	barói
	grófjai
	hercegei
	van királya
	van császára.
	kézművesei
	polgárai
	kalmárai

12. Uloha. Dědo má wnuky, ženich má wrstny, rendjšk má nohy, služebnjšk má kšjče, newěsta má kwjstj, swjtnjšk má pucljšk, djlna má ofna, otec má syny a dcery, kuchař má kšestě. W nápršku. Múg swağr ge nemocný, má staršj sestra ge swárná.

§ 40. Rolnjš. A' mezei munkás.

Pozorüg! Přivogili se k Nominativu al, el, tať to znamená s, se. Skloňujeli se slowo na samoblásku, tať se před to al, el postawj v, kbyž se ale skloňuje na súzwočku, tať se ta samá zdwoğnásobnj, t. př.

Rolnjš	a' mezei munkás	s hablemi	gereblével
pracuge	dolgozik	s lopatau	ásóval
s pluhem	ekével	s kosau	kaszával
s rablicj	szántóvással	s kosákem	sarlóval
s hranami	boronával	s cepem	cséppel
s motykaui	kapával	se seferau.	fejszével.

13. Uloha. Král mluj (beszél) s barónem, se služebnjšem, se staršj sestrau, s knjžetem, s umělcem, s měšťanem, se zaslíbenau, se služicm, s kupcem, se zahradnjšem. Dráb rozprávj s jağrem. Bohatý obcho-

dnj. Obchodnjš ge bohatý. Múg pluh ge ostrý. Zwúg laybljš ge těsný. Widjm w gizbě hodiny, w gestyni widjm zwjřata.

S 41. Kemeslnjci a t. d. Kézművés 's a' t.

Wozorúg! Připogili se ku kořenu slova é, tať to znamená, že ta věc něj ge aneb někomu přináležj. W slowenštém se užíwá w tom pádu nehwc terminácie úw, owa, owo; řdyž se to na mužškau, in, ina, ino, řdyž se to na ženskau osobu wztahuje, ř. př.

Čj ge	Kié	řemenářowá	szijgyártóé
tento dům?	ez a' ház?	seblářowá	nyergesé
pekařum	sütőé	kováčowá	kovácsé
debnářum	kádará	řegčowá	szabóé
knihářum	könyvkötőé	zámečnjowá	lakatosé
struhařum	esztergálosé	řombarowá	gombkötőé
řarbřum	řestőé	řewcowá	varga.
rybařum	halászé	Čj ge	Kié
masařum	mészárosé	toto djťé?	ez a' gyermek?
řlenářum	řvegesé	mydlářowé	szappanfőzőé
řlatnjřum	aranyművesé	řtolařowé	asztalosé
řhncářum	fazekasé	řufenjřowé	posztócsinálóé
řlobučnjřum	kalaposé	posťřijačowé	posztónyirőé
řlempjřum	bádogosé	řhrobnjřowé	sírasóé
uhlřum.	szénégetőé.	čalaunjřowé	kárpitosé
Čj ge	Kié	řolářowé	kerékgyártóé
tato zahrada?	ez a' kert?	řřadlcowé	takácsé
blanařowa	szücsé	řřemářowé	koreshmárosé
řernikářowá	bábsütőé	řodinářowé	óracsinálóé
řoželuhowá	timaré	řesarowé	ácsé
murařowá	kőművesé	čizmářowé	csizmaziaé
řlhnářowá	molnářé	čučřářowé	czukrászé
řominářowá	kéményseprőé	řrowažnjřowé	kötélgyártóé.

14. Uloha. Čj ge tato gehla? Tato gehla ge řestřina. Čj ge tento napřřet? Tento napřřet ge newěřtin. Čj ge toto řlubřo? Toto řlubřo ge djřwřyně. Čj ge tento drahý přřten? Tento drahý přřten ge řenichum. Čj ge tato dřřamá řářřona? Tato dřřawá řářřona ge čalaunjřowa. Toto babářřo (báb) ge řernikářowé. — Ge řolář řřaw? řodinář má řři towarýřře w djřlně.

S 42. Kupci a obchodnjci. Kalmárok és kereskedők.

Wozorúg! Řdyž se připogj ř Nominativu nál aneb nél, tať to znamená u, přři (přři řřupřřowánj, řomparáci neřř), ř. přř.

Guž čařřto	vár sokszor	u řněřřkupce	könyvárusnál
řem byl	voltam	u řeležnjřka	vásárusnál
u	—nál —nél	u řemenářé	magkereskedőnél

u obchodníka s vínem borkeres- u obchodníka s dřívím, fakes-
 kedő- kedő-
 u obchodníka s obilím gabona- u apatnkáre gyogyszerárus-
 kereskedő- u hostinského vendégfogadó-
 u tarmarečníka zsidárus-

15. Uloha. U cisáre, u krále, u hraběte (grofa), u syna, u otce, u zemana, u umělce (Funsttäre). — Sedlák má pluh, švagrowá má čtverhrannau škatuli, fuchat pracuje s vareškau. Panj nosegi dlúhé štaty.

§ 43. Swátky. Unnepek.

Dozor úg! Připogili se k Nominativu tol fogva aneb töl fogva, tak to znamená: od, a ig znamená až, t. př.

- Do kdy? Mitöl fogva od Petra Pawla Péter Pál nap-
 gší tu? vagy itt? jától fogva
- Do nového roku Uj esztendőtol fogva od Sw. Trojice Szent három-
 sagtól fogva
- od swatých třech králů Vizke- od Stěpána krále István Király
 resztől fogva napjától fogva
- od Marye očistňování Gyertya- od Marye Narození Kisasszony-
 szentelőtti fogva napjától fogva
- od Marye zvěšňování Gyümöl- od všech Swatých Minden szent-
 csoltóttól fogva tek napjától fogva
- od posledního fassanku Husa- od Neděle adventní Advent va-
 gyókeddtől fogva sárnapjától fogva
- od popelné středy Hamvazószér- od Wánoc Karácsontól fogva
 dától fogva a gal blauro és meddig
- od květné neděle Virágvasár- žüstaneš tu? maradsz itt?
 napjától fogva
- od zeleného čtvrtku Nagy eső- až do Dura Sz. György napjáig
 törtöktől fogva až do Michala Sz. Mihály napjáig
- od Velkého Pátku Nagy péntek- až do suchých dní Kántorszerdájig
 től fogva až do garmarku vasárig
- od Nanebevstápení Aldožocső- až do hod bucsúig
 törtöktől fogva až to mého dne narození születé-
 sém napjáig
- od Sw. ducha Pünkösdtől fogva od Weifendci húsvétől fogva
- od Božího těla Urnapjától fogva až do Sw. Ducha pünkösdig.

16. Uloha. Do murare až k mlynárowi, od wogafa až k cšarowi. od chýže až k valácy, od hlavy až k kate, od slemce až k zlatušewi, od flobika až k štybli.

§ 44. Učenj. a umělci. Tudósok és művészek.

Dozor úg! Když má při slovesu stogiej Nominativ nak, nek po sobě, tak powstává ž toho třetí pád (dawatelny Dativ) w ge- dnovním počtu, t. př.

Pissu	én írók	ranhogfci	a' sebész—
Duchownjmu	a' lélkésznek	prawnjkwmi	az ügyvéd—
Kaplanowi	a' káplánnak	doكتورowi	a' tanár—
farárowi	a' plebánosnak	učitelowi	a' tanító—
Kazatelowi	a' predikátornak	mériçi	a' mérnök—
arcikněži	az esperesnek	basnjkwmi	a' költő—
Kanownjkwmi	a' kanonoknak	maljkwmi	a' képirő—
probosťtowi	a' prépostnak	focharowi	a' szobrász—
byskupowi	a' püspöknek	hudebnjkwmi	a' hangász—
arcibyskupowi	az érseknek	gymnastykwmi	a' testgyakorló—
kardinalowi	a' bibornoknak	herci	a' színész—
papežowi	a' pápa—	zpěwákwmi	a' dalmok—
mnichowi	a' barát—	kytklřrowi (figlarowi)	a' szem- fényvészto—
opátowi	az opát—		
lékařowi	az orvos—		

17. Uloha. Gať se pomj? Pissu otcı, matce, sluhowi, umělci, dědičowi, murárowi, neměšťe, mlýnárowi. — Milostiwý pán prawil: Můg kolár ge nemocný, můg jáger (mysliwec) ge snědý. Kolnj má seřery.

§ 45. Wogáci. Katonák.

Wozarůg! Stogili po Nominativu tól aneb tól, tať to znamená: ad toho, od té, a stogili hoz, hez, tať to znamená: k to-
mu, k té, k př.

Gdi	menj	od pěšjho	a' gyalogkatonától
od generála	a' tábornagytól	k gızdnému	a' lovaskatonához
k obršťtowi	az ezredeshez	od būbenjka	a' dobostól
od obřlajtnanta	az alezredestól	ku stráži	az őrhöz
k majowmi	az őrnagyhoz	od špěheře	a' kémttől
od rytmıřtra (setnjka)	a' kaptánytól	k bětostřelci	a' pattantyűshöz
k lajtnantowi	a' hadnagyhoz	od odběhljka	a' szőkevénytől
od praporečnjka	a' zászlóstól	k nepřjtelı	az ellenséghez
k strážmıřtowi	az őrmesterhez	od gárdıřty	a' testőrtől
od kaprála (desátnjka)	a' káplártól	k profausowi	a' zárnokhoz
k spróřtému	a' közlegenyhez	od abjutanta	a' segıdtiszt—
		k auditorowi	az ügyész—

18. Uloha. Gdi od kypce k seřákowi, od zámečnjka k řwagrowi, od hraběte (grofa) ku tkadci, od bısčupa k wdowci, od hořtiněho k žebračowi, od zemana ku kanownjkwmi. — Cřsar ge zdrow, zdrowý cřsar. Učenj býwagi w malé gızbě. Farář má kaplana. Můg prawnjř ge tučný. Twůg učitel ge chudý. Král má mnoho wogáku. Gá sem byl už často u maljře. Od arcibysčupa k mnichowi.

§ 46. Potrawa. Tapszer.

My gime kajdobenně

Mi eszünk mindennap

snjbanj (frusztif)	reggelét	čokolábu	csokoládét
oběd	ebédet	gen žjība	csak ritkán
swaćinu (olowrant)	usonnat	piwáme	● iszunk
weceři	vacsorát	a pálené	és égett bort
a wy	és ti	nifeby.	sohasem.
těz každy den	is mindennap	Dkrom toho	azonkívül
gite	esztek	žiwjme	tápláljuk
chleb,	kenyeret,	se	magunkat
ale žemle	de zsemlet	š gjbly	ételekkel
bily chleb	kalácsot	totiz	ugy mint
koláče	pogácsot	š polémžau	levessel
gen bohati	csak gazdagok	š omáčkau	mártalékkal
gedj.	esznek.	š howěžjm masem	márhahussal
My welmi často mi igen sokszor	iszunk	š telecjm	borjuhussal
pigeme	vizet	š brawčowjm	disznóhussal
wobu	de tejet	še sšunkau	sunkával
ale mlěko	vagy bort	š pečeni	pecsenyével
aneb wjno	vagy sűrt	š gelitami (hurkami)	hurkával
aneb piwo	vagy kávét	š klobásy	kolbászszal
aneb káwu		še zaprawenym	becsinálttal.

19. Utoha. Chudobnj libě gedj černý chleb. Welcj páni pšgau každeho dne dobré wjno. Múg otec a má matka gedj často o druhé hodině (ó-rakor) oběd. Possi mi (küldj nekem) fu fregčjmu nowe pantalóny a f šewci staré boty a f blanari teplé bundy.

S 47. Wařivo a múčná gjbla. Főzelék és tészta étel.

Gmenug	nevezz	gegich	az övék
nám	nekünk	ge fel.	a' csima.
obljbená	kedves	Gmenugte	nevezetek
wařiva	főzelékeket	obljbená	kedves
mé	az enyém	múčná gjbla	tésztaételeket
ge kyselá	a' savanyu	mé	az enyém
kapusta	káposzta.	ge sšterc	a' gáncza
twé	a' teed	twé	a' teed
ge šlabká	az édes	gsau ššifšty	a' gombóc
kapusta	káposzta	geho	az övé
geho	az övé	gsau ššije	a' metélt
ge kyselá	a' savanyu	nasse	a' mienk
řépa	répa	gsau mařowé ššije	a' mákos-
nasse	a' mienk		mácsik
ge špinat	a' paréj	wásse	a' tietik
wasse	a' tietek	gsau ššrowé ššije	a' turós-
gsau krumple	a' burgonya		mácsik

gegič	az óvék	másła	vaj
ge sštruble	a' rétes	wagec	tojás
a smaženė sšišky.	és a' fánk.	šyra	sajt
Š tēmtō	ezekhez	homoleš	turo
ge třeba	kell	šrupice (šrýš),	dara,
múky	liszt	ale	de
šlaniny	szalonna	otrub	korpa
topeného másła	zsir	nenj třeba.	nem kell.

20. Uloha. Šmenug nám obšibenė šaty. Múg ge bunda, twúg ge šlaměnný klobúk, geho gšau pantofle, wás ge plášš, gegič ge čápka. — Zámětnýš má kšič. Šá sem byl čašto u arcikněze. Šbi od ščimáře š čeme-nárōwi. Šato šlanina ge řezbátōwá.

§ 48. Šočenj Fűszerek

gšau	vannak	pepř	bors
trvrdá, gašo : keményék, mint :		cibule	vörőshagyma
šil	só	česneš	foghagyma
cušor	nádméz	čhren,	torma,
muššátōwė kuličky	szerecsendió	a tekúce šočenj és folyó fűszerek	
ššořice (cimet)	fahėj	gašo : oleg	mint : olaj
brozenky	aprószóló	med	mez
šlinčėky (hřebičky)	szegfű	ocet.	eczet.

21. Uloha. Šaš se powj? Š máslem, š topeným máslem, š múkau, še ššořici, š wagcem, š honěžjimu masu, še šštrubli. — Šrabě má za-šradnišky a jágry. — Šá gšem od štwětnė neděle až do Welkonoci tu. Má žaššěra ge žahybōwaná, mě nowé nauššnice gšau šacinė.

§ 49. Šidelnj nářadi. Evőeszköz.

Pozorúg! Pšipogili se š prvniemu pádu im, aim, eim, šim, taš to znamená mě (pšiwlaššňowacj ššlonka prvni osoby w mno-žném počtu), š. pš.

Šde gšau	Hol vannak	mė ližice	kalaim
mė šbrusy	az abroszaim	mė poháry	ivópoharaim
mė šerwjtšky	asztalkendšim	mė ššášky	palaczkaim
mė tanjře	tányéruim	mė ššálky	csészéim
mė mišy	tálaim	mė ššpáráky	fogvájóim
mė nože	késeim	mė ššolničky?	sótartóim?
mė widelšky	villáim	wšše ge tu.	minden itt van.

22. Uloha. Šde gšau mě motyky, šopaty, šošáky, ššobúky, ššofele, ššyble, ššufawice, ššepeně, ššewčata, ššundy, ššehly, ššobraji, ššolice, ššiče. — Ššemenáš ge ššpinawý. W ššiššice ge (van) ššlanina. Ššepěš má nepšite-šle. W ššomjně widjm ššunšky. Ššwá radšice ge řezawá.

§ 50. Náboženstvo. Vallás.

Pozorúg! Tak gako slowičko gest (§ 30), tak se i slowičko gšau gakožto spogta wynechává w uherškém, t. p. anđele sau blaženj az angyalok boldogok, čerti gšau nesztašlwi az ördögök boldogtalanok, oltárowé gšau swati az oltárok szentek; tázne gšau spásitedlné a' prédikátziók üdvösök.

Bůh	Isten	für	kar
Kristus	Krisztus	rűzenec	olvasó
Swatý	szent	warhany (organ)	orgona
Sw. Trojice	háromság	zpew	ének
anděl	angyal	modlitba	imádság
čert	ördög	tázest	predikátzió
nebe	ég	misse	mise
nebesté králowstwí	mennyország	tázatedlnice	predikálószek
očistec	purgatorium	zpowěd	gyónás
peklo	pokol	wečeře Páně	Urvacsorája
wjra	hit	biřmowánj	bérmálás
swědomj	lelkiösméret	řobáš	eskűdtetés
biblj	biblia	řřestáně	a' keresztýenek
swatě písmo	szent. irás	gšau ošwiceni	fötvilágosodtak
katechismus	katekismus	Katolici	a' katolikusok
řostel	templom	gšau četnj	(számosak)
řřest	keresztelés	Protestantů	a' protestansok
řřestný swědek	keresztatya	ae málo	kevesok
řřestitedlnice	keresztelökó	řibe	a' zsidók
řmotr	koma	gšau rozptilenj	elszorvák
řmotra	komaasszony	řurci	a' törökök
řřij	kereszt	gšau pűměřčiwj	babonások
oltár	oltár	Pohané	a' pogányok
řakřřtie	sekreštye	gšau newěřcij	hitellenék.

23. U l o h a: Kofáci gšau řřimj. Apotekárowé gšau bohajtj. Rubáčowé gšau řřlnj. Klubka gšau okružlá. Žářlony gšau dluhé. Geřřyně gšau hluboké. — Dum má řakhle a okřna. řřadlec prácuře řukami a nohami. Být sem často u řřehřuce. Tazto řřatule ge časaunřřowa. Pořřtám (külřřök) řřymřřtrowí řřadřřý med.

§ 51. Škola. Oskola.

Pozorúg! Pűřřipogilj se t. Nominativu id, aid, eid, tak to žname ná: twé (pűřřilastnowacj řřlonka druhé řřsoby w množném počtu), t. p.

Šde gšau? — Hol vannak twogj řřřkolnj řřřtrowé a' te oštwogj učitelowé a' te řřanitoid kolameštereid

tvogi žáci	tanítványaid	tvogi kalamárówé	kalamáris—
tvé knihy	könyveid	tvogi linealy	lineá—
tvé papiry	papírosaid	tvá písma	írás—
tvé tabulky	tabláid	tvé početné knihy	számvető—
tvé tužky (playwašy)	rajzónaid		könyv—
tvá černidla	téntáid	tvé čitánky	olyasó könyv—
tvá péra	tolláid	tvé zpěvné knihy	ének—
tvé peniciry	tollkéseid		könyv—

24. Kto há. Kde gsau tvé nože, tvé vidličky, tvé bible, tvogi blátárowé, tvé čizmy, tvogi šlóbůry, tvé země, tvé psáče, tvé hrnce, tvé šachle? — Gdi od kmotra ke kmotře. My pigeme gen žijda šabké mléko. To mé ge rowné, ale to tvé ge křivé. Kde gsau mé šlóbůry. Lopaťy gsau široké.

S 52. Čas. Idó.

Kedy	Mikor	w Čerwenci	nyár havában
fi přišel?	jöttél meg?	w Erpnu	nyárutó havában
Tento rok (létoš)	Az idén	w Září	őszelő havában
w lonj	távat	w Řígnu	őszhavában
w gára	tavaszzsal	w Listopádu	őszutó havában
w letě	nyáron	w Prořinci	telelő havában.
w geseři	őszszel	Kedy	—
w zimě	télen	gdeš přec?	mégy el?
w dne	nappal	Dneš	Ma
w noci	éjjel	zitra	holnap
časné	korán	pozitrěfu	holnapután
pozdě (neskoro)	későn	skoro	nem sokára
wčera	tegnap	nědy	sohase
w neděli	vasárnap	ráno	reggel
w ponděli	hétfőn	w poleдне	délbe
w úterý	kedden	w večer	estvé
w středu	szérdán	na úsvit	hajnalkor
w čtvrtel	csötörtőkön	o půlnoci	éjfelkor
w páteř	pénteken	w těmto	ezen
w sobotu	szombatón	okamženi	szempillantásban
předpolednem	délelőtt	po gednom roce	egy esztendő
odpoledne	délután	po gedné hodině	egy óra
w lednu	télhavában		mulva
w úneru	télutó havában	po gedném týdni	egy hét
w březnu	tavaszelő havában		mulva
w dubnu	távasz havában	po gedném měsíci	egy hónap
w květnu	távaszutó havában		mulva.
w čerwnu	nyárelő havában		

§ 53. Město. A' város.

Pozorůg! Připogili se k Nominativu ra, re, tať to znamená: na, k. př.

W městě	a' városban	na blažbu	kövezetre
se rozpominám	emlékezem	na-	fől
na jámeř	a' várrá	pisal sem to	irtam
na paláce	palotákra	na slepy	a' boltokra
na wěže	tornyokra	na diwadla	a' színházakra
na zwoňy	harangokra	na kawjrný	kávéházakra
na klášter	zárdára	na hostince	vendégfoga-
na sřrotěj dům	árvaházra		dókra
na špitál	kórházra	na gatky	mészárszékekre
na rádňj dům	tanácsházra	na apatěky	gyógyszertárokra
na temnici	börtönre	na meyntné domy	vámházakra
na plac (náměšči)	piaczra	na knihowny.	könyvtárákra.

25. Uloha. Rozpominám se na železnika, na koláře, na žida, na obršta, na prsten, na učitele, na chlapce, na děmče, na žáka, na žimu, na léto. — W Prašinci ge den welmi krátký. Kostel má wěžu. Wůg hudebnjř (muzikant) ge welmi hodný (derek) člověk. Zwůg zpěw ge welmi nepřjemný. Masář má ostré nože. Polěwka není dobrá s chřenem.

§ 54. Wellká města. Nagy városok.

Pozorůg! Připogili se k Nominativu ba aneb he, tať to znamená: do, k. př.

Kam gdeš?	Hová mégy?	Ján ale	János pedig
Gá gdu	En megyek	žůstane doma	ittthon marad
do Widně	Bécsbe	a gde	és megy
do Prahy	Prágába	do zahrady	a' kertbe
do Říma	Romába	do wjnohradu	a' szőlőbe
do Neapole	Nápolyba	do lesa	az erdőbe
do Paříže	Párisba	do dědiny	a' faluba
do Londýna;	Londonba;	do spořitelny.	takarék pénztár.

26. Uloha. Gdi zitra do města, we středu do kostela, ráno do školy, wečer do gřzby, dnes do dšlny, w poledne do domu, šforo do marštate, za hodinu do pivnice, po roce do lesa, na garo do Říma, w geseň do Prahy, w Čerwnu do Londýna. — Čj ge tato šálka? Turkowá, Dd ledna až do dubna ge 90 dnj. Poššlám kazatelowi gednu uherškau bišř. Dd štruhare gdi k farbřřowí.

§ 55. Dědina (Wes). A' falu.

Pozorůg! Stogjli po statném gméně tól aneb tól, tať to žname-
ná: od toho, ř. př.

Abé bhwá panstwo?	Hol lakik az uraság?	a w něm stobolu	és abban a' páját
wyzwıdal sem	kérdem	owčárnu	az aklot
od úřednjka	a' tiszttartótól	a mnoho giných	és sok más
od kasznáre	a' kasznártól	chléwu	istállókat
od sřafáre	az ispántól	galo krawstřy chlěw	mint tehen-
od pıřafáre	az irásztól	swınsřy chlěw	istállót
od brába	a' hajdutól	a tať dále;	disznóolat
od rychtáre	a' bírótól	w dědině	's a' többi;
od přıřezného	az esküdtól	můžes wıdět	a' faluban
od hlasnjka.	az éjörtól.	nıžě	láthatsz
Wito howořili:	Ezek mondák:	chřě	alacsony
w této dědině	ezen faluban	malé oblořy	kunyhókat
nebhwá žádně	nem lakik	blátiwé	ablakokat
panstwo,	uraság,	ulice	sáros
gen	csak	weliké psy	utszákat
geho úřednjci	az ő tisztjei	chudobné lıdı	kutyákat
bhwagj tu.	lagnak itt.	řpinawé děti	embereket
Tu můžes wıdět	Itt láthatod	řlamenné řřechy.	gyermeket
magjř (dworec)	a' majort		szalmafedeleket.

27. Uloha. Wyzwıdal sem od kaplana, od zahradnjka, od řřáží-
stra, od generála, od kořřho, od kuce, od bısřupa, od matřy. Tu můžes
wıdět meytně domy, řıdy, Turky, řoláče, řřtrudle, newěřty, řyrotřy,
řřpinawé řluhy, welké žámřy. — U obchodnjka s obıřjm sem guž čařto byl,
ale u ředláře nıředy. Tato pančocha ge dıwřpná, ta moře ge řwětlá (mo-
drá). Od děda ař po wnuka ge wřřecko ždřawo. Žámečnjci řypugau řeřeřo.

§ 56. Pole. A' mezó.

Pozorůg! Přeb keresztül (weřřř) muřř statně gměno řřlonřu on
aneb en mjtı, coř potom přes řluge; řg ale žnamená ař, ř. př.

Pořte ře mnau na pole.	Jertek velem a' mezőre.	potořy	patakokon
Přes cestřy	utakon	wınohradřy	szőlőkön
chodnjřy	gyalogutakon	weřřř	keresztül
ploty	sővényeken	powědu wás	vezetlek titeket
luka	réteken	buřto	vagy
řole	szántoföldeken	ař ř rybnjřu	a' tóid
přıřkopy	árkokon	aneb	vagy
		ař ř řesu	az erdőig.

až k řece	a' folyóig)	amiel	és
když chcete	ha akarjátok	ku stáde	szikláig
až k prameni	a' forásig)	k pahorkám	dombokig
ano	sót	k dolinám	völgyékig
až k vrchu	a' hegyig	k močárám.	mocsárokig.

28. Uloha. Podte až ku kostelu, až ku klášteru, až k apatéce (k-fárě), až k zámečnickovi, až k batwenskomu, až k chýžim (barákum), až k pánzi, až k Njmu, až ku kozeluhovi (garbárbwí), až ku stráži, až k mýt-nému domu, až k pšatowu. Podte se mntau přes příkopy až k dědině, ba až k chýžim. Mězi kmotromě gsau chudobnj, ale twé kmotry gsau bohátě. Dmily žák přichází často nestoro do školy. Wečer se rozpomenu weždy na mého otce. Geli prawda (ugy o) zítra gdes ty do lesa?

§ 57. Nebe. Az ég.

Poznamenání. Nynj nechť giž počnu žáci význam přepojet buďto sami aneb s pomoci učitele udávat.

Co widíš	Mit látsz	zapad slunce	a' napnyugotol
na nebi?	az égen?	poledne	a' dél
Widjm	Látom	vólnoc	az éjszakol
slunce	a' napot	mablu (mblu)	a' ködöt
měsíc	a' holdat	oblahy	a' felhököl
hláice	a' napesillagokat	ž kterých	a' mellyekből
planety	a' bujdosókai	desť	az esö
komety	az üstökösököl	sníh	a' hó
blesk	a' villámok	kamenec	a' jégeseö
duhu	a' szivárványt	příval	a' záporeseö
východ slunce	a' napkeletet	na zem padá.	a' földre esik.

29. Uloha. Co widíš we škole? wywidal sem od chlapce. We škole le widjm učitele, žaky, káche, stólce, dweře a knihy. A co widíš medle (hát) w kostele? wywidal sem od sestry. W kostele widjm wysoký oltár, nové warhany, úzkau kazatedlnici. Tam widjm i stříbrný kříž a dřewěnou křtitedlnici. Zákrytie ge, welmi malá, a w zákrytíj widjm starau (régi) modlitebnau, knihu.

§ 58. Zem. A' föld.

D čem	Miről	o trawníku	a' pásztról
geště nebyla	nem volt még	o pablém mřázu.	a' dérről
řec?	szó?	o rose	a' harmátról
D práchu	a' porról	o powětříj	a' levegőről
o písku	a' homokról	o wěťře	a' szélről
o rowině	a' síkról	o wíhřici	a' szélvészről

a ledě	a jégról	o powodni	vizáradás—
o paussfi	a' puszta—	o kamenoch	a' kövek—
o zemětřesenj	földindulás—	o bylínách	növények—
o krupěgi	a' csepp—	o zvjřatech	állatok—
o páře	a' gőz—		

30. Uloha. O učiteli, o žáku, o papře, o chlebě, o zámku, o placi (rynku), o wjře, o knize, o Bohu, o pivnici, o židu. — Rjm má welké kostely. Tam gsau v domy aneb paláce welmi welké. Tam müžes widět mnoho biskupů a kardinálů, ale gen gednoho papeže. Müž přijet ge nynj též w Rjmě, tať gako (valamint) twůg staršj bratr.

§ 59. Romy. Ásványok.

Ge znamenité	Hires
zlato Sedmihrabčana	az Erdélyinek aranya
stříbro Uhra	a' Magyarak ezüstje
olowo Korntána	a' Karinthiainak óloma
železo Šwědy	a' Svednek yasa
ocel Angličana	az Angolnak aczéla
sůl Halicana	a' Halicsnak soja
ledel Dána	a' Dánusnak timsója
krystal Čecha	a' Csehnek kristályá
mramor Modena	a' Modenainak márványá
měd Norwěga	a' Norveginak reze
živé stříbro Illyřčana	az Illyrusnak kenesője
sírka Neapolitána	a' Nápolinak kénkőve
kamené uhly Angličana	az Angolnak kőszene
magnét Rusá	az Orosznak magnese
drahý kámen Indiana	az Indianak drágokőve

31. Uloha. Ljize kuchaře, Gehla fregčho, pantalonj sprostěho wogáka, hrnec hrnčjře, papjr učitele. Nehet perstu, dům pánstwa. Ljize kuchaře ge černá, gehla fregčho ge špicatá, pantalonj sprostěho wogáka gsau úžké, hrnec hrnčjře ge rozbitelnj (töredékcny), papjr učitele ge ténký. Nehet perstu ge tórdý, dům pánstwa ge wysoký.

§ 60. Stromy. Fák.

pozůstawagi	állanak	ž baluze	ágból
ž korene	gyökérből	ž pűtu	bimbóból
ž kűry	héjből	ž kűrtu	virágból
ž dřewa	fából	ž listj	levélből
ž dřěntu	hélből	ž owoce	gyümölcsből
ž peně	törzsokből	ale	de

wrba	a' fűzfának	giné stromy!	más fákaz!
břija	a' nyirfának	Welmi rád.	Örömet.
gawor	a' juharfának	Dub	tölgyfa
topól	a' nyárfának	buř	bikkfa
gilm	a' szilfának	olffe	egerfa
osyka	a' kőrösfának	gedle	fenyő
nemá žádné	nincs	smř	szemerke fenyő
owoce.	gyümölcse.	borowice	tapola fenyő
Gmenug gessťe	Nevezz meg	dřjn.	veres fenyő.

32. U l o h a. Eide pozůstawagj z masa a z krwe, staty pozůstawagj z hebbawj a wlny, pluh pozůstawá ze dřewa a železa, prsten pozůstawá ze zlata a stříbra, dům pozůstawá z gizeb a kuchyň. — Roha má kotjky. Rde gsau mé rodiče s lékařem? u kněze. Čj ge tato stodola? kastrowá. Od 4 hodin až do 8 ge w letě swětlo.

§ 61. Dwoce. Gyümöles.

Gá mám	Nekem van	nisspuli	lasponyám
gabko	almám	citron	czitromom
hrusťku	körtvélyem	pomeranč	narancsom
řiwu	szilvám	kasztan	gesztyenyém
ceresřni	cseresnyém	leřkowec	mogyoróm
wissni	medgyem	morussi	szederem
ořech	dióm	gahodu	eprem
břesťny	őszibaraczkom	čičurátka (borüwfy)	afonyám
marhuli	tavaszi baraczkom	malinu	málnám
řit	fügém	egreš.	egresem.

33. U l o h a. Mám ostré nořnice. Mám dlühau roli. Mám dobrau čitanku. Mám ostrý dřen, teplau poléwku, dlühý šparák, štrakaty kabát. — Čdi w auterý od piřate k praporečnikowi. My gime odpoledne howězi maso, k tomu ge třeba omáčky. Má ge hořká.

§ 62. Řřowiny. Bokor.

Müg	Az én	— trnřowý řeř	kökényfaért
řarřij bratr	bátyám	— řřipřowý řeř	csipkebo-
řel	mene		korért
pro geben	egy	— malinowý řeř	málnafaért
— rüřowý řeř	rózsabokorért.	— ořřojinowý řeř	földiszeder-
— rybezřowý řeř	tengeriszö-		bokorért
	lőért	— winny řmen	szőlőtoért
— bezowý řeř	bodzafaért	— řewj.	szőlő vesszőért.

34. U l o h a. Čdi ty pro lékaře, stoláče, drába, duchownjšho, sűseda, pro železo, pro řřjbro, pro mlěko, pro wjno. — Rde gsau mé početni

knihy? Swedoké gšau šlnj, Anđličané gšau bohajtj. Twé puřy a twé kwě-
tiny gšau zelene. Kedy gdeš jřtra přeč? W diwadle se rozpomenu na herce.

§ 63. Kwitj. Virág.

Mášli?	van e?	A má	és az én
fialky	violád	mladššj sestra má	hugomnak van
rúže	rósád	liběwonicj	jószagu
hyacinty	hiaczinthusod	magorán	majoránja
medwěbj úřřta	narancs virágod	lewanduli	levendulája
narcisřky	narczissusod	rozmarjnu	rozmarinja
lilije	liliomod	yzop	isopja
hřebičky	szegfüed	bazalku	basilikuma
tulipány	tulipánod	řřalwiu	'sállája
řonwalinku szent gyöngyvirágod		pořrútku	fodor mintája
poměnký	nefelejcsed	heřmanek	pipitére
Uno!	Igen is!	polinek.	üröme.

25. Uloha. Mášli nüj, tanř, düm, řoně, řřál, plářřt, řřtyblu,
geřlu, ořřtrohu, přřten? — Múg učitel-má gednu biblř, gednu katechis-
mus, gednoho přřitele, gedno péro, gednu kalamář, gednu dceru. — W
letě púgdu do Neaplu. Tu múžeš widět bohateřo ģruntownřho wána. W
geřeři nebyla řádna řeč o malině, ale o řřiwě. Řiřři topolu ge bjřé.

§ 64. Zahradá. A' kert.

Děťj!	Gyermekek!	Potom!	azután!
powězte ře	mondjátok meg	Gá, řolnjř	én, karórépác
mi,	nekem,	a ty?	és te?
co řte widěli	mit látátok	redekwu	retkek
řrom řřromü	a' řákon ki- vül	a on?	és ő?
w zahradě?	a' kertben?	čřřen.	tormác.
Gá, řřalát	én, salátác	Potom!	Azután!
a ty?	és te?	Gá, uhorky	én, ugorkác
řelj	káposztác	Řy? dyně	te? dinnyét
a on?	és ő?	on? řekwicu.	ő? řököt.
řřpinát.	paréj.	Dáleg!	továřřba!
Dáleg!	továřř!	Mřy, řřřhlawu	Mi, řřollánt
Gá, řřpargel	én, řřárgác	wy? řetrřřlen	ti? řetrřeselymet
a ty?	és te?	oni? boleřřlam	ők? řřřřköt
řěpu	řěpát	Co pař geřřřě?	Hát meg mit?
a on?	és ő?	Mřy? řřořřěcu	Mi? řřustárt
řřřřwu;	řárga řěpát;	wy? řřmjn	ti? řřöměnyř
		oni? řřoper.	ők? řřaprot.

36. U l o h a. Co vidíte w kostele? Gá, wárhany; ty? oltár; a on? Kazatodníci; a wy? kír; a oni? zákrstni; a my? křtj. — Chléb pozůstává z mýky, ze soli a z vody. We Wjdni mám dobrého přítele. Pro uměle gdi do řjma. Dvá lížiče ge šřjbrná. 2

S 65. Polnj rostliny. Mezeitermések.

nás, mienk — mįsto toho se ale zavěšj nk aneb unk, unk.

Uch hněd	Jaj mindjárt	nasse wifa (lednjš)	bűkkőnűnk
bude pršet,	esik az eső,	nasse pšeno	kőlesűnk
ant	pedig	nasse ržje	riskásánk
nasse žito	a' mi búzánk	nasse dětelina	lóherűnk
nasse rež	a' mi rozsunk	nasse krumple	burgonyánk
nás, gečmen	a' mi árpank	nás mák	mákunk
nás, oves	a' mi zabunk	nasse řepice	repčzánk
nasse pohanka	hajdinánk	nás, len	lenűnk
nasse kukuřice	kukoriczánk	nasse konopj	kenderűnk
nás hrách	horskůnk	gestě, wšecfo	meg mind
nás bob	babunk	wentů ge	oda kinn van.
nasse ššofowice	lencsénk		

37. U l o h a. Nás pluh, nasse gablfo, nasse owce, nás rendjř, nasse tělo, nasse čelo, nasse ruka, nasse noha, nás chléb, nasse pero ge už mokré. — Marhule ge žlutá. Zahradnjř nebywá w kastýlu ale (hanem) w zahradě. Zahrada má mnoho stromů. Sem patřj hruska, gablů, ale dub, buř, wjdm w lese; naproti tomu liřie, tulipány, ržje, wjdm w poli aneb w zahradách. Mě wjno ge čisté gako křřřka.

S 66. Domáci žwřřata. Háziállatok.

wasse, tietek — mįsto toho se zavěšj tok, tek, atok, etek.

Wás pes	a' ti kutjatók	wasse kobyla	kanczátok
wasse kočka	macskátok	wasse řřibe	csikótok
wasse kráva	tehenetek	wás osel	szamarátok
wasse tele	borjutók	wasse praše	disznótok
wás wul	okřřótok	wasse prasátko	malačžtok
wás býř	bikátok	ge řice	ugyan
wás bywol	bivaltok	wětřj	nagyobb
wasse koza	kecskétok	něž nás pes mint a' mi kutjdnk	
wás kojel	bakótok	nasse kočka	a' mi macskánk
wasse owce	juhótok	nasse kráva	tehenűnk
wás beran	kostók	a' tař dále	s a' tőbbi
wás řun	lovakók	ale gegich hřřa	de az ő ludjok

gegich kačice	az ő réczéjök	gegich moráf	pulykájok
gegich holub	galambjok	gegich kapún	kappanjok
gegich sľepka	tyukjok	ge gessťe menšši	még kisebb
gegich kobút	kakasuk	než nasse husa	mint a mi ludunk
gegich kuřátko	csirkéjök	nasse kačice	a' mi réczénk.

38. U k o h a. Wás ruchtár, wasse hodiny, wás strom, wás kartác (kafa), wás nůž, wasse wjno, wasse pivo, wasse véro, wasse lělie, wasse kapky, wasse mēd, wás špeheť. Gegi stůl, gegi noha, gegich prašátko, gegich ruřa, gegich stolice, gegich ucho, gegich dyně, gegich čeressně, gegich pšmenko, gegich widliřky, gegich gabřko, gegich řepa. — Twůg penicřr ge wěšmi ostrů. Twůg špat má mnoho okruřlých žombřků. Učeny pracuge s perem, a sice začastě we dne i w noci. Čj ge toto šřjbro? Toto šřjbro od nowěho roku ge Uřrowé. Gá dáwám na posledně gednomu chudobněmu oběd, a řřkám: Ty chudobný sedni si k stolu.

§ 67. Čtwernohá diwoľá žwřřata. Négy lábú vadállatok.

Doz orůg! Připogili se ř Nominativu přřdawněho gměna bb aneb abb, ebb, tak powstane wyřřši stupňowáčj wýznam (Comparativ); přřdstawjli se přřd tento stupeň slowjřko leg, tak powstane tudy neywyřřši stupňowáčj wýznam (Superlativ), ř. přř.

Wřř ge ukrutný	A' farkas kegyetlen
tigr ge ukrutněgřři	a' tigris kegyetlenebb
hyena ge neyukrutněgřři.	a' hiena legkegyetlenebb.
Medwěd ge wěľký	A' medve nagy
lew ge wěťřři	az orozslány nagyobb
řlon ge neywěťřři.	az elefant legnagyobb.
Selen ge bázřimů	A' szarvas félénk
řrnka ge bázřiměgřři	az őz félénkebb
žagic ge neybázřiměgřři.	a' nyul legfélénkebb.
Gazewec ge chyřřý	A' borz ravasz
opice ge chyřřěgřři	a' majom ravaszabb
řiřřka ge neychyřřěgřři.	a' róka legravaszabb.
Potkan ge wěřěľý	A' patkány vidám
řřel ge wěřěľřři	az ũrge vidámabb
wewerka ge neywěřěľřři.	a' mokus legvidámabb.
Kůna ge žřřďka	A' nyest ritka
řřečel ge žřřďčegřři	a' hōrcsōk ritkább
řobol ge neyžřřďčegřři.	a' czobol legritkább.
Gež ge malý	A' tuskésborz kicsin
řřřice ge menřři	a' vakandok kisebb
myř ge neymenřři.	az egér legkisebb.
Diwoľá koza ge pěřřná	A' vad kęcske szép.

zebra ge pĕknĕgŝŝi a' zebra szebb
 gazella ge neppĕknĕgŝŝi a' gazella legszebb.

39. Uloha. Kĕz ge laciná, gečmen ge lacinŝŝ, owes ge neplacinŝŝ.
 Malŝ ge tluŝy, proŝtedni prŝt ge tluŝŝŝ, palec ge neptluŝŝŝ. Sřibro ge
 tĕžĕ, zlato ge tĕžŝŝ, olovo ge neptĕžŝŝ. Ewerna ge tenĕá, hebbám ge
 tenĕj, wlasŝy gŝau neptenĕj. Rohút ge malŝ, ŝlepka ge menŝŝ, kúre ge ne-
 menŝŝ. Konwalinka ge pĕkná, hřebítek ge pĕknĕgŝŝ, medwĕdi úŝŝto ge ne-
 pĕknĕgŝŝ. Ale mé nenj pĕkné, twé ge pĕknĕgŝŝ. Nabyak' mogi tulipá-
 nowé gŝau neppĕknĕgŝŝ w městĕ, tak' gako twé rúže neppĕknĕgŝŝ gŝau. Roz-
 pomnám se tĕž na twé ŝrowné (szerény) ŝalŝy.

§ 68. Dívoci ptákové. Vad madarak.

nasse mieink — miŝto toho se zawĕŝi ink aneb aink.

Uhráč	Magyarországban	pĕnkawŝy	pintyóke-
nemáme žádné	nincsenek	ŝheľŝŝy	tengelicze-
pŝŝtroŝy	struzsaink	čijŝŝy	csiz-
papúŝŝy	papagájaink	konopáŝŝy	kenderike-
ledňáčky	jégmadaraink	čermáčky	vĕresbegy-
kolibry	kolibriink	pĕnice	pószáta-
zlato-órlý	sárgasasaink	ŝykorŝy	czinege-
rágŝĕ ptáky	paradicsom mada-	koŝy	rigó-
	raink	řawŝy	csóká-
pepřožrauty;	borsevčink;	ŝŝpačky,	seregély-,
ale máme	de vannak	řteré	mellyek
řlawŝky	fülemüléink	ŝpĕwaci ptáci	éneklo-madarak-
ŝřřiwánky	pacsirtáink		nak
přepelice	fürjeink	řlugau.	neveztetnek.

40. Uloha. Nášŝi pŝt, nášŝi berani, nasse řoné, nasse řobylŝy, nasse
 řočky, nášŝi řohuti gŝau malŝ, nasse owce gŝau bogáčné, nasse huŝi gŝau
 řřakáté, nasse řogi gŝau weŝelé, nasse řlepice negŝau řlepé. Rudwŝk juŝtane
 dnes doma, ale gá pugdu za hodinu na pole, a budu od poŝnjho hřlídače
 wywŝjdat: řde býwá ryčtár? Wĕženj na dědinĕ ge řlada (káloda). Řni-
 řa pozřřtáwá ř liřtú. Gá mám tĕž ořořnau (užitečnau) řniřu.

§ 69. Döfračowánj. Folytatás.

wasse tietek — miŝto toho se itok aneb itek, aítok, eítek za-
 wĕŝi.

Wasse řowŝy	a' ti bagolyaitok	wasse tuřokŝy (dřoffŝi)	tuzokaitok
wasse dudky	babutáitok	wasse geřábky	császármadár-
wasse bažanty	fáczánaitok	wasse garabice	fogolymadár-

wasse slufy	szalonka-	Šidčegšši gšau	Ritkábbak
— fwjčaly (galowčáky)	huros-	orlowé	a' sasok
— gerábny (daromy)	madár-	káné	a' keselyük
— hrdličky	daru-	frkawci	a' hollók
— diwofé holuby	gerliczéitek	ošřijži	a' karvalyok
— fukučky	wadgalamb-	gešřábí	az ölyvök
— ořessenjci	kakuk-	lušáci	a' héjják
— wrány	harkály-	sofoli	a' sólyomok
— šřafy	varju-	labuté	a' hattyuk
— wrabcy	szarka-	páwi.	a' pávák.
— wlasstowice	veréb-	Ma proti tomu	Ellenben
gšau nám též	fecske-	wodnich šlepeř	sárcsák
známé	nekünk is	diwofých kačic	wadřeczék
a ne žřidka	esmeretesek	čápu (bočanü)	golyák
	és nem ritkák	geřt došti.	elegen vannak.

41. Uloha. Wasse prátele, wasse školy, wasse ruce, wasse zahrady, wasse bezowé řičky, wasse domy gšau wyšofé (magasak), wasse přřtu gšau tenké, wasse řachle gšau zelené, wasse oči gšau modré (wětlé), wasse rúže gšau čerwené, wasse wšši gšau šledé, wasse rodice gšau řřřřané. — Pro šobola gdi do Sibirie (Sibiria). Twa ocel ge měká. Towa-ryšši, co widjte w dšlně? Čá? štolieu. A ty? lawicu. A on? mištra. Máš mištr ge welice šřikowný (ügyes) ale wáž mištr ge geřtě šřikowněgšši, a gešich mištr ge neyšřikowněgšši. Wny nemáme žádne šřikowné učny. Wassi učnowé gšau o mnoho (sokkal) šřikowněgšši.

§ 70. Ryby. Halak.

Pro wizinj	vizáért	pro pšřusy	pisztrángért
a řapry	és pontyért	do Wáhu,	a' Vágba,
gdi	menj	pro řožasse	fogasért
do Dunage,	a' Dunába	do Blátone,	a' Balatónba,
pro šřřufy	csukaért	pro řafy	rákért
a šřřory	és tokhalért	do Łayty,	a' Łaitába,
gdi	eredj	pro třřěšky	tőkehalért
do Tisz,	a' Tiszába,	aušřrye	tengeri csigáért
pro šumy	harcsáért	a šledé (herynfy)	és hieringért
a bēlice	és keszegért	do moře,	a' tengerbe,
gdi	menj	pro pigawice	pioczáért
do Rábny,	a' Rábába,	do Pleša.	a' Fertőbe.

42. Uloha. Pro řwžti gdi do zahrady, pro řnihy gdi do řněřku-pectwi, pro řřáfky gdi do leša, pro owce gdi na pole, pro wjna gdi do piwonice, pro wegce gdi do šřrowné řomory, pro ředláky gdi do řěřdiny, pro měřřřřany gdi do města, pro mnjchy gdi do řlášřtera. — Ryby se žřřř

Jugj me! modě. Ge twá swagrowá zdráwa? Má nowá sřtyble ge ušká. Zwjře má údy a sřewa. Newěřta mluwj s ženjehm. Owi o páte hodině ze sřoso do kostela, od wčitele ku kazatelowi. My gime každy den sřpinát, ž tomu ge třeba staniny, ale twarohu neni potřeba.

§ 71. Chrobáci. Bogarak.

from an aneb en kivil.

Řteré	Mellyik	znám	ismerem
chrobáky	bogarakat	mravence	a' hangyát
poznáš?	esmered?	mola	a' molyt
Krom wčely	A' méhén kívül	cwerčka	a' prücsököt
wofy	daráson kívül	swatojánřkau musřku.	szent Já-
muchy	légyen kívül		nos bogarat.
kómára	szunyogon kívül	Geli prawda?	Ugy é?
chrůřta	cserebogáron kívül	hadi	a' kigyók
hebbáwného čerwa	selyembogá-	gesřterky	a' gyíkók
	ron kívül	žáby	a' hékák
motyřla (liffage)	lepken kívül	ropuchy	a' varas békák
kobyľky	sáskán kívül	řlimáci	a' csigák
wesři	tetűn kívül	čerwjci	a' kukaczkók
blechy	balhán kívül	negřau žábni	nem
řawuřka	pókön kívül	chrobáci?	bogarak?
řřěnice	bűdös férgen kívül		

48. Uloh a. Řteré ptáky znáš from holuba, from sřřiwánka, from řosa, from husy, from slawřka. — Gá znám řyřoru, labut, geřába, čičřka, řřepelicu, orla, čapa, wrařce. — Gen bohatsj geď každy den pečeni. My řigeme gen řřidka káwu. Ěmenug nám oblíbená zwjřata. Má ge řořka, řwé ge holub, geho ge řún. Řde řřau má domácí zwjřata a polnj řřošřiny? Wřředa ge tu.

§ 72. Nemoć. Betegség.

řlawy boleni	řořájás	mrtwice (řřlaf)	gutaűtés
řubű boleni	fogfájás	wodnatelka	vizibetegség
řřynjeni	hasrágás	řřlűtenice	sárgaság
řassel	kőhögés	řřeče	görcs
nátka	nátha	řuchá nemoć	řzáraskör
řimnice (hodonka)	láz	ošřpky	himlű
řoručá řimnice	řorrű láz	wřřab	řönnyedék
řřučěj řimnice	epeláz	řána	řeb
řapálenj pljč	tűdűgyuladás	boleřt	fájdalom
řřánj w bolák	oldalszurás	řmrt.	halál.

Hrbatý pupos slepý vak štulawý kancsal
 chromý sánta němý něma zapuchlý. dagadt.

44. Uloha. Twa písma gsau necista. Sybay (takardj) w tomto okamženi do gizby. Na garo zustane: má starší sestra doma. Přes zahrady weškrz powedu wás do lesa. Z oblak pada dešt na zem. Královna lešú ge dub, král čtvernohých zwjrat ge lew. Gdi pro lékař. Máš dítě ge nemocný. Máš děti a wásše děti gsau pilné. Které ptaky znáš from přepelice a from čížka? Gá znám kukučku, wránu, wrabce.

D. Přislowlky. Melléknevek.

§ 73.

Pěkně	Szépen	někedy	némellykor
offelmě	rutul	wěždy	mindég
dobře	jól	nifedy	sohasé
zle	roszul	začasťe	sokszor
pozdě (neskoro)	késón	žřibka	ritkán
časně (skoro)	korán	bližko	közél
dráže	drágán	daleko	messze
lacně	olsón	ráb	örömet
čerstvě	hamar	ráběgi	inkább.
ždlúha	lassan		

E. Slowesá. Igék.

§ 74. Prawidelni řěčenowé. Rendes törzsökigék.

Bůh dáwá	— ad,	pekár hněte	— gyur,
kupec prodáwá	— árul,	zub kypže	— harap,
chlapec se užasá	— bámul,	hlásniť wolá	— hív,
bohátý wládne	— bír,	učení písi	— ír,
liška podwábj	— csal,	nádennij kopá	— kapál,
řemeslnij robj	— csinál,	sedlák kosi	— kaszál,
opice házi	— dob,	žebraf žebře	— koldul,
řřkawec schowáwá	— dug,	žloděg krade	— lop,
zahradniť wyřezáwá	— farag,	peš kússe	— mar,
rybár chytá	— fog,	powětki tlačj	— nyom,
hwlka přede	— fon,	bohátý počítá	— szamlál,
wjtr duge	— fuj,	chudobný slúži	— szolgál,
řřruhař wrtá	— fur,	odběhlj banuge	— sajnál,
řřolař hobluge	— gyalol,	řřestra přišřřihuge	— szab,
učen cwičj	— gyakorol,	probosť poželuge	— szán,

dítě sage	— sziv,	slúžici čeká	— vár,
wčela sstjvá	— szur,	wúl tabá	— von,
umělec nachází	— talál,	šlepiče hrabe	— vakar,
štat přikrhvá	— takar,	zámeš zamiská	— zár,
učení wj	— tud,	rybár řáji.	— zavar,
šmutný opowrhuge	— utál,		

45. Ulož a. Špice hodí někedy kámen, někedy ořech na nepřitele. Štolár někedy tak pěkně nemyřejává jako štruhar. Ne každý chudobný slúž rád bohatému. Šdo žwolna pišse, ten pišse pěkně; šdo ale čeršiwě pišse, ten pišse wětššim dílem oškliwě. Rybár chytj brzo suma, brzo štu-ku; někedy ale řožasse w Dunagi. Šregčj přištrihuge w ponděšj vláštj, w úterý lajbšj, w štředu pantalony, ale gen žjřka šnerowacšku.

§ 75. Měci kořenové. Lág y tőrzsökigék.

Učitel mluwj	a' — beszél,	cukrář mýchá	a' — kever,
rychtár (šúdce) šfacuge	a' — be-	dráb žprowáži	— kísér,
	csül,	ranhogič maže	— ken,
šyrota měnj	az — cserül,	ženich hledá	— keresgél,
raš šstipe	a' — csip,	dobrý šfanuge	— kimél,
rolniš mlátj	a' — csépel,	tluštý hltá	— lenyel,
řrál chwálj	a' — dicsér,	řoželuh odwražuge	— mer,
apatekár tře	a' — dörgöl,	měřič měřj	— mér,
řočj ždwižá	a' — emel,	otec wychowává	— nevel,
bába špiwá	a' — énekel,	řamenec bige	— ver,
řarár dowoluge	a' — enged,	řupec žištá	— nyer,
špehér žná	a' — esmer,	řmlynár mele	— őrl,
řekár řryge	az — fed,	řeneral řoričj	— parancsol,
žák odpowjžá	a' — felel,	řišar řečetj	— pecsétel,
řostinšj dogj	a' — fej,	řráwa žwřká	— rág,
čizmar podššiwá	a' — fejel,	papež uspořaduge	— rendel,
dědo žapomjná	a' — feled,	řuň řopá	— rug,
nepřitel dráždi	az — ingerel,	řrál řomahá	— segít,
řtlenár šlibuge	az — igér,	řlepý wonj	— szagol,
řregčj řercuge	a' — ferczel,	řilný šhromážduge	— szed,
řaprál hwjždá	a' — fütýöl,	nemocný řrpj	— szenved,
řaholeš hrabe	a' — gereblél,	řatka řobj	— szül,
bubenšj (tambor) ožnamuge	a' —	řuchařka cedj	— szür,
	hirlöl,	řrowažniš řrütj	— teker,
řoktor řúdi	a' — itél,	dítě čtj	— tisztel,
řuchař řochutnáwá	a' — izlel,	žahradniš cpe	— tőm,
řabrikant řeysuge	a' — jelel,	řohan láme	— tőr,
řhudobný řrošj	a' — kér,	řamenec bige.	— ver.

46. **Uloha.** Mlynář mele časně a vyzděl žito a reč aneb gečmen se-
blákům jako řemeslníkům, zemanům jako hrabatům. Učitel vychovává
mládež velmi rád dobré měšťany, a dobrý měšťan ctí vždycky takového
učitele, který (a' ki) mnoho dobrých a šikovných měšťanů vychovává.
Když tvá bolest přijde, hřýzení nikdy neulevuje (szűnik meg), tak ři-
di lékařovi, ten ti napíše recept, a apotekář ti dá z apotéky lék brzo
draze, brzo lacino. Na práci gde každé dítě rádo na pole, aneb přes
pole prec na luky, a sledává daleko a blízko stádku aneb jiné pěkné
krajiny.

§ 76. O neurčitém a rozkazovací m způsobu.

Pozorůg. 1. Připogili se ku kořenu slowesa ni, ani, eni, tak ob-
držíme neurčitý způsob (infinitivus):

Parancsolni porúčeti, keverni missati, mondani prawiti, érteni
rozuměti.

47. **Uloha.** Naleznauti, čekati, kaliti, ziskati, cwti, bñti, prositi
přitele, očekawati otce, shtnauti gabřko, pochutnawati wino, ctiti matku,
woněti kwiřko, sšromáždownati owoc, točiti stolici, nemocného pilně při-
řřawati.

Pozorůg. 2. Připogili se ku kořenu slowesa t, att, ott, ett, tak
obdržíme přičesň (participium):

Találé naleznut, naleznutá, naleznuto, fogott chycen, chycená,
chyceno, kevert missán, á, o, keresett hledán, a, o.

48. **Uloha.** Náššromážđen, a, o; hledán, a, o; očekáwán, a, o;
přistřihnutý štát, zapečetěný list, wážený přítel, znamenany (cechowany)
křiň, shtnuté gidlo, wyhrané hodiny, bitý šloděg, mlácené žito, poku-
saný pes, žkalená woda. U ruchtáře ge vkradená kráva. Missané wino
ge začastě lepšji nežli čistě. Dobře wychowané dítě ge welká radost rodičů.

Pozorůg. 3. Připogili se ku kořenu slowesa j aneb d, tak obdr-
žíme rozkazovací způsob (Imperativus), oněno w neurčitém,
toto w určitém wýznamu:

Szagalj woň, szagoldj woň to, nyerj zisřeg, nyerđ zisřey to,
rágj žwřřleg, rágd žwřřleg to, küldj possli, küldj possli to.

49. **Uloha.** Šřrabeg, sšřrabeg to, wáž, wáž to, ruceg (řag), ru-
ceg to, — deg gednu tablu adj egy táblát, deg tu tablu add a' táb-
lát, očekáweg gednu přiležitost várj egy alkalmat, očekáweg tu při-
ležitost wárd az alkalmat, piř gedni list, piř ten list, chyt rybu, chyt
tu rybu, pomoz chudobnému, pomoz tomu chudobnému, nagdi lékaře, na-
gdi toho lékaře, zpiweg piřeň, zpiweg tu piřeň, chyt wrabce, chyt toho
wrabce.

S 77. Wýminky w rozkazowachm způsobě.

První wýminka. Na samohlásky a t se skloňují, dostanou ss, galo:

Žnec žne az — arat, má arass žni! arasd žni to.

Jáger ukazuje a' — mutat, má mutass ukáž! mutasd ukáž to, a. t. d.

bitě se směje a' — nevet, má ne vess' směj se!

oko hledí a' — lát, má láss hleď!

hobina bige az — üt, má üss bi!

pán platí az — fizet, má fizess plať!

Druhá wýminka. Na súzvůčky a t se skloňují obdržegi gen s, t. př.:

Tölt lege, má tölts leg! w určitém töltsd leg to;

ért má érts! určité értsd! viz § 4.

50. Uloha. Rozraz kamenn! Žeň prasata! Stel fwjti! Podáweg ruce! Rozuměg ubersky! Stel ta fwjti. Podáweg ty ruce. Rozuměg ten žert (tréfa). Nemydáweg mnoho. Nemydáweg twe penjze. Wleg černdso do kalamáre.

Čtvrtá wýminka. Na s, z aneb sz se skloňují zdmožnosťobněgi poslední písmenu, t. př. pere-mos, per-moss, mosd.

Mádennjř nese a' — hoz, má hozz dones! hozd dones to!

kuchar warí a' — főz, má főzz war! főzd war to! a. t. d.

kucharřka solí a' — sóz, — sózz sol! a. t. d.

jáger lowí a' — vadász, — vadássz low! a. t. d.

kůň táhá a' — huz, — huzz táhni! a. t. d.

Čtvrtá wýminka. Něktěrá magi w rozkazowacjch způsobu gy.

činit tenni, čiň tégy! čiň to tedd!

kúpit venni, kúp végy! kúp to vedd!

se státi lenni, stáň se légy!

nésti vinni, neš vigy! neš to vidd!

gisti enni, gež egyél! gež to edd!

piťi inni, pi igyál! pi to idd!

51. Uloha. War řassu, zaplat řemesnjřka, táhň prowaz, kúp zahradu, žeň kolo, gež řetřew (ředekřew), leg žwon, pi mlěko, dones list, — war tu řassu, táhni ten prowaz, kúp tu zahradu, žeň to kolo, gež tu řetřew, pi to mlěko, dones ten list.

Časování.

1. Druhé sloveso. — Neurčité.

Dynamowaci způsob.

§ 78. Přítomnost. — Mince. Pénzek.

Gá dáwám zebračowí gednu fregcar,	én a' — egy krajczárt adok,
ty dáwáš chlapcowí gednu groš,	te a' — egy garast adsz,
on dáwá bubenjkowí gednu desátník,	ő a' — egy tízest ad,
my dáwáme wogáčowí gednu 20ník,	mi a' — egy huszast adunk,
wy dáwáte wčitelowí gednu zlatý,	ti a' — egy forintot adtok,
oni dáwagj lékařowí gednu dukát.	ők az — egy aranyat adnak.

Poznamenání. Mjsto mince se mohau ryby, stromy, řaty aneb cokoliw tu a we wšech následugicich pádech gmenowati; tať gáto mjsto adok též mutatok, aneb cokoliw se užíwati.

§ 79. Nedáwnominulost. — Mjra. Mérték.

Dal sem kočmu gednu kapku,	a' — egy csöppöt adék,
dal si pastýřowí gednu žegdlík,	a' — egy messzelt adál,
dal jáčrowí gednu holbu,	a' — egy íczét ada,
dali sme kmotrowí gednu pintu,	a' — egy pintet adánk,
dali ste mlynáčrowí gednu děber,	a' — egy csöbröt adátok,
dať tkalci gednu okow.	a' — egy akót adának.

Mjsto dal sem, může se wýsti: čtěl sem, akarek.

Čwičenj. Čtěl sem mjřati, čtěl si pomoci, čtěl čpáti, čtěli sme táhnauti, čtěli ste slaužiti, čtěl mléti.

§ 80. Minulost.

Gá sem dal sedláčrowí gednu linii,	a' — egy vonalt adtam,
ty si dal hobináčrowí gednu caul,	az — egy ugot adtál,
on (gest) dal bednáčrowí gednu střewjc,	a' — egy lábót adott,
my sme dali farbčrowí gednu loket (rřf),	a' — egy rőföt adtunk,
wy ste dali stoláčrowí gednu sáhu,	az — egy ölet adtatok,
oni (gsau) dali jámečnjčrowí gedno gitro.	a' — egy hódát adtak.

Čwičenj. Gá sem darowal, ajándékoz —. Gá sem lékařowí máč darowal, ty si rolnjkowí radlici darowal, on žencowí řosu darowal, my sme jáčowí linag darowali, wy ste mlynáčrowí mlynřký řamen (malomkevöt) darowali, oni děwčeti řluffeu (szalag) darowali.

§ 81. Budúcnost. — Cnost. Erény.

Pilnému gednu biblj dām,	a' szorgalmasnak egy — adan-
pozornému owoce dáž,	a' figyelmesnek — adandasz,
pobožnému gednu modlitebnj kni-	a' jámbornak egy. — adand,
hu dá,	
udatnému gednu bédinu dáme,	a' viétnek egy — adandunk,
mjrnému gednu zahradu dáte,	a' mértékletesnek egy — adan-
	datok,
posluffnému gednu pláští daji.	az engedelmesnek egy — adan-
	danak.

Donešu, hoz — Starššimu bratrowi donešu gednu tabuli, mladššimu bratrowi donešeš gednu ceruzju (playwais), susedowi doneše gednu štúku, promaznjkowi donešeme konopj, kowáčowi donešete železo, čizmárowi donešau kožu.

Spogowacj zrušob.

§ 82. Pŕjtomnost. — Neprawosti. Véték.

Abych leniwému gedno wegce	a' lustának egy — adjak,
abys pssnému gednu čřen	a' kevélynek egy — adjál,
aby žloběgowi gednu řetěz	a' tolvajnak egy — adjon,
abychom lašomcowi rakew (u-	a' fősvénynek egy — adjunk,
mrlečú truhlu)	
abyste marnotratnjkowi nič ne-	a' pazarlónak mit se adjatok,
abychom lháčowi gedno žrcadlo	a' hazugnak egy — adjanak.

Abych poradil, javasol — Abych nemocnému lékaře poradil, abys zemšnému pánowi řemeselnjka poradil, aby matce djetku poradil, abychom fraucimerce kuchaře poradili, abyste pišarowi dobré pĕra poradili, aby žákowi učitele poradili.

§ 83. Nedominulost. — Báha. Font.

Gábych čizkowi gednu grán	a' — egy szemert — adněk,
ty byš myšší gednu kwentljš	az — egy nehézeket — adnál,
on by orlowi gednu lot	a' — egy latot — adna,
my bychom pšowi gednu čtvrt-	a' — egy negyedét — adnánk,
ku	
my byšte wškwowi gednu funt	a' — egy fontot — adnátok,
oni by lwowi gednu centnjř	a' — egy mázsát — adnának.

Gábych nechal, hagy —. Zvému šwağrowi bych gednu šřta-
tuli nechal, mému příteli byš gedno réwj nechal, twým žákům by
on gedn penicjr nechal, newěště bychom rozmarinu nechali, uče-
nému byšte černidlo (inkaušt) nechali, generálowi by wogáky nechali.

§ 84. Mikulost. — Mástroge. Eszközök.

že sem kowáčowi gedno kła- dimo	a'	—	egy kalapácsot	adtam	
že si stolařowi gednu pilku	bal.	az	—	egy fűrészt	adtál
že tesařowj gednu sekeru	a'	—	egy sejszét	adott	
že sme zámečnjlowi gedn pil- niš	bal.	a'	—	egy rásput	adtunk
že ste rybářowi gednu šýš	bal.	a'	—	egy hálót	adtatok
že šřewci gedno šřidlo	a'	—	egy árt	adtak	

že sem ukázal, mutat —. že sem panštwu gednoho sokola uká-
zal, že si přiježněmu gednoho čapa ukázal, že kašnárowi gednu
šřáku ukázal, že sme šřtolnjmu mistrwi gednu krumpli ukázali, že
ste kořtelnjlowi gednu šřášku (lahwici) ukázali, že žebrárowi gedn
šřat ukázali.

§ 85. Předminulý čas. — Mádorowé. Nemzetek.

bylbych Uhrowi gednoho koně	a'	—	magyarnak egy	—	ad- tam	
bylbyš Němcowi gednoho ptáka	bal.	a'	—	németnek egy	—	adtál
bylby Francúzowi gednu lišřtu	a'	—	francziának egy	—	ad- ott	
bylibychom Špaňhelowi gednu owci	a'	—	spanyolnak egy	—	ad- tunk	
bylibyste Angličanowi gednu rybu	bal.	az	—	angolnak egy	—	adtak
byliby Blachowi gednoho ošľa	a'	—	olasznak egy	—	adtak	

Bylbych reysowal, rajzol —. Na múr bylbych loš reysowal,
na papjr byš byl šřtom reysowal, na tabuli bylby pišmenu reyso-
wal, w lednu bylbychom gednoho žence reysowali, w šřewenci
bylibyste gednu byšnu reysowali, w Prášinci bylby šřánky (szán)
reysowali.

2. Dvrdé sloweso. — Urcitě. — Dynamowaci způsob.

S 86. Přítomnost. — Nástroge. Eszközök.

Gá dáwám ty klesště,	én a' fogót	adom,
ty dáwáš ten nebožez,	te a' furót	adod,
on dáwá ten hoblíš,	ó a' gyalut	adja,
my dáwáme ten kšinec,	mi a' szeget	adjuk,
wy dáwáte ten kšjn,	ti az éket	adjátok,
oni dáwagi tu kšytu.	ók a' sulykot	adják.

Ten řetěz, gá darugu pastřřowí, ajándékoz, ten zlatý ty darugeš tkalcowí, ten plow on daruge Turkowí, ten rúžowý keř my darugeme děmčeti, to černidlo darugte wy práwnířowí, ten chřen darugi hostinskému.

S 87. Minulost. — Zbraň. Fegyver.

Gá sem tu štablu	bal. én a' kardot	adtam,
ty si tu pištolu	te a' pištolot	adtad,
on tu kuli	ó a' golyót	adtá,
my sme ten prach	mi a' lóport	adtuk,
wy ste ten lunt	ti a' kanóczot	adtátok,
oni to dělo (kanon)	ók az álgjut	adták.

Pozornému sem gá koláče donest nechal, hozattam, marnotranřřowí si ty otruby donest nechal, udatnému on šmaženě šišřky donest nechal, poslušnému sme my šřr donest nechali, lhářřowí ste wy cibuly donest nechali, pobožnému oni wizinu donest nechali.

S 88. Budúcnost. — Hudba. Zene.

Gá dám hůšle,	én a' hegedút	adandom,
ty dáš basu,	te a' bógót	adandod,
on dá flétnu,	ó a' hárantsipót	adandja,
my dáme cimbál,	mi a' czímbalmot	adandjuk,
wy dáte buben,	ti a' dobot	adandjátok,
oni dagi klawjr.	ók a' zongorát	adandják.

Gá powonijm hřebičeř, szagol, ty powonješ tulipán, on powonj řřonwalinku, my powonijme rúži, wy powonjete leliu, oni powoněgi řřialku.

Spogowaci způsob.

S 89. Přítomnost. — Cestujicimu. Az utazónak.

Abych tu hůl dal,	én a' botót	adjam,
abyš tu přestku dal,	te a' csatot	adjad,
aby ten pás dal,	ó az övöt	adja,

abychom ten deštník dali,
abyšte ten slunečník dali,
aby ty okuláře (breyle) dali.

mi az esernyöt
ti a' napernyöt
ők a' szemüveget

adjuk,
adjátok,
adják.

W pondělí abych já tu truhlu prodával, w úterý abych ty tu almaru prodával, we středu abych on to zeradlo prodával, we čtvrtek abychom my ten slavník prodávali, w pátek abych my tu postel prodávali, w sobotu abych oni ten dům prodávali.

§ 90. Nebominulý čas.

Kuřákovi (fagčarovi). A' dohányzónak.

Gá bych ten dohán
ty byš tu fagku
on by ten pytlík
my bychom ten křemen
wy byšte ten trůb
oni by tu trubku

bol.
bali.

én a' dohányt
te a' pipát
ő a' dohányzacskót
mi a' tűzkövet
ti a' taplót
ők a' pipaszárt

adnám,
adnád,
adná,
adnók,
adnátok,
adnák.

Gá bych mého poručníka zavolal, ty byš mého děda zavolal, on by mau sřwağrowau zavolal, my bychom toho fabrikanta zavolali, wy byšte toho rubače zavolali, oni by tu syrotu zavolali.

§ 91. Předminulý čas. — Chámy. Hám.

Gá bych byl ty třemeny
ty byš byl tu uzdu
on by byl to zubadlo
my bychom byli tu ohlávku
wy byšte byli tu otěž
oni by byli to sedlo

bol.
bali.

én a' kengyelvasat
te a' kantárt
ő a' zabolát
mi a' kötőfeket
ti a' gyeplót
ők a' nyeret

adám
adtad
adta
adtuk
adtátok
adták

Gá bych byl w kláštěře psal, ty byš byl w nemocnici (špitále) psal, on by byl w temnici psal, my bychom byli w káwjrně psali, wy byšte byli w hostinci psali, oni by byli we štkole psali.

3. Měké slowes. — Urcité a neurčité.

Dynamowacj způsob.

§ 92. Přítomnost. — Města. Városok.

Neurčité.

Határozatlan.

W Pešti gednoho sůdce znám,
w Budjně gednoho umělce znáš,
we Wacowě gednoho němého zná,
w Komárně gednoho lodníka známe,
w Štrihowě gedn. arcibyskupa znáte,
w Kábě gednoho kazatele znági.

Pesten egy — esmerék,
Budán egy — esmersz,
Váczon egy — esmer,
Komáromban egy — esmerünk,
Esztergomban egy — esmertek,
Győrött egy — esmernek.

Určité.

Határozott.

W Starých hradech toho súdec
znám,
w Mossoně toho umělce znás,
w Sw. Guru toho němého zná,
w Pressportu toho lodníka známe,
w Jágru toho arcibyskupa znáte,
w Modré toho kazatele znáji.

Óvárott a' — esmerem,
Mosonyban a' — esmered,
Sz. Györgyött a' — esmeri,
Posonyban a' — esmerjük,
Egerben az — esmeríték,
Modorban a' — esmerik.

Příkladý viz S. 98.

§ 93. *Minulost.*

Neurčité.

Határozatlan.

W Soproně gednoho obchod-
níka sem
w Rustě gednoho rybáře si
w Železném gedno kníže
w Kysleku gednoho právníka
sme
w Pápě gednoho fabrikanta ste
we Besprýmě gednoho byskupa

znal.
znal.
znal.

Sopronban egy — esmertem,
Ruston egy — esmertél,
Kis Martonban egy — esmert,
Kőszegen egy — esmertünk,
Pápan egy — esmertetek,
Veszprimben egy — esmertek.

určité.

Határozott.

W Ernavě sem toho obchodníka
w Tolně si toho rybáře
w Kermendě on to kníže
w Bělohradě sme toho právníka
w Moháči ste toho fabrikanta
w Pětikostelích toho byskupa

znal.
znal.
znal.

Nagy Szombatban a' — esmer-
tem,
Tolnan a' — esmerted,
Körmenden a' — esmerte,
Fehervárott a' — esmertük,
Mohácsott a' — esmertétek,
Pécsett a' — esmerték.

§ 94. *Budúcnost. — Náródomé. Nemzetek.*

Neurčité.

Határozatlan.

Gednoho Rusá budu
gednoho Poláka budeš
gednoho Švédú bude
gednoho Dána budeme
gednoho Hollandčana budete
gednoho Prúsa budou

znal.
znal.
znal.
znal.
znal.

egy Oroszot esmerendek,
egy Lengyelt esmerendesz,
egy Švédót esmerend,
egy Dánust esmerendünk,
egy Hollandust esmerendétek,
egy Burkust esmerendenek.

Určitě.

Bečer už poznám toho Rusa,
Zitra už poznáš toho Poláka,
Na rok už pozná toho Švédnu,

W létě už poznáme toho Dána,
W zimě už poznáte toho Hol-
landčana,
Po gedné hodině už poznagi to-
ho Prusa.

Határozott.

estve már esmerendem az —,
holnap már esmerened a' —,
esztendőre már esmerendi a'
nyáron már esmerendjük a' —,
télen már esmerenditek a' —,
egy óra múlva már esmerendik
a' —.

Spogowaci způsob.

S. 95. Přítomný čas. — Stážka. Kérdés.

Neurčitě.

Od toho mám chleb
Kedy más smaženě sšiffy
Sak má šyr
Sak často máme gednu biblj
Proč máte gedn katechysmus
Kde magj gednu zpěwnau knihu

typograf?

Határozatlan.

Kitől kérjek egy kenyeret?
mikor kérjel fánkot?
hogyan kérjen sajtot?
hányszor kérjünk egy bibliát?
miért kérjétek egy katekismust?
hol kérjenek egy énekkönyvet?

Дповѣд. Felelet.

Určitě.

Od Dte mám chleb
Bečer más tu smaženau sšiffu
Po uhersky má ten šyr
Neustále máme tu biblj
Proučítele máte ten katechysmus
W zákrystii magj tu zpěwnau
knihu

typograf?

Határozott.

Az atyától kérem a' —,
estve kérjed a' —,
magyarul kérje a' —,
minduntalan kérjük a' —,
a' tanító miatt kérjétek a' —,
a' sekrestében kérjék az —,

S 96. Nedominulý čas.

Uřady. Hivatalok.

Neurčitě.

Gá bych od palatina
ty byš od zemského sudjho
on by od hlawnjho isspána
my bychom od polnjho marššálka
wy byste od dworské rady
oni by od vice-isspána (župana)

typograf?

Határozatlan.

én a' palatinustól kérnék,
te az orszagbiraja kérnél,
ő a' főispán kérne,
mi a' tábornok kérnénk,
ti a' tanácsnok kérnétek,
ők az álispan kérnének.

Urcitě.

Határozott.

Gá bych to od hlawniho služ-
ného
ty byš to od vice-služného
on by to od přiježného
my bychom to od stoličného fi-
škála
wy byste to od hlawniho no-
tárnáše
oni by to od wýběrciho

wypršili.
wypršili.
wypršili.

én a' főbírótól
te a' szolgabíró-
ő az esküdt-
mi a' tisztí ügyvéd-
ti a' főjegyző-
ők az adószedő-

kérem,
kérned,
kérné,
kérnök,
kérnétek,
kérnek.

§ 97. Předminulý čas. — Národové. Népek.

Urcitě.

Határozatlan.

Od Slowáka bych byl
od Chorwáta byš byl
od Walacha by byl
od Arménčana bychom byli
od Řeka byste byli
od Cifána by byli

profil.
profil.
profil.

a' tóttól
a' horvát-
az oláh-
az őrmény-
a' görög-
a' cigány-

kérem
kértél
kért
kértünk
kértetek
kérték

Volna.

Dily swěta. Világrészek.

Urcitě.

Határozott.

Od Evropčana bych to byl
od Aziaty byš to byl
od Afrikána by to byl
od Amerikána bychom to byli
od Australity byste to byli
od Protinozců by to byli

profil.
profil.
profil.

az europa itól
az ázsia itól
az afrika itól
az amerika itól
az australia itól
a' talpellenti ektől

kérem
kértél
kérte
kértük
kértétek
kérték

Volna.

§ 98. Příklady.

§ 92.

Gá hledám w zahradě gedno kwitko, ty hledáš w lese gedno dimoké zwjře, on hledá w pivnici gedno prazdný sud, my hledáme w knize gedno obraz, wy hledáte w kostele gedno kříž, oni hledagi we škole gedno penicjr. — W městě hledám toho lékaře, w dědině hledáš toho úředníka, w báni hledá to střebro, w gízbě hledáme to zrcadlo, w kuchyni hledáte ten důchač, w almaře hledagi ty penjze.

§ 93.

Wlachowi sem poslal (küldött) gedny húsle, Němcowi si poslal geden klawir, Angličanowi poslal gedny okuláre, Španihelowi sme poslali geden bestnjš, Uhrowi ste poslali gednu šablu, Francúzowi poslali geden slunečníš. — Ten dwacitnjš sem gá poslal, ten dukát si ty poslal, ten tolar on poslal, ten chřen my sme poslali, to zrcadlo wy ste poslali, to wago oni poslali.

§ 94.

W pondělí odpowjm pyssnému, w úterý odpowjš lašomému, we středu odpowj lékařowi, we čtvrtek odpowjme hnilemu, w pátek odpowjite zloběgi, w sobotu odpowědi marnotratnjšowi. — Gá odpowjm to (azt) že (hogy) Vesst gedno welké město ge, ty odpowjš to, že w Řysekú znáte gednoho šfikowného práwnjka, on odpowj to, že dá pobožnému modlitebnj knihu, my odpowjme to, že měřič často měřj, wy odpowjite to, že wčela ge přičinliwý chrobák, oni odpowědi to, že w Uhrách žádné pšstrosy nemáme.

§ 95.

Gá mám pilného rád poslúchat, ty máš mjrného weždy poslúchat, on má pozorného čerstwě poslúchat, my máme rodiče časné i pozdě poslúchat, wy máte přitele často poslúchat, oni magj lháře gen žjídka poslúchat. — Pro dobré wjno mám do Rusku poslat, pro welkau rybu máš do Řábu poslat, pro pěkné žito má do Rossonu poslat, pro arcibyskupa máme do Štrihowa poslat, pro knjze máme do Šelezného poslat, pro kazatele magj do Šoprona poslat.

§ 96.

Gá bych fožasse přisljbil, ty byš šřuku přisljbil, on by herynka (šedě) přisljbil, my bychom pigawici přisljbili, wy byste pštruba přisljbili, oni by šapra přisljbili. — Gá bych to Šedmohradčanu přisljbil, ty byš to Šechowi přisljbil, on by to Angličanowi přisljbil, my bychom to Rusowi přisljbili, wy byste to Dánowi přisljbili, oni by to Uhrowi přisljbili.

§ 97.

Gá bych byl wyhrál šřjbrný náprstek, ty byš byl wyhrál špičatau gehlu, on by byl wyhrál štražatau šustku, my bychom byli wyhráli ostré nožnice, wy byste byli wyhráli žlaté náššnice, oni by byli wyhráli hlubošau šštatuli. — Gá bych to byl od pobožného křestana wyhrál, ty byš to byl od půwěřiwého Šurka wyhrál, on by to byl od bohátého žida wyhrál, my bychom to byli od ošwjceného katoljka wyhráli, wy byste to byli dnes před polednem wyhráli, oni by to byli po gednom roce a dwauch měšjicj wyhráli.

4. Slowesa na ik. Ikes igék.

§ 99. Dvrhá slowesa na ik.

Modlím se, modlíš se, modlí se,	imádkozom, imádkozol, imád- kozik.
Spím, spíš, spi,	aluszom, aluszol, aluszik.
Možnu, možneš, možne,	megázoni, megázol, megázik.
Divím se, divíš se, diví se,	csudálkozom, csudálkozol, csu- dálkozik.
Mně ge žima, tobě ge žima, gemu ge žima,	fázom, fázol, fázik.
Tučním, tučníš, tuční,	hizom, hizol, hizik.
Pígu, píšeš, píge,	iszom, iszol, iszik.
Hrám, hráš, hrá,	játszom, játszol, játszik.
Mygu se, mygeš se, myge se,	mosdom, mosdol, mosdik.
Odpočívám, odpočíváš, odpo- čívá,	nyugszom, nyugszol, nyugszik.
Stákám, stákáš, stáká,	ugrom, ugrol, ugrik.
Plowám, plowáš, plowá.	uszom, uszol, uszik.

§ 100. Měká slowesa na ik.

Činím, činíš, čini,	cselekszem, cselekszel, cse- lekszik.
Padám, padáš, padá,	elesem, elesel, elesik.
Čím, gíš, gi,	eszem, eszel, eszik.
Ležím, ležíš, leži,	fekszem, fekszel, fekszik.
Onemocňuji, onemocňuješ, one- mocňuje,	megbetegszem, megbetegszel, megbetegszik.
Zehřívám se, zehříváš se, zehří- vá se.	megmelegszem, megmelegszel, megmelegszik.
Sestarávám se, sestaráváš se, se- starává se,	megöregszem, megöregszel, megöregszik.
Dobře sem činil, gebl,	Jót cselekedtem, ettem.
Často sem onemocněl a ležel,	Sokszor megbetegedtem és fe- küdtem.
Spal sem, a sem se zehřál,	aludtam és megmelegedtem.
Prvé než sem pil, zadějnul sem.	Minekelőtte ittam, elszende- redtem.

§ 101. Čwičenj.

Husa plowe w potoku. Gá plowám w řece. Rde ploweš ty? Gá ležím, ty spíš, on stáče. Co (mit) činíš? Gá gím. Suzanna píge. Dtec odpočívá, ty se divíš, gá pochybugu. Nemjrný onemocňuje často.

Gá se zehřívám při peci. Když ty padáš, tať gá nehrám. Kde leží ten nemocný? Gá sem onemocněl o Welkénoci, neb sem welmi mnoho pečený geďl, a welmi mnoho wjna pil.

Gyakorlás.

Te Lajos! fázol? Igen is! hanem mindjárt megmelegszem. Ki eszik kenyeret? Én ágyban fekszem. Csudálkozol, hogy a' hazug kételkedik? Ha megöregszem, nem játszom. Hány órákor eszel vacsorát? A' pásztor sokszor megázik. Miért nem nyugszol délben? Mihelyt a' szoba megmelegszik, vizet iszom. Némelly ember hamar megöregszik.

S. 102. 5. Střední slowes a přislowkami.

Umdlensy se gen wlece,
 Kbyňk w zimě zamrzne,
 Sud někedy kwapká,
 Keť se často postj,
 Slama šhoťi čerstwě,
 Dpily lehce upadá,
 Syla žiwotá docela ubjwá,
 Snážny umdljwá kajdodenne,
 Doctimý se dobre připrawuge,
 Winowatý se zarj hned,
 Múg staršši bratr se na roť wydá
 na čestu,
 Dúm gen zponenábla se stawj,
 Dešť kwapně počjná,
 Rána bolj welmi,
 Pilyň se časně obudj,
 potom hned wstane, a někedy ne-
 lenoffj,
 Pastyř spj wenku,
 Stádo se pase we dne,
 Pisky padá w gesenu,
 Uher zmužile gezdj na koni,
 Pussný prach kwapně se zapálj,
 Š sám neschastný ráb nezemjrá,
 Smutný se žřidla raduge,
 Špj letj žčerstwa,
 Lew rwe hlasitě,
 Djtě běhá často,

a' fáradt csak ballag.
 a' tó télen befagy.
 a' hordó néha csepeg.
 a' görög sokszor bőjtöl.
 a' szalma hamar elég.
 a' részeg könnyen eldül.
 az életerő egészen elfogy.
 a' serény naponként elfárad.
 a' becsületos jól elkészül.
 e' vétkes mindjárt elpirul.
 a' bátyám esztendőre elutaz.
 a' ház csak lassanként épül.
 az eső hirtelen elered.
 a' seb nagyon fáj.
 a' szorgalmas korán felébred.
 azután mindjárt felkel, és soha
 sem henyél.
 a' pásztor ott kin hál.
 a' nyáj nappal legel.
 a' levél ősszel lehull.
 a' magyar bátran lovagol.
 a' lőpor hirtelen meggyulad.
 még a' szerencsétlen sem hal-
 meg örömet.
 a' szomorú ritkán örül.
 a' nyil sebesen repül.
 az orosz lány nagyon ordít.
 a' gyermek gyakran szalad.

Swoce roste w letę, a' gyümölcs nyáron terem; **10**
Pozorný sedj pokogně. a' figyelmes csendesen ül.

Poznamená nj. 1) Tatá slowesa se nemohau učiti úzjwat. 2)
Trpná slowesa wjz § 21 — 24.

6. Pomocné sloweso.

Dynamowaci průsob.

§ 103. Přítomný čas. — Mjsta w Nytranské Stolicí
Nyitra Vármegyei helységek.

Gá gsem Nytrancán,	Én Nyitrai vagyok,
ty gfi Skalicán,	te Szakolczai vagy,
on ge Holicán,	ő Holicsi,
my gsme Píšťančané,	mi Pöstyéniek vagyunk,
wy gste Cassjncané,	ti Sasváriak vagytok,
oni gsau Frayštáčané.	ők Galgócziak.

Na otázku: odkud gfi? přijogi se k mjestnému gměnu w gednohřěm
počtu i, w množném ale iak, iek.

Gá gsem Presspurcán, ty gfi Soproncán, on ge Ryscecán, my
gsme Pessané, wy gste Budjncané, oni gsau Komárcané.

§ 104. Mědominulý čas. — Mjsta w Tekowské Stolicí.
Bars Vármegyei helységek.

Gá byl Tekowcán,	Én Barsi valék,
tyš byl Kremenícán,	te körmöcz-Bányai valál,
on byl Lewicán,	ő Lévai vala,
my byli Malo-Topolčané,	mi Kis-Topolcsániak valánk,
wy ste byli Morawcáné,	ti Aranyos-Maróthiak valátok,
oni byli Wrablečané.	ők Verebélyiek valának,

Gá byl Pětkostelcán, tyš byl Wesprýmčán, on byl Pápačan, my
byli Rusťcáné, wy ste byli Zelezno-měšťané, oni byli Ernawcáné.

§ 105. Minulý čas. — Mjsta w Mossonské Stolicí Mo-
son Vármegyei helységek.

Gá sem byl w Nežideru,	Én Nizsiderben voltam,
ty si byl w Golsu,	te Gálosón voltál,
on byl w Kyce,	ő Köpcsénben volt,
my sme byli w Rajky,	mi Rajkán voltunk,
wy ste byli w Somorynu,	ti Somorjában voltátok,
oni byli w Púlwěži.	ők Féltornyon voltak.

Na otázku: kde? odpowjda se s wěťšjm dšlem s ban, ben, n, on,

en, f. př. *Somorjában* a t. d. Rbýj ale w místném gmeně poslednj písmena *r ge*, tak se odpowj s *tt*, f. př. w *Rábé*, w *Kapuváru*, *Győrött*, *Kapuvárott*.

§ 106. Budúci čas. — Mista w Presspurské Stolicy. Pozsony Vármegyei helységek.

Gá budu w Réti,
ty budeš w Dévíně,
on bude w Senci,
my budeme w Malackách,
wy budete w Čirrtku,
oni budou w Bayfy.

Én Réczén leszek,
te Dévenben leszel,
ő Szémpitzben lesz,
mi Malackán leszünk,
ti Csötörtökön lesztek,
ők Vajkán lesznek.

Spogovracj způsob.

§ 107. Přítomný čas. — Blasnostfi. Tulajdonságok.

Abych byl učení,
abys byl neučení,
aby byl múdry.
abychom byli hlupj,
abyste byli způsobnj,
aby byli nezpůsobnj.

Én tudós legyek,
te tudatlan legyél,
ő bölcse legyen,
mi ostobák legyünk,
ti ügyesek legyetek,
ők ügyetlenek legyenek.

§ 108. Nebominulý čas.

Gá bych byl dobré wile,
ty bys byl zformaucení,
on by byl wesešj,
my bychom byli smutnj,
wy byste byli spokojeni,
oni by byli nespojogeni.

Én jókedvű volnék,
te komor volnál,
ő vidám volna,
mi szomorúak volnánk,
ti elégedettek volnátok,
ők elégedetlenek volnának.

§ 109. Minulý čas.

Abych byl obuzení
abys byl ospanlivý
aby byl swárný
abychom byli otrhanj
abyste byli mofřj
aby byli suchy

býval, bývali.

Én ébrékeny voltam
te álmos voltál
ő csinos volt
mi rongyosok voltunk
ti nedvesek voltatok
ők szárazak voltak

légyen.

§ 110. Předminulý čas.

Gá bych byl přigemný
ty bys byl nepřigemný
on by byl chybný
my bychom byli bez chyby
wy byste byli wěrnj
oni by byli newěrnj

býval, bývali.

Én kellemes lettem
te kelleetlen lettél
ő hibás lett
mi hibátlanok lettünk
ti hűek lettetek
ők hűtelenek lették

volna.

S 111. Budúci čas.

Gá budu mdtš,
ty budeš wyodpočinutš,
on bude lžiwš,
my budeme prawdiwi,
wy budete sakomi,
oni budau štědři.

Én fáradt leendek,
te nyugodt leendesz,
ő hazug leend,
mi igazak leendünk,
ti fősvények leendetek,
ők adakozók leendének.

S 112. Neurčitiš a rozlázowaci způsob.

Gladný býti,
žizniwš býw,
ospanliwš gsa,
k gedenj gšuci.
Buš ty w Kežmarku,
buš on w Lewoči,
bušte wy w Smolnijku,
nechť gšau oni w Spišštém žánku.

Ehes lenni,
szomjas volt,
álmos lévén,
enni való.
Légy te Késmárkon,
legyen ő Lőcsén,
legyetek ti Szomolnokon,
legyenek ők Szepesvárott.

Gá mám nekem van, aneb: gá nemá nic nekem nincs.

Dynamowaci způsob.

S 113. Přítomný čas. — Částky wožu. Kocsireszek.

Gá mám hšlu.
ty máš ošu,
on má kolešo,
my máme kofšatinu,
wy máte opratš,
oni magi ogu.

Nekem van rudam,
neked van tengeled,
neki van kereke,
nekünk van szekérkasunk,
nektek van löcsötök,
nekik van nyujtójok.

Gá mám obrtšky,
ty máš karyšky (kražky),
on má grefš,
my máme wáhy,
wy máte hamownjky,
oni magi garma.

Nekem vannak fergetőim,
neked vannak löcskaváid,
neki vannak oldalai,
nekünk vannak felhéczeink,
nektek vannak hámfáitok,
nekik vannak ígáik.

S 114. Minulý čas. — Škráčená statná gména.
Megkurtított főnevek.

Gá sem mēl robotu,
ty ši mēl tagemštwi,
on mēl wola,
my sme mēli lichwu (dobyteš),
wy šte mēli křowiny,
oni mēli hnjždo.

Nekem volt dolgom,
neked volt titkod,
neki volt ökre,
nekünk volt barmunk,
nektek volt lokrotok,
nekik volt fészkek.

Gá sem mēl opici,
ty si mēl mlhny,
on mēl wēže,
my sme mēli čerwjky,
wy ste mēli garma,
oni mēli nehty (pahnožty)

Nekem voltak majmaim,
neked voltak malmaid,
neki voltak tornyai,
nekünk voltak férgeink,
nektek voltak jármaitok,
nekik voltak körmeik.

Žde stoji dolgom mįsto dologom, titkad mįsto titokod, ōkre mįsto ōkōre, ic.

§ 115. Budúcj čas.

Gá budu spanj
ty budeš moc
on bude milost
my budeme dowolenj
wy budete dūwěrnost
oni budau ořočy (užitel)

m i t.

Nekem lesz álmom,
neked lesz hatalmad,
neki lesz kegyelme,
nekünk lesz engedelünk,
nektek lesz bizodalmatok,
nekik lesz hasznuk.

Gá budu fleky (posřtwrny)
ty budeš plátno
on bude gámy
my budeme duřse
wy budete zrcadla
oni budau hřjchy

m i t.

Nekem lesznek mocskaím,
neked lesznek vásznaíd,
neki lesznek árkaí,
nekünk lesznek lelkeínek,
nektek lesznek tükreítek,
nekik lesznek vétkeík.

Žde stoji álmom mįsto ůlomom, hatalmad mįsto hatalomad, árkaí za árokui, ic.

Spogowacj způsob.

§ 116. Přítomný čas. — Ždrobnělá statná gměna.
Kisebitó főnevek.

Gá mám rybyčfu
ty máš psjka
on má konjka
my máme synáčka
wy máte domeř
oni magj knjzfu

m i t.

Nekem legyen halacskaím,
neked legyen kutyačskád,
neki legyen lovačskája,
nekünk legyen fiačskánk,
nektek legyen hazacskaítok,
nekik legyen könyveeskéjek.

Gá mám zahrádky
ty máš nožjčky
on má řamjnký
my máme stolečky
wy máte ptáčky
oni magj řlobučky

m i t.

Nekem legyenek kertecskéím,
neked legyenek késečskéíd,
neki legyenek kövečskéí,
nekünk legyenek asztalkáínek,
nektek legyenek madárkaítok,
nekik legyenek kalapkaíek.

§ 117. Nebominulý čas. — Zostřená statná gména.
Megrövidített főnevek.

Kdybych měl chřta,
Kdybys měl chrobáka,
Kdyby měl ptáka,
Kdybychom měli chléb,
Kdybyste měli můž,
Kdyby měli list,

Ha agaram volna,
ha bogarad volna,
ha madara volna,
ha kenyerek volna,
ha szekerek volna,
ha levelök volna.

Kdybych měl ručky,
Kdybys měl střechy,
Kdyby měl kořeny,
Kdybychom měli ruce,
Kdybyste měli větry,
Kdyby měli střeva.

Ha nyeleim volnának,
ha fedeleid volnának,
ha gyökerei volnának,
ha kezeink volnának,
ha szelöitek volnának,
ha beleik volnának.

Zde stojí *agaram* místo *agárom*, *bogarad* místo *bogárad*, it.

§ 118. Gá nemám. Nekem nincs, sincs.

Dwožená statná gména. Származott főnevek.

Gá nemám žádného pisáře,
ty nemáš žádného koňáka,
on nemá žádného sviňára,
gá nemám žádné jágry,
ty nemáš žádné owčáky,
on nemá žádné zahrady,
gá též nemám žádného pisáře,
ty též nemáš žádného koňáka,
on též nemá žádného sviňára,
my též nemáme žádné jágry,
wy též nemáte žádné owčáky,
oni též nemají žádné zahrady.

Nekem nincs írászom,
neked nincs lovászod,
neki nincs kanásza,
nekem nincsenek vadászaim,
neked nincsenek juhászaid,
neki nincsenek kertészei,
nekem sincs írászom,
neked sincs lovászod,
neki sincs kanásza,
nekünk nincsenek vadászaink,
nektek nincsenek juhászaitek,
nekik nincsenek kertészeik.

§ 119. Gá mohu. Au kořenu se připoji hat, hêt.

Gá mohu nowinu pisat,
ty můžeš bágu powidat,
on může welrybu widêt,
my nemůžeme žádné peníze poslat,
wy nemůžete žádné wjno piť,
oni nemohau uherstý mluwit.

En írhatok ujságot,
te mondhatsz egy mesét,
ő láthat egy czethalat,
mi nem küldhetünk pénzt,
ti nem ihattok bort,
ők nem beszélhetnek magyarul.

§ 120. Dpa kowánj.

§ 102. Dpice něwne hlasitě, sedj žřďka žticha, a škáce náhle ž ge-
dneho stromu na druhý. Náš potok teče tak čerstwo, že w zimě nředy

nezamrzne. Má mladší sestra se dobře připravuje na školu, a předce se žadý o mnoho. Škár gáť můj mladší bratr, který se jen žádka dobře připravuje. Žagje se wedne žádka pase, nýbrž neywjce potom, když slunce zapadá. Mnohý obchodník se často vydá na cestu, by wenku, a ačkoliv skoro každodenně umdlí, předce nikdy se newleče, nýbrž se časně probudí. Pilný žák nikdy nezahálí.

R S 105. Gá sem byl často w Sombathelu, ty si nebyl nikdy w Cínky, on byl každodenně w Rohonci, my sme byli w letě w Štáwnici, wy ste byli w zimě we Skalici, oni byli w gesen w Holici.

R S 106. W pondělí budu gá w Železném, po roce budeš ty w Pětikostelsk, od květné neděle až do zeleného čtvrtku bude on w Modré, až k mému dni narození budeme my w Presspurku, wy ale budete od swatého Ducha až do Bojsho těla w Pezinku, oni budou ode všech Swatých až do Wánoc w Sw. Guru.

R S 107. Můj otec chce abych byl wogákem, twá matka mnj abys byl lékařem, geho učitel praví, aby byl farákem. Máš swagz chce, abychom byli učeními, wás otim pšse, abyste byli řemeslníky, gegich bába radí, aby byli obchodníky (handlíři).

R S 108. Bylbych bohatý, kdybych se byl učil, bylbyš sšikowný, kdyby si se byl cwičil, bylby chudobný, kdyby nebyl wyhrál, bylbychom nemocní, kdyby sme se nebyli postili, bylbyste swobodní, kdybyste nebyli kradli, oni by byli neshikowní, kdyby nebyli slaužili.

R S 110. Kdybych byl rozšafný byl, tak bych se byl pilněji učil; kdybyš byl smutný byl, tak bych byl twau starší sestru nawššiwil (meglátogat-), kdyby byl ospalý byl, tak by ho byl geho učitel domu poslal, kdybychom byli otrhaní byli, tak by nám byl hrabě nové šaty darowal, kdybyste byli dobří byli, tak by wás wššiční lidé byli milowali, kdyby byli nespokojení byli, tak by byli onemocněli.

R S 111. Gáť náhle byskupem budu, a gáť náhle obrštem budeš, a gáť náhle on vice-ššpanem bude, budeme my pekňau školu stawět; gáť náhle my zdrowí budeme, gáť náhle wy spokojeni budete, gáť náhle oni weselj budou, tak budou cestowat do Pestu.

R S 112. We škole musí se pozor dáwati (figyelmesnek kell). Kristus, když byl starý 12 roků, byl w Geruzalémě. Woda a mléko ge gsúc k pití. Buď rozšafný, a nepí ani (sem) wjno, ani (sem) káwu, na neyměň (legkevesbé) pálenku. Ba, ano, mé milé děti, buďte wššiční tak rozšafní a zdržugte se (tartóztassátok meg) od palčiwých (szeszés) nápojů, a řekněte wššim přátelům, aby byli též tak rozšafní.

R S 113. Gá mám w Ríci geden veľký winohrad, ty máš w Rycé geden malý zámeček, on má w Rezideru odhodniska s obyľsm, my máme w Ríjji dobrau sřtawici, wy máte w Rábě gednu drahou loď, oni magi w Rejmarku gednu hodnau dceru. — Gá mám malé a veľké sudy, ty máš príjemné a nepřijemné dny, on má živé a prawdomluvné učny, my máme bedlivé a ospanlivé tovarysse, wy máte lakomé a sřtědré pány, oni magi jzňimé (smadné) a hladné nádennjky.

R S 114. Gá sem měl červený nehet, ty si měl těžkau robotu, on měl weselau opici, my sme měli dřewenné garmo, wy ste měli tučný (hizlalt) dobytek (lichwu), oni měli wysokau wěž. — Gá sem měl důležitá tagemstwj, ty si měl nové mlýny, on měl frmné wóly, my sme měli wšseliké křowiny, wy ste měli sřkodlivé čerwjky, oni měli měká hňjda.

R S 115. Gá budu mjt od Palatina dowolenj, ty budeš mjt u měšřtanů důwěru, on bude mjt w nebi dusři, my nebudeme mjt we dne žádné spanj, wy nebudete mjt w Sedmohradsku žádnau moc, oni nebudau mjt w sřářj žádný hrjch. — Gá budu mjt čerka zeradla, ty budeš mjt sřiroké gány, on bude mjt wšselikerý (különblele) osocy, my budeme mjt žluté sřeky, wy budete mjt bšlené plátno, oni budau mjt silné pšřě.

R S 117. Kdybych gá měl w gizbě klawjr, kdybys ty měl we waću hodinky, kdyby on w knize obraz měl, kdybychom my we sřkole mapu (söldabrosz) měli, kdybyste wy w zahrádce marhuly měli, tak by to welmi potěšřitedlné (örwendetes) bylo. — Kdybych měl w ustech złé zuby, kdybys měl w domě newěrné prátele, kdyby on měl okolo sebe (maga körül) neposlušné děti, kdybychom we waću dukáty měli, kdybyste w městě neučené lékaře měli, kdyby w almáre rozřřhané sřaty měli, tak by to bylo smutné.

R S 118. Gá nemám jáduau chyt, ty nemáš žádné spanj, on nemá žádnau chybu, my nemáme žádnau zahrádku, wy nemáte žádné slautny, oni nemagi žádné děla. — Gá nemám též žádný ostrý penicjr, ty nemáš též žádný železný linag, on nemá též žádný červený atrament (černidlo), my nemáme též žádné bohaté rodiče, wy nemáte žádné zpřisobné (illedelmes) bratry, oni nemagi též žádné sřrowné sestry (szereny nőver).

R S 119. Gá dnes nemohu hráti, ty nemůžeš o pšlnoci čřtati, on nemůže we dne spáti (alhat), my nemůžeme zřtra pštatiti, wy nemůžete w neděli pracowati, oni nemohau žádnau bibšj posřtati.

Kniha k čítaníj a cvičeníj.

A. Krátké slohy. *)

§ 121. **)

Az Isten halhatatlan, ¹⁾ az ember halandó. ²⁾ Az oroszlány erős, a' fecske gyenge. A' tél hideg, a' bunda meleg. A' kökény fekete, a' tulipán fehér. A' méh fúrge, a' csiga lassu. A' tölgy magas, a' bokor alacsony. A' posztó széles, a' szalag ³⁾ keskeny. A' ház szegletes, a' kerék gömbölű. Az uj rövid, a' kigyó hosszú.

A' többesben. Az emberek halandók. Az oroszlányok erősek, 's a' t.

1 Bůh ge nesmrtebný. 2. Člověk ge smrtebný, (následovně vyskane to uherškém slovíčko ge přeč.) 3. šustka (pentle).

§ 122.

Chlapec ge pilný, ¹⁾ děvče ge neobanlivé. Palet ge tlustý, žízala ge tenká. Garo ge přigemné, deštnivý geseň ge nepřigemný. ²⁾ Med ge sladký, ocet ge kyselý. Němec ge vzdělaný, Turék ge newzdělaný. Zlatník ge čistý, koželuh ge špinavý.

W množném počtu. Chlapci gsau pilní, děvčata gsau neobanlivá.

1 A' gyermek szorgalmas, 2 kelleetlen.

§ 123.

Az Isten halhatatlan lény, ¹⁾ az ember halandó teremtmény. ²⁾ Az oroszlány erős négylábu állat, a' fecske gyenge madár. A' méh fúrge ³⁾ bogár, a' csiga lassu ⁴⁾ féreg. A' tél hideg esztendőresz, a' bunda meleg ruha. A' kökény fekete bogyó, a' tulipán fehér virág. A' tölgy magas fa, a' törpe ⁵⁾ alacsony ember. A' posztó széles portéka, ⁶⁾ a' szalag keskeny kelme. ⁷⁾ A' ház szegletes épület a' kerék gömbölyű test. Az uj rövid tag, a' kigyó hosszú kétlaku.

A' többesben. Az emberek halandó teremtmények. Az oroszlányok erős négylábu állatok 's a' t.

1 Bůh ge nesmrtebná bytnost. 2. Člověk ge smrtebné stvoření, (následovně vyskane to uherškém slovíčko ge přeč.) 3. snazný, 4. váhavý, 5. pydimažik, (cwerğıl) 6. zboží (partéka), 7. látka.

*) Měššim bílem z naučeníh gíř slov.

**) Pro někteřé učitele radnějši bude, přečt' § 151—160, a potom titó přeč se wjiti.

§ 124.

Chlapec ge pilný žák. Děvče ge nebanlivé dítě. Palec ge tlustý prst. Žijala ge tenký čerm. Garo ge přigemný roční běh. Němec ge vzdělaný člověk. Zlatník ge čistý řemeslník.

W množném počtu. Chlapci gsau pilní žáci ¹⁾ Uthrowé gsau dobří wogáci. Hvězdy gsau nebeská těla. Sedle gsau vysoké stromy. Stolice ²⁾ gsau weliké a malé. Hrušky gsau sladké a kyselé.

1 a' fiuk szorgalmas iskolások. 2 Vármegeyek.

§ 125.

Posony nagy ¹⁾ város, de Bécs nagyobb mint ²⁾ Posony. A' Káté hasznos könyv, de a' Biblia hasznosabb könyv mint a' Káté. A' kéz vastag tag, de a' láb vastagabb tag mint a' kéz. Az alma édes gyümölcs, de a' dinnye édesebb gyümölcs mint az alma. A' szorgalmas ember hasznos polgár, de a' jó és szorgalmas ember, hasznosabb polgár. A' kés éles eszköz, de a' tollkés még élesebb eszköz. A' viola szép virág, de a' róza még szebb virág. A' rák kicsiny rayat, ³⁾ de a' balha még kisebb rayat. Ezer forint sok pénz, de milliom még több.

Va g.y. Bécs nagyobb Posonynál. ⁴⁾ A' Biblia hasznosabb a' káténál. Az egészség jobb az aranyból. A' nyul gyorsabb a' kutyánál. A' hangya szorgalmasabb a' verébénél.

1 ge wellé 2 gako 3 hrobát 4 ge wellé gako

§ 126.

Holub ge osožný (užitečný) domácí pták, ale husa ge geště osožnější pták gako holub. Klobúk ge drahy šfat, ale kepeni ge geště dražší šfat. Hlásník ge potřebný člověk, ale školní mistr ge potřebnější člověk. Kofel ge vysoké stavení, ale wěz ge geště wyšší. Uhersto ge bohata kraina, ale Angličo ge geště bohatší. Srna ge bážlivé zvíře, ale zajíc ge geště bážlivější. Sopron ge pěkné město, ale Pěst ge geště pěknější. Rába ge malá řeka, ale Kysceka ¹⁾ ge geště menší. Deset centnýřů zlata ge mnoho, ale sto centnýřů ge geště wíc.

Uneb. Moha ge tlustší ruky. Dyně ge sladší gabska. Penicir ge ostřejší křiváka. Kwětina ge pěknější listu. Dufát ge wíc tolara.

1 Gyöngyös, 2 bicsak.

§ 127.

A' czet a' legnagyobb ¹⁾ állat. A' viz a' legjobb ²⁾ ital. Az arany a' legdrágább ércz. A' leggazdagabb ember nem ³⁾ a' leg-

bolhogabb, es' a' legszegényebb ember nem a' legdoldogtalanabb. A' legszebb lány nem a' legjelesebb. ⁴⁾ A' legerősebb gyermek nem a' legokosabb. — Metusalem a' legőregebb ember volt. Kain a' legrőszabb testvér volt. Mária a' legboldogabb anya volt. A' kicsinyek nem a' leggyengébbek. Az utólsók ⁵⁾ mindég a' legtunyábbak. A' kevélyek a' legneveltségesebbek. ⁶⁾ Az istentelenek ⁷⁾ a' legszerencsétlenebbek. A' legfeketébb emberek a' szerezsenyek. A' leghíresebb borok a' tokaiak. A' legvitézebb katonák a' huszárok.

1 neywétssi, 2 neylepssi, 3 neni, 4 neyhobdnégssi, 5 (gsau) 6 neyméssnégssi, 7 bezbojni.

§ 128.

Dunag ge neywétssi řeka w Uhrách. Adam byl prwnj člowěk na zemi. Ešar ge neywétssi pán w zemi. Měšic ge neyblížssi hvězda na nebi. Blk ge neybezepečnégssi zwjře w lese. — Meydražssi zboži (partěka) neni neylepssi, a neylacinégssi zboži neni neysspahnégssi. Meypilnégssi člowěk neni neyhobatsši, a neychudobnégssi člowěk neni neyredbanlínwégssi. Meykratsši den neni neystudenégssi, a neydelssi den neni neytlepessši. — Štěpán byl prwnj kral w Uhrách. Pawel byl neypricinlínwégssi apoštol mezi pohany. Nápoleon byl neyznameníwégssi wůdce we Francúšku. Meyssikownégssi gsau neyřídssi. Neyleniwégssi gsau neyneužitečnégssi lidé.

§ 129.

Itt az iskolában van egy ajtó, két tábla, három földabrosz, négy osztály, ¹⁾ öt ablak, hat felvigyázo ²⁾ hét pad, husz lány, harmincz fin, es' egy ötven tanítvány. Mi itt először ³⁾ enékelünk, másodsor ⁴⁾ imádkozunk, harmadsor olvasunk, negyedsor írunk, ötödször számozunk, hatodsor tanulunk. — Közöttünk első ⁵⁾ a' Torkos Sándor, második a' Kis Péter, harmadik a' Balog Pál, negyedik a' Horváth János, ötödik a' Nagy Adám. — Nekünk minden héten az énekes könyv egyszer, a' Biblia kétszer, a' káté háromszor az olvasókönyv négyszer kell.

1 oddělenj, 2 bohjibáč, 3 přebně, 4 za bruhé, 5 mezi námi prwnj.

§ 130.

W Uhrách ge gedon palatin, gsau dwa korunnj hlídači, tři arcibyskupowé, čtyři okolj, pět akademij, šest náboženstwj, sedm řeckých byskupů, osm superintendentů, dewět perwnstj. Ušrowé korunowali

ponenprve Štěpána, po druhýkrát Petra, po třetíkrát Abbu, po čtvrtýkrát Ondřeje, po pátýkrát Bělu za krále. U nás ge první Stolice Presspuršská, druhá Nitranšská, třetí Trenčanšská, čtvrtá Deravšská. — Zigmund panoval w Uhrách gedemkrát, Jozef dvakrát, Ondřej třikrát, Karel čtyrykrát, Štěpán pětkrát.

§ 131.

Az atya gyermeke. ¹⁾ A' tanító könyve. ²⁾ A' könyv levele. A' mező virága, a' lud tolla; ³⁾ a' kutya foga, az egér lyukja, a' tyuk tojása. A' koldus kenyere, az erdő madara, a' katona lova, a' Balaton tava. — Az esztendő részei, a' föld növényei, a' gazda szekerei, az inas kései, a' szabó lói, az irás betűi. — A' kéz ujai, az ég csillagai, az uraság házai, a' leány ruhái, a' ház szobái, az ellenség algyui.

Vagy: Az atyának a' gyermeke, a' tanítónak a' könyve, a' könyvnek 's a' t.

1 Dítě otce, aneb otcovno dítě. 2 Kniha učitele, 3 Pěro hmyšiny (obřítek)

§ 132.

Ruka člowěka (člowěka geho ruka, člowěka ruka). Ucho koně. Dřvo kočky. Dům pána. Štůl školy. Písmo žáka. Šablko dřevky. Šat žebračka. Štřom lesa. Kefa slůžijeho. Náprstek děmčete. Les dědiny. — Čizmy pacholka. Hodiny hlásnička. Nožnice křegčijho. Knihy kazatele. Býlsny zahrabnička. Listy štřomu.

§ 133.

A' hét első napja a' Vasárnap. ¹⁾ Az atya ²⁾ reménysége a' fiu. Az élet vége ³⁾ a' halál. Az ember lakhelye a' ház. Az egészség ellensége ⁴⁾ a' mértékletlenség. ⁵⁾ A' tavasz hirdetője a' pacsirta. A' gyermek játékszere ⁶⁾ a' labda. A' lány öröme a' táncz. Magyarország főfolyója a' Duna. — A' paraszt öltözete olésó. A' tenta szine feketé. A' szarvas husa jóizü. ⁷⁾ A' pók fonala vékony. — A' király koronája arany. ⁸⁾ A' gazdag sarkantyuja ezüst. A' kovács kalapácsa vas.

Vagy: A' hétnek első napja. Az atyának a' reménysége, 's a' t.

1 První den týdnu gest, 2 otce, 3 konec, 4 nepřítel, 5 ge nemírnost, 6 hračka, 7 chutné, 8 ge žláta.

§ 134.

První den roku ge swátek. Podpora ¹⁾ syna gest otec. Chrást ²⁾ dřítete ge škola. Dřkras štřomu ge ovoce. Hlavní město Uherška ge

Bubin-Pesst. Postawa země ge ořrúhlá. Barwa sněhu ge bjílá. Zpěw sřkrívánka ge přigemný. Keč Ubrú ge lehká. Keč Němcú ge těžká. Dbydlj ryby ge woda. Dbydlj měšťtana ge město. Stworitel³⁾ swěta ge Bůh. — Bohatěho sřtat ge ž hedbáwý. ⁴⁾ Nože črenka ⁵⁾ ge že dřewa. Domu sřtēna ge ž kamene.

1 istáp, 2 templom, 3 teremtó, 4 selyem, 5 nyél.

§ 135.

A' tanítvány engedelmeskedik ¹⁾ a' tanítónak. A' jó ellenfáll ²⁾ a' gonosznak. A' rossz árt a' jónak. Az orvosság használ a' betegnek. Az ur parancsol a' szolgának. Az erős segít a' gyengének, Az okos enged ³⁾ az ostobának. A' fülemile örül ⁴⁾ a' tavasznak. A' ravasz hízlekedik ⁵⁾ a' gazdagnak. A' paraszt fizét ⁶⁾ a' kézművesnek. A' lelkesz predikál a' halgatóknak. ⁷⁾ Az Isten esőt ad a' jóknak és gonoszoknak. A' pogány áldoz ⁸⁾ a' balványoknak. ⁹⁾

1 postúká, 2 obolá, 3 uskupuge, 4 se raduge ž 5. Ištívő pochlebuge, 6 platj, 7 postúčačúm, 8 obětuge, 9 modtám.

§ 136.

Syn pisse otci list (psanj). Matka pošílá synowi gedem tolar. Zowaryš přege mistrowi dobrý trh. ¹⁾ Míster sřibuge towaryšřowí garmáčné. ²⁾ Zemřřh pán púgčuge kupcowi penize, obchodnjř platj zemřřému pánu úroky. ³⁾ Ne každh⁴⁾ Clowěš wěřj ⁵⁾ kalendáři. ⁶⁾ Kalendář prorokuge ⁷⁾ často dobré powěťřj. ⁸⁾ Bogáf sřlúžj ⁹⁾ králi a wlasti. ¹⁰⁾

1 vásár, 2 vásarfia, 3 kamat, 4 minden, 5 hisz, 6 kalendariom, 7 jóvendől, 8 időt szolgál, 10 haza.

§ 137.

Elefántot egyszer, ¹⁾ oroszlanyt kétszer, struczot háromszor, szerecsent négyszer farkast ötször, tevét hatszor, medvét hétszer, majmot nyolcszor láttam a' városban. Hát te hány-szor láttál? ²⁾ — Egyszer sem; ³⁾ de láttam magas tornyokat, nagy házakat, hiu ⁴⁾ legényeket, sok idegeneket ⁵⁾ kevés vevőket, ⁶⁾ szomorú árusokat, ⁷⁾ drága portékákat, erős hajdukat, megkötött tolvajokat, ⁸⁾ különféle sátorokat, ⁹⁾ s azokban ¹⁰⁾ szép képeket, ¹¹⁾ fa alakokat, ¹²⁾ czin tárgyokat, réz gyertyatartókat, ezüst kаланakat arany lánczokat.

1 gedenkrát, 2 a gač často si ty —, 3 ani gedenkrát, 4 márné, 5 cuzjch, 6 kupo-wacū, 7 probáwacē, 8 sřwázanē žloběge, 9 rozličné bűby, 10 w těj, 11 obrázy, 12 figury.

§ 138.

Gablko, hrusku, slivu, marhulu gim rád, ¹⁾ ořechn, sifn, hrozny, wissně gřs ty-rád. Moháwice, laybljř, kabát, kopeň zhotowuge ²⁾ kregčj; stůl, lawici, truhlu, šřřjní bělá ³⁾ stolař. — Cukráře, čalaunjska, kněhkupce widjm w městě. Škaldce, kowáče, řewce, koldáre nacházjm i w dědinách. Dones mi z Wjdně bjle klobůky, žluté čizmy, žlaté hodinky, železné swjtnjky.

1) szeretem, 2) készíti, 3) csinálja.

§ 139.

Az én kalapom, csizmám, sarum, öltényem, mellényem, czipóm már kész, ¹⁾ de a' te kalapod, csizmád, sarud, öltényed, mellényed, czipód még nem ²⁾ kész; János kalapja csizmája, saruja, ölténye, mellénye czipóje már régen kész. — Az én kalapaim, csizmaim, saruim, öltényeim, mellényeim, czipóim ujak; ³⁾ a' te kalapaid, csizmaid, saruid, öltényeid, mellényeid, czipóid avítottak; ⁴⁾ János kalapjai, csizmái, sarui, öltényei, mellényei, czipói rongyosak. — A' mi házunk, borunk, kertünk, hegyünk eladó, ⁵⁾ a' ti házatok, borotok, kertetek, hegyetek nem eladó, szomsédinknak házuk, boruk, kertjök, hegyök már el van adva. ⁶⁾ — A' mi házaink, boraink, kertjeink, hegyeink olcsók; a' ti házaitek, boraitok, kertjeitek, hegyeitek drágák, a' szomsédaink házaik, boraik, kertjeik, hegyeik kelendők. ⁷⁾

1 ge uř hotowů, 2 geřtě nenj, 3 gřau nowě, 4 řarě, 5 ge na proděg, 6 gřau uř prodaně, 7 dobře se obdřowagi, (mjnagi).

§ 140.

Můg dědo, má bába, můg řřwař a má řřwařowá rozpráwj dobře uherřky a němečky, ale twůg dědo, twá bába, twůg řřwař, twá řřwařowá rozpráwěgi geřtě lépe. — Mé obrusi, mé utěráky, mé obrazi, mé zářřony gřau geřtě nowě, naopař ¹⁾ twě duchny, twě řřamnjky, twě plachty gřau uř řřarě. Gehly, dráty, nauffnice, nořnice mé přjtelkyně gřau z řřábu — Nasse motyřka, řřosa, řřekera ge drahá, ale nasse lopaty, cepy a hráblě gřau laciné; přředce ale lacinřři ge waffe widelka, waffe řřařřka (lahwice), waffe mjsa; neplacinřři wřřař gřau waffe tanjře, waffe řřálky, waffe pohárky a waffe nože.

1 ellenben.

§ 141.

Te Márton! Barátod Mihál azt izeni neked, mennél te Pestre, és hoznál onnét nekem is,

Ty Martine! Twůg přjtel Michal ti wzřazuje, abyř řřel do Pesti, a abyř odtud gař mě, tař

neked is, ő neki is egy grammatikát; de az *enyém* magyar, a' *teéd* német, az *övé* deák legyen. Egy esztendő múlva, én az *enyémet* neked adandóm, te a' *teédet* neki a' Mihálnak adandod, ő pedig az *övét* nekem adandja; és így én *tégedet* magyarul tanítandalak te *őtet* németül tanítandod, ő pedig *enge-met* deákul tanítand.

Látod! ott a' várt idegenek vagynak: hivd ide *őket*, mert vagy *minket*, vagy *titeket* keresnek; 's mond meg *nekik* hogy *minékünk* és *tinektek* nem tetszenék, ha ők más házába szállának; minthogy mind a' *mienk*, mind a' *tietek*, szintén olly magas, tágas, és így szintén olly egészséges mint az *övék* oda haza.

tobé a gemu gednu mlawnici donest; ale má aby byla uherstá. twá německá, a geho latinstá. Po gednom roce gá tu mau tobe dām, ty tu twau gemu, Michalowi bás, on ale tu swau mě dá: a tať gá tebe nherstý naučim, ty geho německý naučíš, on ale mě latinstý naučij.

Pozří že! tamto gsau ti očká-wani cuzenci: zawolej ge sem, neb oni buďto náš, buďto wás hledajj, a powěz jim to, že nám a wám by se to neljbiło, kdyby oni do gineho domu šezli; protože gať náš tať i wás prám tať wysoký, prostranný a následowně prám tať zdrowý ge, gaťo gegich tam doma.

§ 142. Džnamowacj přitomnost.

Atya. Mond meg nekem fiam, mit csinálsz te az iskolában?

Fiu. Kedves atyám! Én az iskolában irok, tanulok, olvasok, felelek, kérdezek, énekelek.

Atya. Jól van! De hát minden nap irsz, tanulsz, olvasol, felelsz, énekelsz 's kérdezel e?

Fiu. Nem! Nálunk csak az ír, tanul, olvas, felel, énekel 's kérdez, a' ki következik. ¹⁾

Atya. Hát ti csak egyenként ²⁾ irtok tanultok, olvastok, feleltetek, énekeltek 's kérdeztek?

Fiu. Többnyire egyenként írunk, tanul — olvas — felelünk, énekel — kérdez — néha pedig csak a' gyengék írnak tanul — olvas — felelnek énekel — kérdez —.

¹ následuge, ² gednóštwě.

§ 143. Minulost.

Iskolás. Oktató Uram! Én ma már eleget irtam, tanul — olvas — feleltem, énekel — kérdez —.

Oktató. Ha te már eleget irtál, tanul — olvas — feleltél, énekel — kérdez —; várakozz, míg a' szomszédod is eleget irt, tanult, olvasott, felelt, énekel, kérdezett.

Iskolás. A' mint parancsolni tetszik. ¹⁾ De ha majd mind a'

ketten eleget irtunk, tanul— olvas— feleltünk, énekel— kérdez— mi következik azután?

Oktató. Ha mind a' ketten eleget irtatok, tanul— olvas— feleltetek, énekel— kérdez—; várjátok meg, míg a' többiek is eleget irták, tanul— olvas— felelték, énekel— kérdez—. Azután pedig se te ne irj ²⁾, tanulj, olvass, felelj, énekelj, kérdezz ma többet; se ti többi Iskolások ne irjátok tanul— olvassatok, feleljetek, énekel— kérdezzetek ma többet.

1 se lubj, 2 rozkazowaci způsob.

§ 144. Spogowaci způsob. Přitomnost.

Iskolás. Ha nem akarja oktató uram, hogy én most többet irjak tanul— olvassak, feleljek, énekel— kérdezzek, és a' szomszédom se irjon, tanul— olvasson, feleljen, énekel— kérdezzon többet, én örömet szót fogadok, ¹⁾ de az atyám azt nem szereti.

Oktató. Mond meg nekem miért nem szereli ő azt?

Iskolás. Ő azt akarja, hogy mi naponként, minél ²⁾ többet irjunk tanul— olvassunk, feleljünk énekel— kérdezzünk, az iskolában.

Oktató. Én pedig azt javaslom hogy a' kik akarnak jól írni, tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— azok oda haza is irjanak, tanul— olvassanak, feleljenek énekel— kérdezzenek, ne csak itt.

1 rád poslechnu, 2 čím.

§ 145. Nedominulost.

Iskolás. Én oda haza is szívesen olvasnék, ir— tanul— felel— kérdez— ha velem együtt a' hugom is írna, tanul— olvas— felel— énekel— kérdez—.

Oktató. Ha te oda haza naponként csak egy óráig írnál tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— és a' többi iskolások is irnának tanul— olvas— felel— énekel— kérdez—; annak igen jó következései lennének.

Iskolás. Micsoda következései lennének annak ¹⁾ ha mi oda haza mindennap irnánk olvas— tanul— felel— énekel— kérdez—?

Oktató. Azok, hogy ti akkor sokkal jobban irnátok tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— miint sem most.

1 gate nástedy by to mělo?

§ 146. Předminulost.

Iskolás. Bár csak ¹⁾ minden nap irtam volna, tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— oda haza.

Oktató. Miért ohajtod²⁾ azt, hogy bár csak naponként irtál volna, tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— otthon?

Iskolás. Azért, mert akkor János nem olvasott volna folvástabb, nem irt— szebben, nem tanult— többet, nem felelt— jobban, nem énekelt— tisztábban, 's nem kérdezett— okosabban mint én.

Oktató. Igazad van! sőt azt is mondom, ha nem a' többi iskolások irtak, tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— hanem ti irtatok, tanul— olvas— felel— énekel— kérdeztetek volna jobban, annak inkább örülnék.

Iskolás. Azért mondom még egyszer: bár csak minden nap irtunk— tanul— olvas— felel— énekel— kerdeztünk volna oda haza.

1 Főbővít. gen. 2 fi. Jádás.

§ 147. Будіцност.

Fiu. Atyám Uram! Ha ma hiba nélkül irandok, szorgalmasan tanul— értelmesen olvas— igazán felel— áhítatosan énekel— okosan kérdez— úgy e, megdicsérend engemet?

Atya. Ha te is hiba nélkül irandasz, szorgalmasan tanul— értelemmel olvas— igazán felel— áhítatosan énekel— okosan kérdez—; és a' barátod is úgy irand, tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— nem csak megdicsérendelek, hanem meg is jutalmazandalak benneteket.

Fiu. Hát ha mi nem irandunk tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— olly jól, mint a' többiek irandanak tanul— olvas— felel— énekel— kérdez—?

Atya. Hogy ha ti nem irandatok, tanul— olvas— felel— énekel— kérdez— olly jól, mint a' többiek, akkor majd én tanítalak, oktatlak, gyakorollak titeket naponként, sőt kérendelek, intendelek 's még serkentendelek is benneteket a' szorgalomra.

§ 148. Урѣтѣ ознановачи зпѣсѣб.

Anya. Mivel én tegnap a' keszkenőt varrtam és szegtem be, te Mari az inget varrtad és szégted be, Lidi a' kendőt varrta 's szegte be; azért ma én az inget varrom 's szegem be, te a' kendőt varrod 's szeged be, ő a' keszkenőt varrja 's szegi be; holnap pedig, én a' kendőt varrandom 's szegendem be, te a' keszkenőt varrandod 's szegended be, ő az inget varrandja 's szegendi be.

Lányok. Sok a' dolog. Engedje meg barátnéinkat segítségül hívni.

Anya. Nem bánom. De most ti mondjátok meg miként legyen a' dolog.

Lányok. Igy! Mivel, mi tegnap a' keszkenőket varrtuk 's szegtük be, ti az ingeket varrtátok 's szegtétek be, ők a' kendőket varrták 's szegték be; azért ma mi az ingeket varrjuk 's szegjük be, ti a' kendőket varrjátok 's szegjétek be, ők a' keszkenőket varrják 's szegjék be; holnap pedig mi a' kendőket varrandjuk 's szegendjük be, ti a' keszkenőket varrandjátok 's szegendítek be, ők az ingeket varrandják 's szegendik be.

§ 149. Určítý spogowaci žpůsob.

Anya. Lányim! a' gróf azt írja, hogy én még ma megvarrjam 's beszéljem az asztalkendőt, 's te Mari megvarrjad 's beszéljed a' lepedőt, 's Lidi is megvarrja 's beszélje a' kötényt; de én azt feleltem: hogy ha már tegnap előtt is varrtam volna 's szegtem volna, 's te is Mari varrtad 's szegted volna, és Lidi is varrta és szegte volna a' kötényt; ugy ma én is megvarrnám és beszélném a'—, te is megvarrnád és beszélnéd a'—; Lidi is megvarrná 's beszélné a'—. Most hát hívjuk hamar az atyafiakat segíteni! azután majd csak megvarrjuk 's beszéljük az asztalkendőket, 's ti is megvarrjátok 's beszélgitek a' lepedőket, ők is megvarrják és beszélgik a' kötényeket.

Lányok. Hát ha akkor sem varrhatnánk meg?

Anya. Ha, sem mi meg nem varrnók 's be nem szegnők, sem ti meg nem varrnátok 's be nem szegnétek, sem ők meg nem varrnák 's be nem szegnék: azt írom a' grófnak: ha tudtuk volna, hogy ezen ruhák olly szükségesek, mi is megvarrtuk 's beszélgünk volna az asztalkendőket, ti is megvarrtátok 's beszélgététek volna a' lepedőket, ők is megvarrták 's beszélgéték volna a' kötényeket.

§ 150. Erpny wýznam.

Én már két esztendőtlől fogva küldetem az iskolába. — Gyermekek! ha te csufoltatol, azért te ne csufolj ám. — Mindeniknek azon mértékkel méretik, mellyel ő mér. — Mi kicsinyek az iskolában tanítatunk, a' nagyok a' templomban oktattnak, intetteknek. — Ti jók, ti nem csak dicsértettek, hanem meg is jutalmaztatok.

Éu Győrött születtem, az öcsém is ott, de Komáromban kereszteltetett meg. Te hol bérnáltattál? — A' nap, a' hold, a' csillagok, a' növények 's állatok az Isten által teremtetek. — Mikor kicsinyek voltunk az anyánk által vezetettünk, ti pedig az atyátok által ápoltattatok.

Ha én kérdeztetném, hol neveltessünk mi, és ismét hol neveltessetek ti, végre, hol neveltessenek hugaink? azt felel-

ném, hogy én legjobban szeretném, ha mi Posonyban neveltetnénk, ti Pesten neveltetnétek, hugaink pedig otthon neveltetnének.

B. B á f n ě.

§ 151. Zákon. Törvények.

1. Agyadból kelj jó korán!

Ültözködj fel szép tisztán!
Imádkozz! És az után
Reggelizz! majd tanulván,
Menj készülsen 's szaporán
Iskoládba! Legyen bár
Hideg, meleg, hó, viz, sár.

2. Iskolában figyelmezz
'S így ott soha ne neszezz.
Ha tanítód kérd, fel kelj:
'S tüstént 's hangosan felelj!

3. Vigyázz a' könyveidre
'S íróeszközeidre.
Mellyek neked kellenek,
Veled 's tiszták legyenek.

4. Szomszédid 's több társaid
Legyenek barátaid,
Csöndesen jöjj 's menj velek;
Ezt mondják a' törvények.

1. 3 postele twé w čas ráno
wstaň!

Obleč se pěkně čistě!
Pomodlj se! U potom
Snijden! Poučiw se pak
Gdi připrawen a' čerstwě
Do školy twé! Byť bylo
Zima, teplo, sněh, woda, bláto.

2. We škole twé pozor dej,
U tať tam niědy hluk neděleg.
Když se učitel twůg táže, powstaň
U hned i hlasně odpowideg.

3. Pozor mēg na knihy twé,
U na psacj materiálie twé,
Gichž tobě třeba,
Sebau a' čistě gich mēg.

4. Súsědowé twogi a' ostatnj to-
warysti

Buďte přátele twogi.
Pohogně přigď a' gdi s' njmi;
Tať ti kážau zákony.

§ 152. A.B.C.

a) Arany ABC. Blatá Ubecaba.

Akármelly rejtekhelyben légy

Lát az Isten roszat ne tégy.

Büntetés (bár későre)
Bünt eléri végtére.

Czifra ruha nem ékesség.
Ékesebb az egyszerűség.

Csacsogónak kötve hisznek
Csak akkor szólj, ha kérdez-
nek.

Bárs byl w kterémkolwěf skry-
tém mistě
Nečín zle, neb Bůh tě widj
gistě.

Brest třebaš i pozdě
Na hřichy postezje přigbe.
Škrásleně šfaty negsau žádna' krása.
Šrásněgšši gest gednoduchost.

Blachačům se wěři pod wšmjnfau;
Běhdy mluw gen, kdýž se tě ptagi.

Dolgos kéz, tudós ész
Olly kincs, melly el nem vész.

Éjjel jobban nyugodtál,
Ha nappal elfáradtál.

Forintot nem érdemli,
Ki krajczárt nem becsüli.

Gyermek tiszteld atyád anyád,
Istentől ugy száll áldás rád.

Hazug gyermek végtére
Tolvaj lesz öregségre.

Imádkozzál jól mindég,
Istentől jön segítség.

Jó szó talál jó helyet,
A' jó munkás kenyeret.

Ki nem hálaadó,
Az nem is lehet jó.

Legjobb örökséget vettél
Ha okosan neveltetted.

Megbántódon ne állj boszut,
Békességre ez legjobb ut.

Ne csüggedj meg inségedben
Tedd tisztéd s higyj Istenedben

O! félj az első vétektől,
Csak ugy lehetsz ment töh-
bektől.

Pallérozott erkölcsü légy,
Goromba szokást fel ne végy.

Rosz gyermeket kerüld el,
Máskép té is rossz leszel.

Szépség elhervad,
Jóság megmarad.

Takarékos légy mindég,
Ugy nem könnyen ér éhség.

Utálj lopni; senkit ne csalj,
És talált jószágot kivallj.

Pracovitá ruka, učení rozum
Čaký ge poklad, gaky se neztratí.

Épe si byl w noci spal,
Když se's za dne ukonal.

Zlatý ten nezastúží,
Kdo si kregcar newáží.

Dítě, cti otce svého i matku svou,
Od Boha tak požehnání se wznesé
nad tebou.

Či wý chlapec posleže
Zlodég bude na dny staré.

Modli se dobře weždy,
Od Boha ti bogde spomoženi.

Dobré slovo nagde dobré místo,
A dobrý dělník chleba.

Kdo není powděčným,
Nemůže též býti dobrým.

Neylepšší si dědictwí wzal,
Když múdeře byl wychován.

Kdo tě urazil na tom se nemsti,
A pokogi neylepšší cesta to gestí.

Nezausej že w twé nauzi,
Čiň pominnosti twau a wěr w Boha.

O! bog se před hříchem prwním,
Gen tak budeš od wjc swobodným.

Wzdělán mravně buš,
Hrubé obyčege na se nebeš.

Zlým chlapcům se wyhybeg,
Sinác i ty zlým se staneš.

Krásá zwadne,
Dobrota zůstane.

Četrným buš weždy,
Čak nebudeš lehko hlad trpět.

Nenáwid krádež, žádného nesiš,
A naleženau wéc wygew.

Vigyázva ugrálj 's szaladj	Pozorně stáheg a běheg
Hogy ne essel, 's ép maradj.	By si nepadl a neporuffený zu- stal.
Zabolázd indulatodat,	Škroř twau wáffen,
De leginkább haragodat.	Ule neywjce twau žlost (hněw).

b) Enyelgős ABC. Žertowná Ubeceda.

A' ki verset tud mondani, kalácsot kell annak adni.
 Bocskorban kezdeni, csizmában költeni.
 Csiga biga két szarvák: rongyos diák, rosz diák.
 Drága konyha a' patika: rosz kántor a' falubika.
 Egy kettő három négy: édes szivem hová mégy.
 Felszáll a' por, kábít a' bor.
 Gyere pajtás katonának, Budapestén verbuválnak.
 Hej dinom dánom, míg élek is bánom,
 Immár elmúlt Simon Judás, jaj te neked pőregatyás.
 Jobb a' kutya mint a' macska, mert a' kutya nagyobbacska.
 Kicsin a' bors, de erős és gyors.
 Lud nyak jobb tyuk nyaknál, tyuk nyak jobb, lud nyaknál,
 Minden gomba jó gomba, csak az ember goromba.
 Néha reggel táncz, estve pedig láncz.
 Ollyan mint a' falat kenyér, hogyha kell még' akkor sem kér.
 Pénz emberség, ruha tisztesség.
 Répa reték mogyoró; ritkán rikít reggel a' rigó.
 Széna szalma szalonna: sajt 's kenyér jó uzsonna.
 Turi korsó vörös bor, mindjárt rám kerül a' sor.
 Vízben a' rák, fergéket rág.
 Zsiros piros papíros: Ugy szép a' lány, ha csinos!

§ 153. Évrészek. Časy rofu.

a) A' tavasz. Garo.

Olvad a' jég,
 Vidul az ég,
 Virágok nőnek,
 'S a' jó időnek
 Körös körül
 Minden örül!

Topj se led,
 Wygasniwá se nebe,
 Kwjtká rostau,
 U ž počasi pěkneho
 Kolem dokola
 Wšše se raduge!

Ki tudja azt,
 A' szép tavaszt.
 Erjük e' máskor?
 Talán már akkor

Kdo že to wj,
 Či pěkneho gara
 Podruhykrát dožigem se?
 Snadno již potom

A' sir rofhaszt:
Ki tudja azt?

Grob náš zetlj
Kdo že to wj?

Am vígadj hát!
De azt, ki lát
Minden sziveket,
'S gyűlöl vétkeket,
Vig kedvedben
Tartsd szivedben!

Núže wesel se tehdy!
Ale toho, kterž widj
Wšech srdce,
A hřích nenáwidj,
W twém rozmaru weselém
Chowej w srdci twém.

b) A' nyár. Léto.

Pál. Jaj he meleg van!
Testem egészen
Izzad. A' nyári
Öltönyöm is tér.
Csak valahol hús
Helyre találnék!

Pawel. Ach, wšak gest teplo!
Mé tělo celé
Potj se. Š letnj
Kabát můg mi bříjmě.
Bych někde chladné
Místo nassel.

Péter. O ne panaszkodj,
Nem nagy ez a' baj!
Jöszte förödni.
A' patakunk nem
Mély, lehet abban
Fördeni, uszni,
'S így a' melegben
Húteni testet.

Peter. O, nežalug se
Neni welké to žlé!
Poš že se kúpat.
Potok náš neni
Hluboký, možná w něm
Kúpati se, plowati,
A tať w teplu
Dchladit tělo.

Feri. Látod e Pista
Ottan a' felhők
Tornyosodását?
Látod a' mint ők
Erre vonúlnak?
Sőt dörög is már!
Jaj ha a' mennykő
Itt leütendne! —
Reszket a' testem.

Frantjisek. Wibjš Šteffo,
Tamto mračen
Se wžeňj?
Wibjš gať oni
Semka se taňnau?
Ba už hřmj!
Ach řdyby hrom
Žde uderil! —
Žrese se tělo mé.

Pista. Kár ha ezért felsz!

Šteffo. Škoda, gestlize se proto
bogjš!

Tudja az Isten
Hogy hova szálljon
Mennyköve. És ez
A' levegőt meg-
Tisztogatandja:

Wjť Bůh,
Že kam se spustit má
Geho střela. A ta
Powětj wy-
Šiřj.

'S annak utánna
A' mi csak él mind
Megvidul ujra.

A potom
Co gen žige wffe
Džerstwj znowě.

c) Az ősz. Geseñ.

Nincsen már sem eper
Sem cseresnye,
Sem málna, medgy 's szeder,
Sem jó dinnye.

Megsau už ani gahody
Uni čerešně,
Uni maliny, wiffně a morusse,
Uni dobré dyně.

Ez mind nincs, de ime
A' helyett van
Sok alma, sok körte
'S szilva a' fán.

To wffe nenj, ale pohleš
Misto toho ge
Mnoho gableš, mnoho hrusel
A šliw na stromě.

Van barack van dió
'S gesztenye is,
Van szőlő, mogoró
'S berkenye is.

Gsau bleštně, gsau ořechy
A kaštany též.
Gsau hrozna, leškowce,
A oškorusse též.

Gyümölcsöt eleget
Ad im az ősz.
Teremj jó tetteket
Ha leszel ősz.

Dwoce dosti
Dává hle geseñ.
Konej dobré štuky
Když budeš šedivý.

d) A' tél. Žima.

Mint a' macska az egeret
Ugy szeretem én a' telet.
Mig a' kényes iszik eszik,
'S kálha megett melegszik;
Addig én, a' szél daczára,
Kimegyek a' jég síkjára
'S köpönyeg és Kesztyű nél-
kül

Gyorsan csuszom mint sas re-
pül.

Ha hó esik, azt sem bánom,

Mert kezembe veszem szánom,
Es szánkázok, a' mig lehet —
Szeretem én a' hús telet.

Gať kočička myš,
Gať milugi gá žimu.
Zatáh rozmazlený pige, gi
A za peci se zehřívá;
Zatáh gá wětru nawžbor
Wygdu na ledowú hladinu.
A bez pláště a rukawiček

Zoštra se kluhám gať orel ljtá.

Když sněh padá, toho si též ne-
wššimám,
Neb do ruky vezmu mé šanky,
A se šankugum, pokuď možná —
Milugi gá chladnau žimu.

§ 154. Időhasználás. Času osoženj (wynaloženj).

a) Az idő eljár. Čas ubihá.

Sze-ij illatos rozsákat
Mig tart a' szép nyár:
Becsüld meg az órákat
Az idő eljár!

Trhey liběwonjci rūže
Dokud trwá pěkné leto:
Waż si hodin,
Čas ubihá.

Most mig érzed erődet
(Ki tudja mi vár?)
Ne vesztegesd idődet,
Az idő eljár.

Nynj dokud cjtjš sju swau
(Kdo zná, co ho očekává?)
Neutracaŕg času twěho,
Čas ubihá.

Halasztását dolgának
Sok megbánta már,
Ne vedd elted tréfának,
Az idő eljár.

Děkládánj swěch wěci
Mnohě oželel giž,
Nedrž život twěg za žert,
Čas ubihá.

b) A' hallogotás. Děkládánj.

Holnap holnap csak ne ma!
Mondja minden tohonya.
Holnap, én ma még nyug-
szom;
Holnap e tant megtanulom,
Holnap e vétket elhagyom
Holnap holnap dolgozom.

Žitra, žitra, gen ne dnes!
Křká každh leniwec.
Dnes si geště pokog dām.
Žitra toto se naučim,
Žitra hřich onen opuštjm,
Žitra wšsecko wykonām.

És hát miért nem ma? Hiszen
Holnap majd más munkád leszen
Minden napnak van dolga.
Mit megtette! megvan téve
Azt látod mint van végezve.
Végezz e' mást ki tudja?

Proč ne dnes? neb žitra ráno,
D giné bude staráno.
Každě den swé břimě má.
Co skončeno, ge skončeno,
To widjš, co žhotoweno,
Co se stane, kdo to zná?

Kik obábbnem, hátrábbmennek.
Pillantata életünknek
Előre 's nem hátra jár.
Csak az enyém a' mit hirok,
Azon óra melyt használok,
Enyém e', mit szivem vár?

Kdo ne w předu, mussj zpět giti,
Dkamženj žiwobytj
K předu gđau, na spátek né.
Toto gešt gen mé, co mám,
Hodina, giž užíwám,
Gjž čekám, geliž pro mně?

A' hijában elföltött nap,
Egy még be nem íratott lap
Életemnek könyvében.

Den každh marně prožitě,
W knize mého žiwobitj
Gešt nepopsaným listem.

Rajta tehát! ma és holnap,
Mutasson azon minden lap
Jó tenyt teljes éltében.

Núže tedy! dnes i z rána
Nechat se každinká strana
Dobrym honosi cinem.

§ 155. Rendszeretet. Časť a ř pořádku.

Légy szép csinos, csak szép
csinos

Pěkně čistý a pořádný

Teljes életedben!

Mert az a' ki mindég piszkos
Kinek sincs kedvében.

Máš w životě býti!

Neb se lidem roztrhaný
Nemúže libiti.

Ki mindent ide 's tova vet
'S mit sem, néz testére,
Nem mutat rendes szellemet
'S nincs világ díszére.

Kdo wšse házi tam i sem,
D se nepečuge,
Pořádný duch nenj w něm,
Swět neokrasluge.

Csinos leszek, csinos leszek
Hat teljes-éltében
Ugy sokszor gyönyörködhetek
Bennem 's holmiimben.

Čistý pořádný chci býti,
Pokuš žiti mého!
Bych se tať mohl těšiti,
Ze sebe, ze wšseho.

§ 156. A' bárányocska. Beránek.

Egy hófehér bárányocska
Kiment a' legelőre,
'S csintalanul ugrándoza
Jó kedvel a' lóherre.

Beránek, gako snih bílý
Na pastwu ráz wyssel byl,
Weselý a rozpuštělý
Do getele gest skočil.

Neki neki ment a' buta
A' kőnek 's a' törzöknek.
Gyermek, vigyázz, mond az
anya
Lábaid kitörhetnek.

Hop, hop, přes stáky, přes kromj
Reprozřetedlně stákal.
Synu, pozor matka pomj,
By siš nohu nezlámal.

De a' bárány csak ugrándoza,
Hegyen völgyön pajkos volt.
Mig eljuta egy halomhoz,
Ott a' ledér meglakolt.

Berani wšsak z kopce do kopce
Mrštně skozy prowádel.
Už poslez na kopci přebce
Za swau lehlost potpěl.

A' halmon egy nagy kő hevert;
'S ezen akart átszökni.
Ugrott: de most utólszor, mert
Ki törtek a' lábai.

Na kopci byl wělký kámen,
Ten se přesskočiti gal:
Skočil: wšsemu bylo amen,
Neboť nohu si zlámal.

Vidám gyermekek írójak
Szívetekbe méljen: a'
Túlzott örömek 's vigságok
Változnak fájdalomra.

Nechť w srdce si zaznamená
Každé dítě veselí:
Radost která meze nemá,
Dbracuje se w žele.

§ 157. A' vétkek. Sločiny.

A' vétkek, az undok sárkán
Kölkei elutaztak,
Szerencsét máshol kívánván;
Mert honn szükséget láttak.

Děti draha ničemného,
Sločiny vytáhli ven,
Chťic štěstí žlufit nového,
Doma nauze byla gen.

Elhervadt a' fű, hol mentek,
Erdő 's rét kopár leve,
Az úton kigyók sziszegtek,
Lég baglokkal volt tele.

Tráva schla, kudy chodili,
Leš byl pole spuststosené,
Česty hadem drahem byly
Vzduch s ovami naplněné.

Hát véletlen visszaneztek.
Jött valaki: 's ki volt az?
Nagy lassan ő büntetésök,
Mankón utánnok utaz.

Řekň maně opozřeli se,
Někdo, — kdo? gich sledoval,
Řest na berle za njimi se
Pozwolna gest ubíral.

Most az egyszer, kiálták ők
Te el nem érsz! ez pedig
Mondá: ámbár későn jövök,
Végre elérlek mindég.

Medohonjš, tať křičeli,
Gistě náš, on tu wece:
Přigbu, třebaš ste běželi,
Pozdě, posleš vsať přede.

§ 158. Városok. Města.

a) Poson.

1. Szép város az a' Poson
Ott a' duna bal parton,
Ott a' magyar hon szélén,
Ott a' kárpát kezdetén.

Ott a' liget 's a' kis hegy,
Mellyre Királyunk fölmegey.
4. 'S nem Poson e az hova,
Magyar ország Királya,
És a' haza Nagyjai
Jönnek gyűlést tartani?

2. Igaz hogy ezen a' vár
Omladozni kezd immár,
Igaz hogy a' fő templom
'Tornya, villám ütött rom:

5. Ezért 's másért én bizon
Bátran mondom hogy Poson,
Szép hazámnak egyik a'
Legszebb 's jelesb városa.

3. De ott a' sok palota,
Ott az academia,

b) Kőszeg.

1. Ki nem szeretne Kőszegen lakni
Hol jó gyümölcsele jól lehet lakni;

És pedig nem csak Wölfel kertjében,
Hanem az egész Gyöngyös mentében.

2. Ki nem szeretne Kőszegen élni
Hol magyarul már sok tud beszélni;
És pedig nem csak az elaggott vén,
Hanem sok olyan gyermek is mint én.

3. Ki nem szeretne Kőszegen lenni,
Hol tudományban részt lehet venni;
És pedig mind a' főbb tanodában,
Mind a' zene, és rajz iskolában.

4. Ki nem szeretne Kőszegi lenni
'S itt a' hegyekre néha kimenni.
Fól, hol az óház ormai vannak
Le hol a' hét források fakadnak.

5. 'S így noha Kőszeg, sem híres és nagy
Sem palotákkal rakva te nem vagy;
De a' vidéked gyönyörű lévén:
Bájtele laknak hivlak im itt én.

§ 159. Illedelem. Spůsobnost.

a) Köszöntések és elfogadások. Pozdrawowánj a po-
děkowánj.

Isten áldjon meg!
Fogadj Isten!
Dicsértessék a' Jézus Krisztus!
Mind örökké!
Alázatos szolgája!
Hozott Isten!
Jó reggelt kívánok!
Adjon Isten jó reggelt;
Jó napot kívánok!
Adjon Isten!
Szerencsés jó napot kívánok!
Adjon Isten neked is!
Jó estvét kívánok!
Szerencsés jó estvét kívánok.
Jó éjszakát kívánok!
Nyugalmas jó éjszakát kiv.
Jo egészséget kívánok!
Isten veled!

Pozdraw Pán Bůh!
Deňž to Pán Bůh!
Pochwálen buď Gejšš Kristus!
Už na wěky!
Poníženy služebník!
Witag! Witagte!
Dobré ráno (gitro) winssugi.
Deg Pán Bůh dobré ráno!
Dobry den winssugi (přegi)!
Deňž to Pán Bůh!
Šťastliwý dobrý den winssugi!
Deňž tať Pán Bůh i tobě!
Dobry wečer winssugi!
Šťastliwý dobrý wečer winssugi!
Dobrau noc winssugi!
Pořogně odpočinutj winssugi.
Dobré zdrowj winssugi!
S Bohem!

b) Udvariságok. Šdwořilosti.

Csókolom kezeit!
Ne fáradjon!

Unjženě ruku ljbám!
Nechť se neunawugau!

Jó étvágyot kívánok!
Köszönöm.
Egészségére váljék az étel.
Köszönöm! hasonlóan kívánom!
Egészségére váljék!
Kész köteles szolgálja!

Dobré čhnutánj winssugi!
Děfugi.
Necht slúžj na zdrowj.
Děfugi! nápodobně winssugi.
Pán Bůh rač pozdrawit.
Essem welice zawázán.

§ 160. Dpařowánj.

a) Gař se powj na slowensky?
1. A' gyermekeknek szükségese a' tanítás. Az iskolásoknak hasznos az ismétlés (opařowánj). A' polgároknak kellemes a' békeség. A' katonáknak kívánatos (žadáná) a' háború. A' ruháknak ártalmas a' moly (mol). A' virágoknak örülnek a' lányok. Édes fiam, az oskoládban ne neszezz! Legjobb örökséget véttél, ha okosan neveltéttél. Kicsin a' hors de erős és gyors. Ki tudja azt, a' szép tavaszt érzük e más-kor?! Hol talállok hős helyre? A' tohonya mondja: „holnap tanulom még e tant. A' piszkos mit sem néz testére.

2. Nekem van egy szép könyvem. Neked van egy éles kése. Jósefnek van egy arany órája. Nekünk van egy nagy kertünk. Nektek van egy mély csészétek. Nekik van egy ezüst kalauk. — Nekem vannak réz gyüszüim. Neked vannak jó testvéreid. Neki vannak rest inasai. Nekünk vannak posztónadrágaink. Nektek vannak selyem keszkenőitek. Nekik vannak szalma kalapjaik. — Ha tanítóm kérd hangosan felelek. Az nem lehet jó ember, a' ki nem hálaadó.

3. Nekem nincs sok dolgom. Neked nincs hosszú körmöd. Neki nincs csendes álma. Ne-

b) Gař se powj po uherstky?
1. Dobré ráno winssugi. Modli se dobře weždy. Čas ge dobrý pořad. Co twé ge, to sloweg. Blému chlapi se wyhni. Kdo to wj? Wjtr wyčisťj powětrj. Geseň dáwá dost owoce. Gá milugi žimu. Čas ubjhá. — Žitra, dnes čci odpowěťjwat. Buď pěkně pořádný w celém žiwotě. Beráneř skákal slowolně brzo napřed brzo na zpět (na zad). Zločiny čteli někde ginde swé štěstj žkustit. W Kyselku ge možná dobrým owocem nascenu býti. Přesspurek leži (sekszik) tam na lewém břehu Dunage.

2. Dobré zdrowj winssugi. Dey pozor na twé knížky. Skákeg a béheg pozorně. Wúkol wšedko se těšj ž dobrého powětrj (počasj). Náš potok není hluboký. Geseň dáwá owoce dost. Gá gdu wen na hladinu ledowau. Waž si hodin. — A proč pak ne dnes? Kdo weždy špinawý ge, neljbi se žád-nému. Matka zwolala: »Synu, pozor deg! Zločiny doma wšse žpustofšili. W Přesspurku už mnoho gich žná uherstky.

3. Unjženě ruku ľbám. Dbleč se pěkně čistě. Dd Boha přicházi špomozeni. To není žádně welké

künk nincs fehérvásznunk. Nektek nincs tiszta tükrötök. Nekik nincs erős ökrük. Nekünk sincs magas tornyunk. Nektek sincsszél malmotok. Nekik sincs nagy hasznuk. Nekünk sincsenek csinos hugaink. Nektek sincsenek képes könyvecskéitek. Nekik sincsenek hű barátaik. Én szaporán megyek az iskolába. Gyermekék, ó féljetekek az első vetektől. A' ki magyar verset mond, annak kalácsot adok.

4. A' gazdag többet adhat, mint a' szegény. Itt e' földön nem élhetsz örökén. A' szorgalmasok jobban felelhetnek mint a' tunyák. Helvetziában magasabb hegyeket láthatunk, mint magyar országban. Gyermekék! mondhatom, csak úgy várhatok áldást ha istenfélők vagytok. — Nem minden gyermek vigyáznak a' könyveikre. Ha kérdeznék hangosan szólnok. Az egészségesnek legjobb uzsonna a' sajt s kenyér. Az Isten tudja hova száll a' menykő. Dolgomnak halasztását már sokszor megbántam.

5. A' vétkes mindjárt elpirul. A' szomorú ritkán örül. A' pásztor szokszor megázik. Mikor aluszunk, testünk nyugszik. A' levél ősszel lehull. — A' mi törvényeink azt mondják: „Készülten menj az iskoládba. Én utálok a' lopást, és senkit nem csálok. A' rákok férgeknek rágnak a' vízben. Az eső után minden fű fa megvidul. Csak a' kényes gyermekék nem szeretik a' hűs telet. Életednek minden napja mutasson jó tény!

zle. Ba, už hřmij. Gsauť brozna, lestowce. Bez pláště a rukawiček se kluhám. Doluď cijiš twau słu, neutracug časů swěho. — Žitra o gině bude staráno. Kdo wisse hāzi tam i sem, ten ge nezpráwný. Beráneť stákal swewolně s kopce do kopce. Eš se stal holý, pole spustoffené. W Kysku se mŕže brát podil na uměnj. Tam gsau luby a malý wrch.

4. Dobrou noc winssugi. Ddpowidew hned i hlasně. Krása wadne. Kdž Bŕh požehnānj dá, tož gest požad, který se nikedy neztrati. Mŕže, radŕg se tedý. Š letnj kabát mi břimě. Šnā wssat Bŕh. Gsauť i kassťany. Rozmazlený se zehřiwā za peci. Nedřž twŕg žiwot za žert. Kdo ne w před gde, dge nazřet. — Špinawý newkazuge žadněho pořadněho ducha. Na kopců ležel welký kámen. Šlořiny maně opozřeli se. Kdože by si někdy rád newyssel na wrch. Nās křál gde hore na wrch.

5. Witag. Šdi pŕipraven a řerřiwě do šřkoly twé. Pořlŕcheg we wšsem. Šwětiny rostau. Mě celě tělo se pŕtj. Konec dobré šřutky. Kdž sněh padá, toho si tēž newšřimām. Neutracug časů twěho. Den marně prožitý ge nepopřaným listem. Šā hci w celém žiwotě pořadným bŕti. Neobmezeně radostti se obracugi w žele. Pŕigdu začastě pozdě, poslez pať pŕedce. Dole se pŕŕšřti tēch sedm pramenŕ.

C. Mesék.

§ 161. A' madár az ablakon.

Az ablakon kopog: pik pik,
 Nyissátok ugyan föl nekem egy pillantatig
 Hideg szél fúj, és a' hófuvatok nagyok;
 Semmi eledelem sincsen, majd megfagyok.
 Oh édes emberim, hagyjatok bemenni,
 Mindég szép illedelmes akarok lenni.
 Szorultságában beeresztették őt hát;
 'S keresett magának néhány kenyérmorzsát.
 Több hetekig ottan maradt ő vidáman;
 De midőn a' nap benézett az ablakon,
 Akkor mindég olyan szomoruan ült ott,
 Fölnyitották neki, és huss, elillantott.

§ 162. A' madarak a' pajta előtt.

A' mezőn oda kinn, ott semmi sincsen már;
 Messze köröskörül hó mindent betakar.
 Ekkor a' ti csépütéseket hallván,
 Seregesen megyünk az édes hang után.
 A' szérüről némelly szemkét kiugrattok,
 Nekünk szegényeknek azt od adhatjátok.
 A' cséplők oda benn rendesen ütének,
 'S több mérő gabonát zsákokra tevének;
 Az elég kenyeret ada ház számára.
 Némelly szem kiugrék a' ház udvarára,
 A' madarak azt ott nem hagyták hiába:
 Gyorsan érte jöttek, repülve, ugrálva.

§ 163. A' hattyu és a' gyermek.

H. Hallod e, te fiu imitten a' parton,
 Gyermekeimet ne közelítsd meg nagyon!
 Hagynál mostan föl a' gonosz dobálással!
 Egyébkint nincs kedvem rőszat tenni mással:
 De most hamar elfuss, mert hogyha nem, tehát
 Éreztetem veled szárnyaimnak súlyát.
 A' gyermek hát onnét hirtelen elugrott;
 Miután a' gonosz jutalomtól tartott.
 A' hattyu egy kicsinyt utánna szaladott,
 Aztán gyermekihez gyorsan visszafutott.
 Inkább, akara ő ezeknek örülni,
 Mintsem amaz után futni 's kergetődzni.

Báčky. *)

Ptáče na oblohu (okně).

Piš, piš! tuhá na okenku,
Núže otworte mi zni gen na chwilenku,
Mrazivý gest wjtr, welká chumelice;
Zmrznu storo, nemage ni žrádla wjce.
D lidičky dobřij, deyte mi k wám wgiti,
Chci za to weždy poslussným býti.
S otwřeli mu w této nužné době;
Mnohý drobek chleba nasslo ono sobě.
Mnoho třednu tam w radosti přebýwalo;
Než, když zase slunko oknem pozjralo,
Tuť weždy tať smutně, přesmtně sedělo,
S otwřeli mu, tuť wen wyletělo.

Ptáci před stodolau.

Tam na poli wenku, tam není nic zhola;
Sněh wssacko přikřívá daleko do kola.
Tu sme wssak cepů wassich tlukot slysseli,
Haufně po tom hlasu milém sme letěli.
Mnohé zrnecko ze mlatu wytlučete,
To nám chubasatům popřiti můžete.
S mlátili mlatici rádně bez oddechu,
A mnoho mjr žita složili do měchu;
Tať že chleba dosti pro celý dům bylo;
Některé wssak zrnko na dwůr wyskočilo.
Wssak mu tam ptáčkové ležeti nedali:
Skálawsse, létawsse, honem wsse sebrali.

Babuž a chlapec.

2. Chlapče tam na břehu, chlapče slyš,
Ku dětem mogim se mi neblíž!
Nech že gednau giž házenj nebezpečného!
Nerada udělám někomu co zlého:
Teď wssak kliš se; neb budeš cititi,
Gať s mýma křidlama umjm býti.
Honem tedy se na autěť chlapec dal;
Neboť se mzdy přenemilé obával.
Babuž za njm se na kúsek cesty pustila,
A wssak ku swým dětem se pať honem wrátila.
Chtěla ráběgi se z nich radowati,
Než za njm běžet a geg pronásledowati.

*) Wjz cwičeníj s. 180.

§ 164. A' kis kutya és a' bakocska (gödölye).

K. Vigyázz bakocska, most megharaplak téged!

B. Vigyázz kutya, védi magát ellenséged.

K. Van nagyon éles fogam.

B. Nekem nőtt két szarvam.

K. Bakocska, o ne vedd azt te olly rosz néven.

Legyünk jó barátok, jöszte játszunk szépen. —

'S így az egész nap folyvást

Kergették ezek egymást;

A' kutyácska, az most erősen ugatótt,

A' bakocska, hamar szarvakat mutatott;

Ki sem közelítte, kitől sem bántattak —

Jó barátok lévén, — szerencsések voltak.

§ 165. A' veréb és a' ló.

V. Te lovacska tele lévén a' jászolod,

Csak adandasz nekem is egy két falatot.

Csupán csak egyetlen egy szemet vagy kettőt;

'S még aztán is mindég ehetsz elegendőt.

L. Nem bánom, vedd csak el arczátlan madár te,

Elég van nekem is, neked is még benne.

'S ekkor ez a' kettő mindég együtt evett,

'S egyik sem szenvedett inséget szükséget.

És mikor azután eljött a' meleg nyár,

Akkor eljött némelly gonosz sereg bogár,

De a' veréb százat elfoga egyszerre:

A' lónak szüksége 's kínja megszűnt erre.

§ 166. A' madár és a' gyermek.

Gyermek én úgy kérlek, a' mint csak kérhetlek:

Ugyan hagynál békét az én kis fészkenek!

Pillantataiddal ó ne néznél erre

Hisz kis gyermekeim feküsznek ott benne,

Megijednek azok, 's nagyon sikoltandnak,

Ha te nagy szemeid bele kacsintandnak.

A' gyermek örömet nézne a' fészkekre;

De megáll vigyázva 's csendesén messzire.

A' szegény kis madár akkor lecsendesült,

'S csirkeit takarta, mikor oda repült,

'S a' gyermekre aztán nyájasan tekintett.

Vedd hálám, mondá, hogy nem bántottad őket.

§ 167. A' szamár és a' gyermek.

Gy. No eredj már tovább, szamár te tohonya,

Hiszen csak úgy mászol, mint ott ama' csiga.

Pšif a kozlík (kůzle).

- P. Pokússu tě teď, chraň se kozlíku!
K. Bráňj se nepřítel twüg, chraň že se pšifu!
P. Zuby moge gsau přestroé.
K. Rohy dwa mám gá narostlé.
P. Kozlíku müg, nemjnil sem to tak žle,
Pogš, zahragme si, a bušme dobři přátelé. —
A tak běhali geden
Za druhým celinký den;
Notně řdyž zahafal pšif,
Sned mu rohy ukázal kozlík;
Nikdo se neblížil, ni byli russeni, —
Přestřastnj pak byli, — gsauce spráteleni.

Wrabec a kůň.

- W. Hey konjku, weť plné koryto máš,
Či že mi též z toho podjil skrowný dáš?
Gedině zrnecko gen a nebo dvě;
Wšak dost k nagedenj zustane tobě.
K. Wem si ptáku dotjrawy, wem, že si, nebbám,
Dost pro tebe i pro mě w korytě mám. —
Do té doby weždy spolu gjdávali,
Aniž nauzi neb potřebu mjwávali.
A řdyž potom přišlo teplé léto,
Tuž mnohé stádo much žých přilétlo,
A wšak wrabec sto gich na gedenkrát lapil:
Sauženj a trápenj tak koně žbawil.

Pták a chlapec.

Chlapče, prosim tě w swětě pro wšeccko:
Nech že předce na pokogi mé hnizdecko!
D, nechť twé zrahy tam nehleděgi,
Neb tam mé malé děti ležegi,
Ekliby se, strassně by křičeli,
Řdyby twé velké oči tam pozřeli.
Rádbby se chlapec do hnizda podiwal;
A wšak tisse a pokogně ždaleka gen stál.
Potom se ubohý ptáček spokogil,
Tam letěl a swoge děti přiklopil;
A tak přimětiwě na chlapečka hleděl:
Dělugu ti, žeš gim pokag dal, mu odpowěděl.

Dsel a chlapec.

- Ch. Gdi že mi leniwý osle, gdi mi z oči,
A se mi tu gako šlimáť neplahoči.

Sz. Hagyján csak, hogyha nem futok is sebesen,
Terhem még is hordóm én becsületesen,
Az ur különféle szolgálatot kíván:
Engem a' zsákokhoz, nyargalni a' lóván.
És mikor a' napi munkának vége lett,
Lassanként a' szamar is haza biczegett;
Az istállóban a' lónál volt kis helye,
És a' mint kívánta ott abrakot lele,
Egészen kedvére nyújtózott a' szalmán,
És csendesén aludt az egész éjszakán.

§ 168. Az utas és a' pacsirta.

U. Pacsirta, melly igen korán repülsz már te
Hangicsálva reggel a' napnak eleibe!

P. Édes Istenemnek énekkel igyekszem
Szívesen köszönni életem tápszerem.
Ez én nékem régtől fogva már szokásom,
Ugy e bár neked is, szeretett utasom?
'S midőn a' légben ez olly hangosan dalolt,
'S midőn amaz vidám lépéssel gyalogolt,
Jókedvük 's derültek voltak mind a' ketten,
Az édesded és a' szép tiszta napfényben.
Az Úr Isten pedig oda fenn az égben,
Gyönyörködött ezen hála 's dicséretben.

§ 169. A' galambocska és a' gyermek.

Gy. Te galambocska, ott a' háznak fedelén,
Mért turbékolysz egyre? szeretném tudni én!
Fejecskéd ugy ide 's oda hajtogatod.

G. Minthogy olly jó kedvem van, a' mint láthatod,
Mert az égből az en teremőm engem itt
Az édes napfényvel kedvemre melegít. —
Oda fenn a' galambocska így turbékolt;
Alatt a' gyermek jó kedvel így játszott volt,
Könnyen elhiszem, hogy az édes napfénynek,
Mind a' ketten tiszta szívből örülének.
És a' magas égből maga a' teremő
Örömet néz, mint mulat itt e' kettő.

§ 170. A' gyermek és a' könyv.

Te szeretett könyv, no jönnél hát most ide;
Mindég azt-mondják, hogy olly okos volnál te.
Az atyám valamint az anyám szeretnék,
Hogyha te belőled én sok jót tanulnék;
Azért a' fülemhez tartandalak téged,

D. Nech je mě ty gen, až neběhám s rychlostí,
 Mossiwám předce moge břimě w poctiwosti.
 Wffeligaťau službu pán můg požaduge,
 Mne pro měchy, koně k běhu potřebuge. —
 Když pať den se skončil i wse práce geho,
 Přilaudal se osel též do domu swého.
 W chlémě swoge místo wedle koně měl,
 A nassel tam žrádla na kolik gen chtěl,
 Rozložiw se pať na slámu s myslí weselau,
 Spal pokogně a poklidně noc celau.

Cestownjř a šřřiwánet.

G. Hoi! šřřiwánku, proč tať časně ráno giž
 Prozpěwugje se ku slunku powznáššjš!
 Šř. Chciť Bohu milému děkowati
 Za žiwot, a že mi ráci krmě dáti,
 Tať to mám giž ode dáwna w žywku.
 Tuffim že i ty též milý cestownjřku? —
 A když tať na hlas w powětřj prozpěwował,
 A putownjř byšřřym krokem dál cestował,
 Tuť gim obaum blaze, přebłaze gim bylo,
 Sluněčko pať gasně a čistě switilo.
 A Pán Bůh, co trůnj na nebesjch,
 Rád poslůchal djkly, chwalozpěwy gegich.

Holoubě a chlapec.

Ch. Hey ty tam na střeše, ty holoubě malé,
 Rádbych wěděl proč aš wrkáš neustále?
 Hlawičkau tať kraitjš brzi tam brzi sem?
 H. Protože, gať widjš, weselé wždy gsem;
 Protože mne ten, co tam w nebesjch bhwá,
 Swým milým sluněčkem tať pěkně zahrjwá.
 Tať gest holoubátko na hoře wrkato,
 Dole sobě wesele pachole hráto.
 Tuffim že na tom milém sluněčku,
 Dba se těššili w swém čistém srdečku.
 A Stworitel sám s nebe pozjral dolu
 S radostj gať oba zahráwali spolu.

Ditě a kniha.

Posť je milá kniha posť sem gednau giž,
 Neb řjkwagi že gšř můdra a že mnoho wjš.
 Těššilby se otec i matka má z toho,
 Bych se dobrého naučil z tebe mnoho;
 Protož k uchu mému přidrjžim gá tebe,

És mond el előttem, minden bölcsességed!
No már micsoda nagy a' te makacsságod?
Milly igen sietek, hát te azt nem látod?
Játszani szeretnék, 's szökni ide 's tova,
'S te mindég olly néma maradsz, 's olly ostoba.
Takarodj csunya könyv bosszontász engemet,
Oda a' szegletbe doblak én tégedet.

§ 171. A' gyermek és a' kis kutya.

- Gy. Jöszte most uradhoz kis kutyácskám,
Szép rendesen ülni megtanulj ám!
K. Ó márig tanuljak hisz olly kicsiny vagyok,
Hadd egy kis időig még csak így maradjok.
Gy. Nem édes kis kutya, korán jobban megy ez
'S hidd el később neked majd nagy munkát szerez.
A' kis kutya tanult, 's meglett nem sokára,
Hogy már tudott ülni 's egyenesen jára.
Bátran betudott a' mély vízbe ugrani,
És a' mi elveszett azt visszahordani.
A' gyermeknek imez, igen nagyon tetszett.
Ő is tanult, 's igen értelmes ember lett.

§ 172. A' kalács és a' kenyér.

- Ka. Én a' kalács vagyok, jöszte jó gyermekem,
Jóizú vagyok én, kóstolj meg csak engem,
Ott az a' fekete, hiszen az csak kenyér
Mellyet csak az eszi a' kit nagy szükség ér.
Ke. Eredj én nem bánom, ha tetszik vedd azt ám
De várj! majd vissza jössz ma vagy holnap hozzám.
A' gyermek sokáig futkozott itt és ott:
De pénzen kalácsot venni csak nem tudott.
Éhségből végre nagy szükségét szenvedett
Megjött, 's a' fekete kenyérből jót evett.
'S így szóla: Ejnye no, mély igen jól izlik,
Hogyha az ember előbb jól megéhezik.

§ 173. A' gyermek és a' madár.

- Gy. Megkaplak e téged, madár te?
M. Megkaptál e, csak nyulj ide!
Gy. Ej be rutul cselekedtél
Hogy a' fára felrepültél.
M. Ha magadnak szárnyat szerzel
Eljuthatsz te is ide fel!
Madár felült reá,
Gyermek ránéz soká;

A ty předbíráš moudrost twogi směle!
Může gať to welká gest urputnost?
Co že newidíš, že mám na práci dost?
Pohrál bych si a postákal sobě rád,
Ty ale zůstáváš němá a hlupá pořáb.
Gdi šfaredá kniho, tať se na tě zlobjm,
Za to tě do kúta tam zahodjm.

Chlapec a psík.

- Ch. Poš sem psíku k pánu twému ať tě učí
Pěkně a pořádně sedět gať se slusji!
P. Ach guž se mám učit a tať malý gsem,
Tať gestě pobudu, nech mne trochu gen.
Ch. Ne tať psíku neylip gest w čas se učiti,
By si nemusel pozděgi práci perneau mji.
J učil se psík a hle! co newidět,
Uměl po dwauch chobit, uměl i sedět,
Uměl směle do wody hluboké skočiti,
A co ztratil zaš nazpátek nositi.
Chlapec na tom welkau radost mjmáwal,
Stal se múdрым mužem, neb se též učjmáwal.

Koláč a chleb.

- K. Sem poš milé dítě, neb gá gsem koláč,
Welmi dobře chutnám, třebaš mne opáč.
Dno černé tam, toť gest gen chleba,
Sotwý w welké nauzi gisti za potřeba.
Ch. Ggi že gdi, wem si gen, zhola nic nebdám,
Dneš neb zitra přigdeš, to ti powjdam. —
J běhalo dítě, dlúhý, dlúhý čas,
Nemělo wšfať peněz, by kúpilo koláč zaš,
A když w nauzi své welké hlad ctilo,
Domu šlo a do chleba se honem pustilo.
Hey gať dobře to gen chutná předce,
Když se opravdu člowěku gisti zachce.

Chlapec a pták.

- Ch. Hey ty ptáku, či lapjm tě?
P. Čhmátni gen, ade, lapils mne!
Ch. Hey toť nezdworile welmi,
Je si na strom uletěl mi.
P. Hleď že křídla si spraviti,
Pať budeš moc' za mnau giti.
Tam na hoře pták seděl,
Chlapec naň dlúho hleděl;

Először a' tréfa neki roszul tetszett,
Azután gondolá, de bizon ugy kellett:
Maradj te oda fenn repülvén dalolván
Én pedig ide le, futkozván, ugrálván.

§ 174. A' tánczoló murmutér.

Ti édes emberek adjatok valamit!
Tudjátok hogy nekem rosz dolgom vagyon itt
Testvérim a' mezőn játszanak a' nyáron,
Nekem itt pénzért kell tánczolnom ugrálnom
Gond nélkül alusznak a' télen át azok,
Mig én itt kenyérért koldulok 's vigyázok.
Te szegény kis állat, de igen sajnallak,
Igaz ugyan én is tánczolok ugralok;
De ha kalitkába engem ki betenne
Akkor a' jó kedvem mindjárt oda lenne.
Te szegényke, jaj bē rosszul jártál,
Hogy oda kinn megfogattál.

§ 175. A' róka és a' récze.

Ró. Récze asszony, mit uszkálsz ott a' tőn?
Jönnél ide mindjárt, jobb itt a' parton;
Régen akarok már tőled mit kérdeni.

Ró. Róka uram mit se tudnék én felelni;
A' te ravaszságod én nekem ugy is sok,
Azért távol tőled én inkább maradok.

Róka Ur, járt part mentében

'S bosszus vala a' szivében.

A' sült után folyt a' nyála,

Récze ezt jól elfalála.

Örömet uszott volna ma,

Mivel nem tudott, a' récze, megszabadula.

§ 176. A' ló és a' csikó.

Ugrálj csak csikóm vidám gyermek,

Itt ott gyorsan mint a' szelek;

Még egy darabig szabad vagy;

Vége lesz aztán, légy csak nagy.

Lesz majd munkád 's elég dolgod,

Lovast viszed 's ekét vonod, —

A' kis csikó nagy vidáman

Anyja mellé ugrik gyorsan.

Csak játszhatott 's enyelgetett;

És így szép nagy és erős lett.

Láttam őt majd két év mulva,

Akkor már nagy kocsi huza.

Z prvu se mu žert ten z cela neljbil,
 Wssať i tať dobre si potom pomyslil;
 Zustať gen na hoře, zpíweg, skáteg tam,
 Ráděgi tu dole sobě zastákám.

Tancugici swissť (hodernice).

Lidičkowé dobrj, či mi něco dáte?
 Či to že sem welmi zarmaucený znáte?
 Mogi bratrj tam na poli sobě w letě hráti,
 Mne tu za penjž křepčit, skákat necháti,
 Dni spěgi zimu celau, ničeho gim třeba;
 Rdežto gá tu bdjm, křepčjm za kusť chleba. —
 Ubohě zwjrátko, gať s tebau útrpnost mám,
 S gá sice křepčjwám a skákáwám;
 Wssať kdbyh mne do klee zawřjti někdo chtěl,
 Zúbhych žádnau z tancowanj chuť neměl.
 Nebožátko, zle se wěru ti řáto,
 Še si se tam wenku chytiti dáto.

Lisska a kačice.

- L. Panj kačice, proč plugěš na rybnjku tam?
 Sem přiš, tuto na břeh, budeť tadn lépe nám;
 Dáwno gij sem chtěla se na cos tě ptáti.
- K. Panj lissko, nemám ti co powjdati;
 Neboť gji mi welmi múdrá a zchtrálá,
 Šep bych od tebe daleko wždy zůstala.
 Panj lisska po břehu chobila,
 A se w srdci nemálo zlobila.
 Na pečení chuť welikau měla,
 A wssať je kačice to domněla.
 Rádaby byla plowati znala,
 Neměděwssi wssať, kačicu nedostala.

Kuň a žřibě.

Skáteg žřibě, přewesele dítě,
 Skáteg tu i tam gať wjtr hbitě;
 Wolnosti drobět ti gestě přáno,
 Už zrostěš, bude wsse dokonáno.
 Práce, klopot dosti budeš mjti,
 Pluh taháti a lidi nositi. —
 Hey tu skákáto přewesele
 Žřibě wedle matky své.
 Wssať gen hrát, dowádět smělo,
 Pěkné a silné se státo tať.
 Po třech letech, kdbyž sem geg spatřil pať,
 Wjz neytěžšji utáhnaut wěděto.

§ 177. A' halacska.

Szegény bohó, kis halacskám,
 Ne kapj úgy a' horog után;
 Nyakadba gyorsan bemegy ez,
 Véresre karczol és kint, szeréz.
 Gyermek ül ott, tekints csak fel!
 Kis halacskám ussz hamar el.
 Jobban akarta ezt tudni a' hal,
 És csak a' kövér falatra kancsal,
 Vélte: a' gyermek, és madzaga annak
 Itten most csak, úgy mulatságra vannak.
 Oda uszék akkor, és felfal: —
 Viczkándozol most te szegény hal.

§ 178. A' csirke.

Leder gyermek, csirke, csirke,
 Hova futsz ismét olly s'etve!
 Minden szegbe lyukba bujkálsz,
 Nem nyugszol, míg mást nem találsz,
 'S ha nem látod itt anyádat,
 Busan sírsz, te szegény állat.
 A' csirke a' kertbe fatott,
 'S anyja hallá, hogy sikított,
 'S gond 's aggsággal őt kereste;
 Majd félholt volt úgy megijede.
 Most hamar bujt szárnya alá,
 „'S nem teszem ezt soha:“ mondá.

§ 179. A' gyermek és az ökör.

Gy. No ökör, min gondolkozol hát?
 Hogy itt fekszel majd félnap hosszát,
 'S mintha tudós volnál úgy tekintesz!

Ö. Köszönöm a' tisztelést! de távol legyen ez:
 A' tanulmányt neked kell ajándékoznom;
 Én inkább kérődzöm, mint sem gondolkozom.
 'S midőn egy darabig még kérődze,
 Mert ekkor ő épen nem íger siete;
 Akkor a' szekérbe őt befogák;
 'S vele a' nehéz tehert huzaták.
 Ó illyest is igen jó kedvel tett;
 A' gondolkozáshoz úgy nem értett.

Rybička.

Malá rybičko mrně nebohé
 Nechtiapeg že tak po udičce tě;
 Do krku ti honem vlezé,
 Zkrvácej tě, bolest ti přinese.
 Chlapec sedj tamto hore gen pohled!
 Honem poplug rybičko malá nazpět.
 Rybička to lep rozumět chtěla,
 A na kúsek mastný gen hleděla;
 Myslic chlapec a prowázek ten
 Gsaw tady prám pro hru gen.
 Pať tam plula, chňap! — a tu to maš
 Za to se nynj rybičko třepotáš.

Kuřátko.

Kuře, kuře lehkomyslné dítě,
 Kam že utíkáš znouu tak hbitě!
 Vlezeš pať do díry a kúta každého,
 Neustaneš až nagdeš něco giného,
 A řdyž matku twogi tam nenagdeš,
 Ubožátko pať žalostně pláčeš.
 Kuře do zahrady pať běželo,
 Matka slyšic gať křičelo;
 Starostlivě ho s péčí hledala,
 Mrtwá strachem gsúc bez mála.
 Pod křídla se honem skrylo,
 Neudělám to wje si myštilo.

Chlapec a wíl.

Ch. Múže wole, na co že myslíš?
 Řdyž tak téměř celý den ležíš,
 A tomu poziráš gať byš byl učení!
 W. Dělugut za tu čest, tak zle tomu není;
 Učenost tu gá ti wšši darugi;
 Nežbych myslil, ráděg přežwykugi.
 A řdyž žwykal gesttě chwili,
 Neměl prám neywětšji pjli;
 A wožu zapřáhli ho welikému,
 Maložili břimě přetěžké mu;
 Což on ochotně a rád konal;
 Myslet ale tak dobře neznał.

§ 180. E w i ť e n j.

K § 161. Šak se powj wo uherky? Nechte mě wjst dnu. Můg miš prijeli nech mě wjsti dnu. Pust sem ubohého cestugjeho. Pustte sem ubohé cestugjij. Hledám si některý drobek chleba. Hledal sem si w zahradě bylán lětu, ale sem žádnau nenassel. Hledeg ty mně gednu. Mišy synu buď wždy pěkně způsobný. Nemocný sedj wždy tať smutně. Otewrel sem ti. Šlunko štrže okno sem pozjra. Dnes ge tať zima, že štoro zmznu. Otworće mi dweře na chwilenkú.

K § 162. We stodole tam nenj nic žhola, fdyž w zimě sněh wšesčo daleko do kola pokrývá, tu wezmu mé šánky do ruky, a se šánkugi, a šce wětru na wzdor bez pláště a rukawic. W Režideru w Mošsonšké Štolici mnoho mjř žita se složj do měchu. Dž welkonoci až do Šw. Duchy obchodnjci deset tisíc měřic žita do měchu složili. W Drawšé Štolici (Arva) w Řjgnu žhola nic na poli wenku nenj. Tam pole nedává doši chleba pro dum, a žitné zrnecko nijedy z mlatu newyškoj — neb tam gen owes roste.

K § 163. Šlyšte tam na břehu chlapci! neblížte se mi k mému djetí, aneb k našim dětem, gináf wám nechám wáhu řjzla mého cjtiti. Ešlapci honem odšočili. Wy weliej chlapci, proč ste tať honem odšočili? Šeli prawda? wy ste se obávali labuť. Než neběžte čerstwě, neradi u- dčáme někomu co zlého! Labuť za námi kusek běželi. Wšynář se honem k šwému djetí wrátil (ment). Běž čerstwě za njm! Ešci ráděgi se radowati, než za giným chlapcem tať běžeti, a šeg pronášledowati.

K § 164. Poďte (gyertek) a učme se gen a budeme dobřj přátel. Nišdo se neblížj, nišdo nás nepokogj. Šdyž sme tať pilnj a žustaneme dobřj přátel, tať sme šťastnj. Dwcáršé psi (pásztor) hašagi šlně, fdyž wš přicházi. Každé žwjše se bránj, fdyž ho druhé pokúšati chce; něšteré hašagi šlně, některé ukáže rohy. Wška a psa se proto bogjme (— — tól azert šelünk), protože magj ostré žuby; býka a wola proto, že magj dwa rohy narošlé. Wšam a Šwa byli tať dláho šťastnj w rági, dokád se had neblížil, pať si sedli, ale smutně pod štrowj, a se žlé mždy obávali.

K § 165. Milá šestro Ludmilo, gá gšem welmi hladný, bež mi mašy drobek! Ludmila dala welký drobek. Dna prawila: Poněwadž mám doši, wem že si gen, a fdyž se nenagšj, powěž mi, budeme spolu gisti; dost wšak pro mě a pro tebe mám we štolku (asztalkában), aniž potom Šedřiška žádnau nůzi trpěla. W leť wšak přigde mnohé štádo žlých much. Nech! Wšak přigde i mnoho wrabců, a geden gediný wrabec što gich na gedenkrát lapj.

K § 166. Ty Ludwisku, nech je mého píska na pokogi! neb se lesne a bude strasně řílet. Chlapci rádi se dvíhají do hnízd, tuť se uboží ptáci znepokogují, přiletují sice (ugyan) k hnízdu, předce ale své mladé nepřiskopují. Kdyby mluiti věděli (tudná —) takby řekli: Chlapče, prosím tě, nehleď tam s twýma velkýma očima, ležj tam mé dítě; když jim pokog dáš, bude mě to velmi těšit, a gá na tě věčně přjvětivě hledět budu. Potomby dobré děti tisse zdaleka pokogně stát zůstali.

K § 167. Lenivý ošlowé se plahočejj gen gako šlimáci. Ale gá sem gedenkrát gednoho ossa widěl, ten se neplahočil, alebrž čerstwě běžel, ano (sőt) nesl i břimě poctiwě. Pánové požadugau wšseligakau službu. Nech že, když se dennj práce skončj, tak se rozložim na slámu s myslj weselau, a celau noc pokogně spáti budu. Gá mám w chlěwě mšstečko, a sice wedlé koně, tam nagdu mé dobré žrádlo. Mňg milý pane, děkugi ti! je hlad a mňzi netrpjm, že když domu se přilaudám, dost se nagjsti mohu.

K § 168. Škrivánci na gar časně ráno k slunku se powznášugj a Bohu milému ze srdce děkugi za krmi. S mi to tak máme už ode dáwna we zwyku. Gá kráčim bystrým krokem, když ptáci w powětrj tak na hlas prozpěwugj, neb rád posluchám tyto dšky. Tussim, že i ty milý šusebe? Když slunko tak gasně a čistě swjstj, tak nás to činj (tesz) blahými a weselými; ale když wštr tak studeně duge, tu sedjme smutně za peci; malé ptáci ale přiletugj na okénko, tuřagj a rádiby powěděli (szeretnek mond —): otworte mi gen na šwjlenku.

K § 169. Wy chlanci, proč tak wesele dole hragate? Proto že nás učitel z gizby s radostj pozjrá, když sme weselj. Tam hore w nebi býwá mňg stwotitel. Když holúbátka wrčagj, tak hlavičkau sem i tam krútěgj. Kdykoliv (valahányszor) škrivánka zpjwat slyššim, gsem weselý, má staršj sestra ale ze srdce se pak těššj, když mlatici wnitt řádně mlátěgj, a ptáci žrnko, kterěž na dwúr wyškočilo, šákawšse a létawšse honem šbragj.

K § 170. Prawjm, ne kniha ge múdrá, nýbrž ten, který (a' ki) z knihy mnoho se učj. Náš otec a naše matka by to rádi měli, abychom se mnoho dobrého naučili, wšak ale my knihu někedy tam do kúta zahodjme, a pohráwáme a postakugeme. Ale když to otec widj, tak nám řekne: »wy šškaredé děti, ššidte se, wy mě ššobjite, neb když se písně neučjte, zůstanete hlupými.« Tu pospššim, a mu wššedku mau múdrost předpowjdám.

Poznámání. Pobobná cwičenj se mohau wěššim žákám za domownau práci uššit.

Elbeszélések.

§ 181. A' kis sűsű.

Péter egyszer uszni akart, de mivel azt nem tanulta, nem tudott, és majd belefelladt. Ekkor mondá: „Bizonyosan nem megyek elébb a' vízbe, mint sem uszni tanultam.“

§ 182. A gondolkozó gyermek.

Az asztalra hozza az anya a' pecsenyét. A' kis Pál mindjárt akart abból egy darabot. De az atya mondá: „Pál, ez illetlen, várj, míg én adandok neked.“ De ez neki sokáig tartott. Ekkor mondá: Atyám Uram, kérem szépen sőt.“ „De minek?“ kérdé őtet az atya. A' gyermek felele: „No, hogy ne kelljen várnom, ha majd a' hust élvezedem.“

§ 183. Diogenes.

Krisztus születése előtt élt egy különcz, kinek neve Diogenes volt. Ennek igen kevés kellett. Volt neki egy köpönyegje, mellyel betakaródzott, egy hordója, mellyben lakott, egy pohára, mellyel ivott. Azonban egyszer látá, hogy egy bojtár, a' markával ivék. Eldobá ekkor az ő poharát, mondván: „Nem kellesz nekem; ennekutánna a' markomból fogok inni.“

§ 184. A' szegény hazug.

„Segitsetek, kérlek benneteket, segítsetek“ kiálta egyszer egy bojtár; „a' farkas meg-

Wyprávky *).

Malý hřup.

Petr gedníc plovat chtěl, ale proto že se nenaučil neuměl, a bez mála, že by se byl utopil. Tuť pravil: »Do gista nepugda stř do vody, dokud se plovat nenaučím.«

Přemýšlegici chlapec.

Na stůl donesla matka pečení. Malý Pawel hned chtěl z něj jeden kusek. Ale otec pravil: »Pawle, to se nestuffi, doček až já dám tobě.« Ale tomu dlouho trvalo. Tuť homoril: »Pane otče, prosím pěkně o sůl.« »K čemu pať?« ptal se otec. Chlapec odpowěděl: »Nu, abych nemusel čekat, kdýž to maso dostanu.«

Diogenes.

Před Kristovým narozením žil jeden obzvláštnej, gehož jméno Diogenes bylo. Ten welmi málo potřeboval. Měl jeden kopeť, s kterým se přikřýwal, jeden sud, w němž přebýwal, jeden pohár, s kterým pival. Gedníc wšak widěl, že jeden owčák (pasák) že dlaně pil. Zahodil tehdy svůj pohár, pravě: »Nepotřebugu tě, budúcně z dlaně budu piti.«

Ubohý lhář (lahář).

»Pomozte že, prosím wás pomozte« křičel gedníc jeden pasák; »wšak žere mé owce!« Sebláci

*) Tyto wyprávky magi prwé po slowensky přecitane a z paměti wyprawowane býti, potom pať po uheršky: wšak ne od slowa k slowu se odčikawati!

észi a' juhaimat. "A' parasztlók sietve vevének ásokat, vasvil-lákat, botokat kezeikbe, 's oda futának. De a' kis pasztor kine-vette őket, mert csak trefált volt.

Máskor valóban eljött a' far-kas. Ekkor is kiáltott: „Segít-setek, kérlek titeket a' farkas megeszi a' juhaimat.“ De mint-hogy a' minap hazudott, senki sem jött segítségére. És a' far-kas minden juhait megölte.

§ 185. Az okosdi.

Egy tudákos egyszer sétálni ment, és egy nagy makkfa alá lefeküdt. Mikor az erős ágokon a' kicsiny makkokat függeni lát-ta, mondá: „Már ez még sincs jól: a' nagy tökök olly gyenge vékony száron függenek, és a' kismakkok oly vastag ágokon.“ Azonban elaludt — és egy kis makk esett az órára. Ijedve fe-lébredt, és monda: „Jaj be jó, hogy ezen nagy ágokon, nem függenek nagy tökök.“

Nem hijába mondja az atyám: „Mind jó a' mit Isten téssen.“

§ 186. A' seregély.

Az öreg vadásznak Jánosnak szobájában egy rátanított sere-gély volt, melly néhány szava-kat tudott petyegni. Ha p. o. a' vadász kiálta: „Seregélyecske hol vagy? azt kurjántá a' sere-gély: „Itt vagyok!“

A' szomszédnak fia Károly, igen megkedvelte ezt a' mada-rat; és sokszor meglátogatta őtet. Midőn Károly egykor is-mét oda jött, a' vadász épen ak-

spěšně vzali lopaty, podávky, palice do rukauch svých, a tam běželi. Ale malý ten pasťor vy-smál se; neb gen byl zertoval.

Do druhýkrát v pravdě při-šel vlk. Tuž též křičel: „Po-mozte, prosím vás, vlk žere mé ovce.“ Ale že někdy byl lhal (cižánil) někdo mu na pomoc ne-přišel. A vlk zasseril všecky ovce jeho.

Mudrák.

Gistý mudrák gednúc se pro-čázet ssel, a pod gednjm welkým dubem se položil. Když pak na silných haluzech malé žaludy wi-set widěl, pravil: „Gíž předce nic není dobře; ty velké těkvice wisegi na tak slabých tenkých pa-žaukách, a ty malé žaludy na tak tlustých haluzech.“ Mezi tím usnul, a gedn malý žalud spadl mu na nos. Předěšen se probudil, a pravil: „Ach gať ge to dobře, že na těchto welkých větvech ne-wisegi velké těkvice.“

Ne nadarmo říká můj otec: „Co Bůh činí, vše dobré gest.“

Spáček.

Starý jáger Ján měl v své gízbě gednoho wycwičeného sspa-čka, který některá slowa žwatlat uměl, když k. př. jáger zawolal: „Spáčeku, kde gsi?“ tak žřítil sspaček: „Tu gsem!“

Gúseduw syn Karel welmi si zamilowal toho ptáka a často ho nawštěwowal. Když Karel gednúc zase tam přišel, jáger práwě teh-dáž nebyl w gízbě. Karel chytro

kornem volt a' szobában. Károly csak hamar megfogta a' madarat, azt a' zsebjébe dugta, 's vele elakara illeml. De azon pillantatban belépett a' vadász az ajtón.

Ez most is, mint már sokszor máskor, örömet akart a' gyermeknek szerezni, 's kiálta: „Seregélyecske hol vagy? És a' madár, melly a' gyermeknek zsebjébe dugva volt, kiáltott, a' mint csak tudott: „Itt vagyok.“

A' lopás bár melly ravasz,
Csak napvilágra jön az.

§ 187. A' telhetlen.

Egy kutya egy darab hust lopott, 's vele elszaladván egy patakön uszott által. Midőn az uszás közben a' vízbe tekintett, abban meglátta az ő árnyékát. De mivel azt vélte, hogy az egy más kutya volna, melly hust visz, utána kapott 's a' magáét elejtette 's igy fősvénsége miatt éheznie kellett.

§ 188. A' megcsalatkozott szolgáló.

A' ki másnak vermet ás, maga esik bele.

Margit anyósának több szolgálói voltak. Ezeket ő azonnal felszokta fonní költeni, mihelyt hallotta hogy a' kakas kukorékoly. Hogy már az álmos Bözsének ne kelljen olly korán felkelni, alattomban a' kakast eladta a' tyukásznak. De ez által nagyon ártott magának és a' többi szolgálóknak. Mert, nem tudván most az öreg asszony az

uchytil ptáka, geg do wačku střčil, a' chtěl se s ním vykradnout. Ale w tom okamženi w kročil jáger do dveří.

On též teráz, gako gíž častokráte gindy, radost chtěl chlapci spravit, a' vykřikl: „Spacíčku kde gší?“ A' pták, který w chlapcovém wačku schovaný byl, křičel, co genom mohl: „Tu gšem!“

Krádež byt zhytralá byla gať,
Na swětlo přede wygde wšlak.

Ne nasycený.

Geden pes geden kúřek masa ukradl, a' s ním chwátage strze geden potok plowal. Když u pro střed plowánj do wody pohleděl, w nj užřel swúg stjn. Ale proto že se domníwal, žeby to galkšři druhý pes byl, který maso nese, chňapl po něm, a' swé wlastnj wypustil, a' tať pro swé laťomstwj hlad trpět musel.

P o d w e d e n a d j w ě a.

Kdo ginému gámu kopá, sám do nj upadá.

Stará panj Markyta wjce služek měla. Tyto ona i hñed přiwylka ř předenj obuzowat, gať náhle uslyšřela, že kohút spjwá. Uby pať ospalá bēta nemusřela tať časně wřřawat, potagj kohúta šřepičárowi prodala. Ale tjm samým sobě a' ostatnjm služkám welmi usřřodila. Nebo protože nynj stará panj řasu a' hōdin nezřnala, služky wētšřim dšřem o

időt és az órát nem tudta, a szolgálókat többnyire sokkal korábban felköltötte fonní, mint azelőtt.

§ 189. A' becsületes ács.

Hatott ütött az órá, és Sámuel ács veszi furóját fűrésztét és fejszét, 's haza megy.

Egy hidon menvén, elfut mellette egy gyermek, őtet megtaszítja, 's a' szegény ács fejszéje bele esik a' vízbe: mellyre ő siránkozva elkiálta magát, „Jaj oda a' fejszém!“

Gyorsan megjelent egy buvár, beleugrott a' vízbe, 's egy arany fejszét hozván ki, kérdé a' szomorú ácsot: Ez volt a' fejszéd?“

„Nem hiz az“ felele ő.

Hirtelen bele ugrik ismét a' vízbe, kihoz egy ezüst fejszét 's kérdé: „Talán hát ez volt a' teéd?“ „Az sem, válaszolá ő:“ az enyim csak fanyelű vas fejsze volt.“

Harmadszor is beleugrott a' vízbe, és kihozá a' vasfejszét, mellyet aztán az ács, a' buvár kezéből köszönettel elvesz.

A' buvár pedig monda: „Mivel te becsületes ember vagy, mind a' három fejszét neked ajándékozom.“

És a' megszorodott ács vigan ment haza három fejszével, 's minden embereknek elbeszélte szerencsét.

§ 190. A' hamis ács.

István ács is meghallotta Sámuel szerencsét, és alig ütött hatot, már sietett az esmert hidra.

mnoho časnégi wzbuzowala k předení gať před tím.

Poctivý tesař.

Čest hodin odbilo, a Samuel tesař wzal swüg nebožez, swau pjlu a swau sekeru a šsel domu.

Do gednom mostě gda, přeběhl podle něho gedem chlapeček, geg podrkl a chuděho tesaře sekera padne do wody: načez on žalostně žwolá: »Ach přec gest má sekera!«

Běhstwa se ukáže gedem potápěč, škočj do wody, a gednu žlatu sekeru wynesa, ptal se žarmúceněho tesaře: »Tatoli byla twá sekera?«

»Ach bogista ne« odpowj on.

Náhle zase škočj do wody, wynese gednu štjbrnau sekeru a se ptá: »A snad ta byla twá?« »Ani ta odpowěděl on. »Má gen byla železná š dřewěnym topurkem.

Š po třetjkrát wškočil do wody, a wynesl tu železnau sekeru, kterau potom tesař ž ruky potápěče š poděkowánim přigal.

Potápěč ale prawil: »Doněwadž ty poctivý člowěk gšl, wšsedy tři sekery ti darugi.«

A žformáucený tesař wesele š třemi sekerami domu šsel, a wprawěl wšsem lidem swé štěstj.

Falešný tesař.

Š tesař Štěpán šlyšel o Samuelowém štěstj, a sotwý že šfest odbilo, gž pospichal na žnámý most.

Ezzel nem találkozott egy gyermek össze, a' ki őtet megfeszította volna, azért magá be-le ejtette a' vizbe a' fejszét, 's kiálta: „Jaj oda a' fejszém!”

Ekkor is megjelent a' buvár, ekkor is beleugrott a' vizbe, 's ennek is kihozott egy arany fejszét, kérdvén: „Ez volt a' te fejszéd?”

Hirtelen mondá István: „igen“ 's hozzá kap örömeben. De a' buvár rögtön visszavoná kezét, megpirongatá őt, 's mondá:

„Mivel te hamis ember vagy, nem csak az arany fejszéd nem kapod meg, hanem még a' magadét sem hozom ki a' vizből.“

S ním se žádný chlapec nepotkal, kterýby ho byl podrkl, protož sám nechal swau sekera do wody padnout, a křičel: »Ach přeč gest má sekera!«

S tu se ukázal potápěč, i tu skočil do wody, i tu wynesl gednu zlatau sekera, a se ptal: »Byla tato twá sekera?«

Spěšně pravil Štěpán: »Ano« a po ni s radostí sáhl. Ale potápěč kwapně spátky ruku stáhl, a pravil:

»Poněwadž ty falešný člověk gš, tať negen tu zlatau sekera nedostaneš, nýbrž ani twau ti ne Wynesu z wody.

§ 191. D welkém a dobrém otci w nebesjch.

(Tento a následující § 192 patří jen pro docela wycwicené žáky.)

Rodičové se starají o své děti, oni jim wšeccko dávají, co jim třeba. — Ale kdo se pak stará o rodiče a o ty jiné giné lidi?

Pamatuj si to, milé dítě, gestit gestitě gedem welký a dobrý otec w nebesjch. Tento otec se gmenuge Bůh. Dn učinil wysoké nebe a slunce na něm, k tomu měsíc a hwězdy. — S zem on učinil, wrchy a doliny, oblaky na nebi, wodu w řekách a potocjch. — Dn učinil stromy a ovoce na nich, on ge nechává růstí na poljch, a dělá kwitj tať libezné a pěkné.

Dn to činj, že slunko vychází a zapadá, dáwa deště swým časem, pošlá wjtr, blest a hřímánj. Dn proměňuje wodu w led, a přikrývá zemi sněhem.

Toto wšse nemůžeš ty ani gá, ani žádný člověk to nemůže. To může jen welký otec w nebesjch.

Kwitky, genž libé woněgi,
Ruce lidské nečiněgi;
Strom též w geho spanilosti,
Nepřiwed člověk k bytnosti;
Wrchy, genž k nebi pnau hlavy
Moře, po němž loď se plawj,
Doblu s sluncem hwězdami
Žádný nesprawil rukami.

S zvířata Bůh stvořil, vssecka welká i malá, diwočá a krotká, ptáky pod nebem, ryby ve wodě a vssecko, co na zemi žije. S my lidé sme strze něho. Otec w nebesích nám dal život.

Vhleď milé dítě, vssecko, co tu ge, ge od otce w nebesích, on vssecko stvořil, wesskerý swět ge geho! —

Žádný není tať bohatý, žádný není tať weliký, žádný není tať mocný gačo Bůh. Proto ho též gmenugeme welkým otcem w nebesích.

Než on ge tať dobrý, milý otec, který negen vssecko stvořil, ale i vssecko dáwa, co potřebugeme, a nám mnoho dobrého činj, a nám mnohé radosti působj w životě.

Náno wywodj slunko hore, aby nám doneslo den, a w noci měsíc a hwězdy, aby nám swjtili.

Du činj zem úrodnau a dáwa desť a slunko, aby wsse rostlo.

Tu vycházegj ze země tráwa a byliny a úrodné stromy. My bychom gináč wssični neměly žádný chleb, kdyby nám ho otec w nebesích nedal. My by sme neměli žádné sřaty, genž nasse tělo přikřhwagj a nás před zimau chráněgj; my by sme neměli žádné dřjwj k zahřjwání našich gizeb a k waření nassich gidel, kdyby dobrý otec w nebesích se o nás nestaral.

S o zvířata se statá: on jim dal oděw, a nechá jim gegich přjbytel a gegich potravu naleznauti, aby nezhyuli.

Není žádná w swětě tať mladá malička,

Kteráby neměla máť milau, myssička,

Co gj negednau kufku přinese z chleba,

By gj hlad, nauzi trpět nebylo treba.

Není ani to ptáče rozmilé

Wenku tam tať nuzné žádné chwile,

Gestit peřim teplým ossacené,

Tať mu sněh a desť gsau wždy neskodné.

Ba lissag měňawý není w swětě,

Ni čerwjš tať bjdný kde ge w letě,

Genžby list nenassel aneb kwjtj,

S něhož gj, gsa wesel a se syti.

Není twora w swětě tom žádného,

Gemužby nebyl přibán bjł geho,

Pokrm, lože i malé obydlj,

W něgž wcházj, wcházj u weselj.

A kdo vssecko toto tať obstaral?

Bůh ten milý, co wsse byl wykonal,

Čeně co otec na wsse pozjrá,

A se o tě dnem nocj stará.

§ 192. A' vizgálat.

Atya. Isten jóvoltából, szerencsésen haza jöttem messze utamból. Sok dolgom, sok bajom volt az idegen emberekkel. De dolgaim 's bajaim között is gyakran reád gondoltam édes fiam, 's kértem a' jó Istent tartana meg téged életben egészségben, 's áldana meg téged az ő legjobb áldásával, hogy szüldődnek örömeikre naponként gyarapodnál a' jó erkölcsökben a' hasznos ismértekben. Most már akarom tudni meghallgatta e' a' jó Isten mindennapi kérésemet. Azért, édes fiam, ma és holnap ünnep lévén, vedd ezen könyvedet, ismételd azt végig, és holnap után kikérdezendelek téged, hogyan tanultál és mit tanultál ebből. Most aludjál csendesen!

Fiu. Ismétlem mondásomat: Isten hozta atyám uramat! Használndom ezen két napot, hogy a' vizgálatkor örvendhessen atyám uram előmenetelemnek. Most, csokolom kezeit, 's nyugalmas jó éjszakát kívánok!

Atya. (Harmad nap mulva.) Jöszte édesem. Itt a' határnap. Mond el először hogyan tanultál ezen könyvből. Tudom ugyan hogy más tanulási tárgyaid is voltak, de minthogy nincs a' mit a' hazai törvények most jobban sürgetnének, mint a' hazai nyelvtanulását, és minthogy utamban tapasztaltam, melly hasznos és szükséges annak tudása, 's végre minthogy valóban szegény, azon országnak nyelvét nem tudni, mellynek földje minket táplál, mellynek hatósága minket oltalmaz; ezen kezdem vizgálatomat.

Fiu. Parancsolatja szerint tehát elmondom: hogyan tanultam ezen könyvecskéből.

Miután németül olvasni tudtam, kezembe adta oktató ur ezen könyvecskét, 's a' betűket megismervén, szótagolás nélkül gyakoroltam magamat, az első második harmadik és többi lapokon lévő, egy tagu szóknak olvasásukban. Azután általmentem a' két, három és több taguaknak olvasásukra. Még mielőtt ebben tökélyre vittem volna, már is a' szók tanulását kívánta oktató ur, 's először is a' keresztneveket adta fel, a' tizennyolczadik szegélyt (§ 18.): azután a' huszonhatodikát tanultam.

Atya. Ugy hiszem ezeket könnyen megtanultad, 's könyv nélkül elmondottad. De ugy mondottad e el a' többit is?

Fiu. Nem; hanem otthon megtanulván a' német szót magyarul, az iskolában a' magyar betűket egy kis papirossal betakartam, 's a' németeket a' könyvből olvasván, a' magyarokat könyv nélkül mondottam.

§ 193. Első vizgálat.

Atya. Tehát bizonyítsd be, érted és tudod e azt, a' mit tanultál? Mond el, hány reszre osztatik ezen könyvecske?

Fiu. Ezen könyvecske három részre osztatik.

Atya. Mit tanultál az első részből?

Fiu. Az első részből tanultam számokat, mással érthető szöveget 's azon főszöveget, melyek az életben leggyakrabban előfordulnak.

Atya. Az életben gyakran előforduló szöveg közül majd mondok egynéhányat magyarul, mond meg azokat németül.

Fiu. Könyörgök tessék mondani.

Atya. Hogyan mondod tehát ezeket? a' gomböly áll, és a' vastag lábikra, külső testrész: de a' keserű epe, és a' puha agyvelő, belső testrész. — A' madarak fészkekben, az egerek lyukakban, a' halak a' vízben tartózkodnak; de az emberek házakban és palotákban laknak. — A' mesterembernek műhelye, portékákkal, a' korcsmárosnak pinczéje borokkal, a' gazdagnak székénye pénzzel van tele. — A' menyasszonyok serpenyőket, fazékakat, fejkötőket 's a' t. vásárolnak, a' vőlegények házat, házibutorokat, gyűrűt bort és kenyeret 's a' t. szereznek. — A' paraszt az ökrökről, a' hajós a' szelekről, a' katona a' harczokról, a' gyárnok a' gépekről szokott beszélni. A' mesterembereknek portékáik különbözök. A' kádárokéi tojásdadok, az órásokéi gömbölyűek, az asztalosokéi szegletesek. — Hushagyókeddtől fogva husvétig, nem csak a' plébánosok, kanokok, püspökök, hanem sok más keresztények is böjtölnek. — Nem minden közlegényből lesz tábornagy, nem minden iskolásból tudós, és nem minden versirőből költő. — Keresztelő János, sem bort, sem sört nem ivott a' pusztában, és sem pecsenyével, sem kalácsal nem táplálta magát, hanem téjjel, sáskával és mézzel. — Diogenesnek sem tányérai, sem palaczkai, sem csészéi nem voltak. Egy ivópahara volt 's látván a' pásztorgyermekeket markából inni, azt is eldobta. — Látom hogy a' 49 első szegélyeket érted is, tudod is, most egy keveset nyugodhatsz.

§ 194. Második vizsgálat.

Fiu. Az Istenről a' Krisztusról, a' vallásról 's arról a' mi a' katekismusban van, anyanyelvemen szeretnék beszélni.

Atya. Ugy van! és az abbéli vizsgálat a' lelkész urra hagyom: én pedig könyvecskének többi szegélyeiből kérdezlek ki. Hogyan mondod hát németül? — Nekem nem sokára új olvasó könyvet ad az atyám, mert őszhava másodikán, azaz jövő hetfőn délelőtt nyolcz órakor felebbvaló iskolába megyek. — Krisztus urunk, husvét ünnepe előtt Jerusálemba, onnét pedig éjjelre Gecsemánéba ment, hol imádkozott. — Egy várostól fogva a' másik városig, vagy faluig az ut, réteken, szántóföldeken 's patakokon vezet keresztül. — A' meleg tartományokban eső és

jégeső ritkán, hó pedig sohá sem esik. — Mit szeretsz jobban: az almát e, vagy az aranyat, a' mogyorót e, vagy az ezüstöt, a' virágot e, vagy a' gyümölcsöt? Bölcs Salamon a' Jerusálemi templomot építendő, Libanon hegyére küldött fáért. — A' nagy urak árnyékos fákat, ritka virágokat ültetnek kertjeikbe, a' szegény emberek paréjt, ugorkát, petreselymet, retket 's a' t. — Ha jobb utaink volnának, a' mi buzánk és rozsunk, kenderünk és lenünk messze országokba is elvitetnék. — Abrahámnak és Jákobnak sok juhái, kecskéi tevéi és más barmai voltak, mint most némelly asszonynak sok ludjai, pulykai, tyukjai és rézéi vannak. — A' kegyetlen tigrisek a' pusztákon, a' vidám mókusok a' fákon, az éneklő fülemülék a' bokrokban, a' sasok a' sziklákön, a' gólyák, a' mocsárookban tartózkodnak. — A' Maros a' Tiszába, a' Tisza a' Dunába, a' Duna a' tengerbe folyik, 's mindenikben van elég rák és hal; de fogasért a' Balatonba kell menni.

Fiu. A' náthám és köhögésem miatt kérném uram atyámat, ha egy keveset nyugodni hagyna.

Atya. Mindég szívesen télljesitem kérésedet, most pedig annál örömebb, mivel ha lassan felettél is, de mindég szépen, és jól. Azonban, még a' következőkre feleletedet várom: a' szercsenyeknek (Мауренювѣ) színe fekete, a' csillagoknak sokasága (множство) megszámlálhatatlan, a' hangyáknak árnyéka kicsin, a' gyermekeknek második atyja a' tanító, a' virágoknak színe különféle (различна), a' lovas katonáknak fegyvere a' kard. — A' városoknak lakosai miveltebbek (мудѣланѣjší), mint a' faluknak lakosai. A' városoknak és palotáknak lakosaik gyengébbek mint a' faluknak lakosai. A' juhoknak szarvai vékonyabbak mint a' teheneknek szarvai. A' juhoknak és kecskéknak szarvaik rövidebbek, mint a' teheneknek és ökröknek szarvaik. Az uraknak ruhái drágábbak, mint a' szolgáláknak ruhái. Az uraknak és gazdagoknak ruhaik szebbek mint a' szolgálái és szegényekéi.

§ 195. Harmadik vizgálat.

Atya. Most már az igék következnek. Elvagy e azokra is készülve fiam?

Fiu. Ugy gondolom. Tessék megvizsgálni!

Atya. Előbbi kérdéseimre olly szép feleleteket adván, elhíszem hogy az igéket is jól megtanultad. Azért elmellőzvéen ezeket, a' mesékből kérdezendelek ki.

Fiu. Oh annak még jobban örülök! Azokat legörömebb tanultam.

Atya. Hogyan mondod hát a' következőket németül. — Egy kjs madár szomorúan ült az ablakon: de egyszer felnyitották neki azt, 's ő mindjárt ellillantott, — Mikor a' hó télen mindent

betekar, akkor a' kis madarak a' pajta előtt ugrálva és repülve keresik öszve a' szemecskéket. — A' hattyu inkább akara örülni az ő gyermekeinek, mint az ötet dobáló ledér fiut kergetni. — A' jó barátok szerencsések. Illyen volt a' kis kutya és a' gödölye, ámbár eléintén a' kutya ugatott és a' gödölye bökött. — Ha a' veréb eszik is jászolból, azért a' ló még is mindég jóllakhatik, miért a' veréb elhajtja a' gonosz bogár sereget a' lótól. — A' gyermek szerette volna a' madár fészket latni: de mivel ez ötet úgy kérte, a' mint csak kérhette, nem bántotta azt. — A' lusta számar csak úgy mász mint a' csiga; de azért még is jó szolgálatot tesz az urnak, a' zsákokat hordván. — A' pacsirtának régtől fogva szokása az, hogy az Ur Istennek énekkel mond köszönetet, az élet és eledelért. — A' teremtő örömet nézi az égből mind a' turbékoló galambocskának, mind a' vidám gyermeknek jó kedvét. — Ha csak a' füledhez tartod a' könyvet, és nem olvasod a' mi benne van, mindég buta maradsz.

Fiu. Édes atyám engedelmet kérek! ha úgy tetszik szóról szóra elmondom, a' meséket, mert azokat könyv nélkül tudom.

Atya. Ha mi könyv nélkül tudunk is valamit, abból nem követkevik hogy azt értjük. De ismét szépen megfelelővén tiz kérdéseimre, befejezem a' vizgálatot, téged édes szorgalmas fiam, a' felől bizonyosá tévén, hogy czéloedat okvetetlen elérended, ha a' magyar nyelv tanulását olly iparral folytatandod, mint kezdetted — a' mit tenni főkötelességednek tartsd!

F. Sajátságos kifejezések.

Blasťnj pššobny reči.

Abban kétségem síncs.	D tom ani nepochybugi.
Abból bizony mi sem lesz.	Z toho nebude žhřla nič.
Aggódóm miatta.	Starám se o něg.
Aligha eső nem lesz.	Bez pochýby že bude prššet.
Az atyámhoz folyamodott.	Dbrátil se na otce mého.
Az nem tőlem függ.	Žo nežáwířj ode mne.
Azt teljességgel nem tehetem.	Žo mi ge docela nemožné.
Arra az egyre kérnélek.	D to gebiné bych tě žádal.
Azt meg nem foghatom.	Žo nemohu pochopit.
Arról már megfélejtkezett.	Na to on už žapomněl.
Azt gondoltam lesz eszed.	Myslil sem, že budeš mít rozum.
Bátorkodóm könyörögni érte.	Sem tař směřj, o to prosit.
Bátran bizhatsz bennem.	Můžes se na mne uspolehnaut.
Biróra kélt a' dolog.	Wěc ta přišla přeb řúdbce.
Becsületemre mondom!	Na mau řest (práwdu) to práwju.

Bocsánatot kérek.
 Boszonkodott rajta.
 Be jó kedved van!
 Bujában meghalt.
 Czifra nyomorúság.
 Csudálkozom rajta.
 Csak méltóztasson parancsolni.
 Csak tréfára veszi.
 De akár mit mondjon ő.
 Dejszen kend könnyen beszél.
 Dohányoz ön?
 Drágállom.
 Egészségére váljék!
 Egész életemben rá gondolok.
 Éhel halt meg.
 Elmenj szemem elől.
 En ő vele nem gondolok.
 Enyim is olyan.
 Én megégýezek benne.
 Épen ma egy hete volt.
 Éredj el innét.
 Eszibe se jutott.
 Ezekbe nem avatom magamat.
 Fájdalom, de meg kell lenni.
 Fáradhatatlan benne.
 Felelek róla.
 Felenged az idő.
 Figyelmezz szavaimra.
 Fogd be a' lövakat.
 Füllenteni szokott.
 Gondolja el ön.
 Gyalog ment haza.
 Gyertek (jöjjetek) pajtások.
 Gyönyörű madár!
 Gyujtsunk rá.
 Hát mint van ön?
 Hálá Isten, jól vagyok.
 Haragszol rám?
 Ha hozzám jönni tetszenék.
 Ha én ő neki volnék.
 Hogy az a' kalap?
 Hát hogy szolgál egészsége?

Prosim za odpustěnj.
 Mrzel se nad tjm.
 Cy dobre si wšle.
 Zemřel od žalosti.
 Střkwělá bjda.
 Divim se nad tjm.
 Nechť ráčegi poručet.
 Gen žert ž toho sprawil.
 Nechť mluwj, co chce.
 Wámť ge snadno howořit.
 Fajčegi že?
 To ge mi drahe.
 Na zdrowj.
 Gaktě žiw budu na to myslit.
 Gladj zemřel.
 Gdi mi ž oči.
 Gá se po něm nic neptám.
 To mé též tať wyžjrá.
 Swolugi na tom.
 Právě dnes tomu týden byl.
 Gdi přeč obtuš
 Ani mu to na mysl nepřišlo.
 Gá se do toho nemjchám.
 Bolj mě to, ale musj to býť.
 Dn ge w tom neunawenš.
 Gá to wezmu na sebe.
 Powětrj se mēnj.
 Dey pozor na má šlowa.
 Zapraheg.
 Dn rád prášj (se chlubj).
 Nechť si pomyslegj.
 Šel pěšj domu.
 Pošte kamarádi.
 Pěknš pták to!
 Zapalme š.
 Nůž gašo že se mjwagi?
 Šhwala Bohu, gá se dobře mám.
 Šněwáš se na mě?
 Šdnyby se libilo ke mě přigt.
 Šdnybych gá byl na geho mjště.
 Šač ge tento šlobúk?
 Šu gaš Šim šlůžj zdrowj?

Igen lekötelezett ön.
 Így szoktam irni.
 Igéretéről megfélejtkezett.
 Isten nyugossza meg.
 Isten őrizzen.
 Jót állok mellette.
 Jut e' eszedbe hogy — ?
 Jöjjön az Ur velünk.
 Kenyerét keresni.
 Kilelte a' láz (hideg).
 Kérem önt ezen dolog iránt.
 Könyv nélkül tudom.
 Köszönettel veszem.
 Köszöntetem.
 Labdázunk!
 Lecsendesedett e a' szél?
 Legyen az a' szerencsém.
 Legyen úgy, nem bánom.
 Lélekben járó dolog.
 Magamat áánlom.
 Megfogom hálálni.
 Meglehetne az?
 Megunja magát.
 Mennyire fártotta?
 Merre menjünk?
 Mi baja van?
 Miben van ön dolga?
 Millyen a' színe?
 Mondhatom jó.
 Mi tévő legyen itt az ember?
 Mit tehetek én róla?
 Mutassa hozzám ezt a' barátság-
 got.
 Ne vegye rossz néven.
 Nem tehetek róla.
 Neki nagyon rosszul van dolga.
 Ne bántsd őtet.
 Ne kínáltassa magát.
 Nem úgy van.
 Nem igen jól érzem magamat.
 Nem győzöm csudálui.
 Nekem mi szólóm sincs ellene.
 Nem házasodott meg?

Welice mne zavázali.
 Tak pířávám.
 Zapomenul na svüg šib.
 Dřlaw ho Bůh.
 Pán Bůh chraň.
 Ša za nĕg ručjm.
 Ši ti nenapadá, že —
 Necht se lúbj š námi Pane.
 Švüg chleb hledat.
 Dořtal zimnici (hodonku).
 Prořim za to.
 Umjm to na zpamĕt.
 Š wdĕčnostj to přigjmám.
 Nechám ho pozdrawowat.
 Šragme se na lobdu (miř).
 Utišil se už wjtr?
 Prořázau mi tu řest.
 Buditž tak, nebbám.
 To řahá do řwĕdomj.
 Poraučjm se.
 Budu za to powdĕčň.
 Šeli možná?
 Má dlúhau chwjli.
 Šař wyřoko to cenil?
 řudy pŕgdeme.
 Co pař mu chybi?
 Šař to wyřadá š gegich wĕci.
 Šař to wyřjřá?
 Mohu řich ugjřtit, že dobře.
 Co tu má řlowĕř pořit.
 Co mohu za to?
 Prořázau že mi tu řářtu.
 Necht mě nemagi za řlé.
 Nemohu za to!
 Řle to š njm wyřadá.
 Deg mu pořog.
 Nenechagi se ponaukat.
 Nenj tomu tak.
 Nenj mi docela dobře.
 Nemohu se dořt wynadiwit.
 Nemám nic naproti tomu.
 Neoženiř se?

Nem ment férjhez?
Nincs ihatnád?
No ugyan rászédett.

Olvad.

Ollyan vöröses.

Önnek mit sem tagadhatok meg.

Önnek szolgálatjára.

Örvendek önt egészségben lát-
hatni.

Ötven forintomba került.

Öt meg kettő hét.

Panaszt tettek reád.

Pénz után van.

Pirongasd meg jól ötet.

Ráfer még a' szekérre.

Rajtam nem mulik el.

Reá állasz arra a' mit mond?

Sajnálom, de nem tehetem.

Sokan tudakozódtak már.

Sokba került.

Számot tarthatsz reá,

Szánjon meg engem.

Szégycet tesz rajtam.

Szégycetében epirult.

Szivesen: miért nem?

Szolgálatjára a' teens Urnak.

Szó sem volt felőle.

Tessék velem parancsolni.

Terítsetek asztalt.

Tiszta szivemből.

Tisztelem.

Ugyan jó szinben van ön.

Ugyan ehetném ám.

Ugyan mit tanácsol ön?

Valóságos dolog ez.

Valamin megütközött.

Várjuk meg ötet.

Vigyázz a' szó értelmére.

Newydala se?

Negsi žiznivý?

Nu notně se opálil.

Page.

Pať přičerwenalý.

Nemohu Simi nič odepřít.

A Segich službám.

Těšim se z toho, že Sich ždra-
wého widim.

Stálo mě to 50 zlatých.

Pět a dvě ge sedm.

Žalováno bylo na tebe.

Do penězich dychti.

Dobře mu wymluw.

Gesťe se to wegde do wozu.

Gá nebudu chybět.

Swolugeš na tom, co prawiš?

Pitugi, ale nemohu to učinit.

Mnozi se už dotazowali.

Mnoho to stálo.

Múžeš se na to spolehnaut.

Nechť magi strpenj se mnau.

Dn mě zahanbuge.

Hanbau se žarděl.

Do srdce rád, proč ně?

A službám Segich Milost.

Ani slowa se o tom nehowořilo.

Nechť se lubj se mnau rozkážat.

Prostjregte na stul.

Z ěruntu srdce rád.

Nechám služby wzkazemat.

Ey gať dobře wyžiragi.

Ale bych už gedl.

Múže, cože mi Dni raděgi.

To ge wěc prawdiwá (gista).

Na něčem se urazil.

Dočekme že ho.

Dej pozor na smysl slowa.

Bkauffka z uherské mluvnice.

D písmenách.

1. Dtázka. Kolko písmen má uherská řeč?
Dpověď. Uherská řeč má 39 písmen.
2. Dt. Gať se dělegi písmeny?
Ddp. Písmeny se dělegi na samohlásky a súzvučky.
3. Dt. Gať se dělegi samohlásky?
Ddp. Samohlásky se dělegi na dlúhé a krátké, na tvrdé a měkké. *Wiž str. 1.*
4. Dt. Co znamenáš o výslownosti samohlásek?
Ddp. D výslownosti samohlásek znamenám, že se mági dlúhé od krátkých dobře rozeznávat, ginať w smyslu začasté se pochybí. *Wiž § 5.*
5. Dt. Která samohláska ge nentěžssi k výslownej a proč?
Ddp. Samohláska e: proto, že někedy ani krátká ani dlúhá ale gaťo rozmatená ge, k. př. w felelem ge fe dlúhé, le rozmatené, lem krátké.
6. Dt. Gať se dělegi súzvučky?
Ddp. Súzvučky se dělegi na prosté a složené. (Dwogzvučky) *wiž str. 1 a § 3.*
7. Dt. Co znamenáš o výslownosti prostých súzvuček?
Ddp. D výslownosti prostých súzvuček znamenám, že oni s výslowností Slováka se stovnáwagi, k. p. alma žni gaťo alma, kerék gaťo kerék, vásár gaťo wásár.
8. Dt. Co znamenáš o výslownosti složených súzvuček?
Ddp. D výslownosti složených súzvuček znamenám to, že žni:
 cz docela gaťo c, k. př. Kócz kóc, Czitrom citrom;
 es docela gaťo ě, k. př. csacsi čači.
 sz docela gaťo s, k. př. husz huš.
 gy docela gaťo g, k. př. gyermek bērmeť.
 ly docela gaťo l, k. př. moly moľ.
 ny docela gaťo n, k. př. torony toroši.
 ty docela gaťo t, k. př. korty fori.
 zs docela gaťo ž, k. př. zsir žir. *Wiž § 3.*

19. Dt. Které syllaby se tu kořenu zavěššugi?

Dp. Ku kořenu se následugicj syllaby zavěššugi.

W gebnotném počtu:

W prwnjm pádu. — žabná;

w druhém pádu při twrdých nak, při měšých nek;

w třetjm pádu při twrdých nak, při měšých nek;

w čtvrtém pádu při twrdých t, at, ot, při měšých t, et, ot.

W množném počtu:

W prwnjm pádu při twrdých k, ak, ok, při měšých k, ek, ok;

w druhém pádu při twrdých knak, při měšých knek;

w třetjm pádu při twrdých knak, při měšých knek;

w čtvrtém pádu při twrdých kat, při měšých ket.

20. Dt. Gať se tedy slova alma, kefe, hal, szem šloňugi?

Dp. Tato slova se takto šloňugi (vešlinugi):

Gebnotný počet.

Množný počet.

a) 1. pád alma gablfo,
2. pád almának gablfa,
3. pád almának gablfu,
4. pád almál gablfo,

almák gablfa,
almáknak gablfa,
almáknak gablfum,
almákat gablfa,

b) 1. pád hal ryba,
2. pád halnak ryby,
3. pád halnak rybě,
4. pád halat rybu,

halak ryby,
halaknak ryb,
halaknak rybám,
halakat ryby,

c) 1. pád kefe kefa (kartác),
2. pád kefenek kefy,
3. pád kefenek kešě,
4. pád kefét kefu,

kefék kefy,
keféknek keš,
keféknek kešám,
kefeket kefy,

d) 1. pád szem ošo,
2. pád szemnek oša,
3. pád szemnek ošu,
4. pád szemet ošo.

szemek oči,
szemeknek oči,
szemeknek očíim,
szemeket oči.

Možnomen. 1. Podobé a) se šloňuge konyha kuchyně, szoba gžba, kutya peš, ruha rúcho (štat), ž. př.

2. šloňug gašo b): fal stěna, nyul žagic, ház dům, barát přítel (4. pád barátot, w množném počtu barátok), makk žalub, kalap šlobúš, szám počet.

3. šloňug gašo c): kemencze pec, fejsze sešera, mese bašša, medve medwěb.

4. šloňug gaš d): kert zahraba, nyelv gažyš, fül ucho, sziv šdce.

21. Dt. Gať se giná statná slova sřloňugi?

Ddp. Gať se giná statná slova sřloňugi, ukazugi nářlebugici řř.

W gednotném počtu:

První pád — který obyčejně kořen ge, wiž ř 28, 29, 121.

Druhý pád — který se často docela wynechá, wiž ř 59, 131, 133.

Třetí pád — wiž ř 44, 135.

Čtvrtý pád — wiž ř 35, 46, 137.

W množném počtu.

První pád wiž ř 34.

Druhý pád wiž ř 194 na fonci: a' szerecseneknek (Maufenjnowé).

Třetí pád wiž ř 160, 1.

Čtvrtý pád wiž ř 36, 137.

22. Dt. Který rozřil ge mezi 2. a 3. pádem?

Ddp. Tento ge rozřil, že slova w druhém pádu podle statného gména s přivlastňowacím pádem řogegi, ř. př. az atyának gyermeke, a' házuak ura, aneb i zřáceně, wiž ř 131.

Slova ale w třetím pádu podle řlowesa řogegi, a' tanitvány engedelmeskedik a' tanítónak, wiž ř 135.

23. Dt. Která slova dělaji wýminku z pravidelného řřloňowání?

Ddp. Wýminku činěgi:

1. ona, která poslední samohlářku w čtvrtém pádu, a w množném počtu odhazugi, ř. př. dolog má dolgót, dolgok; titok má titkot, titkok; ökör, ökröt, ökrök; wiž ř 114, 115.

2. ona, která poslední samohlářku w čtvrtém pádu a w množném počtu neprotahugi, ř. př. agár, agarat; agarak; bogár, bogarat; bogarak, wiž ř 117.

3. ona, která w čtvrtém pádu a w množném počtu w wřělugi, ř. př. ló, lovat, lovak; kő, követ, kövek; hó, havat, nyü čerw nyüvet.

P ř i d a w n é g m é n o.

24. Dt. Která ge druhá řřlonná částka řeci?

Ddp. Druhá částka řeci, genž se řřloňowat dá, ge přřidawné gméno.

25. Dt. W čemže pozůstává toto řřloňowání přřidawného gména?

Ddp. W tom, že se dilem řřloňuge, dilem řřupňuge.

26. Dt. Gať se přřidawné gméno řřloňuge?

Ddp. Řřdyž přřidawné gméno samo řřogi, tať se na tentýž způsob řřloňuge, gaťo statné řřowo; řřdyž ale ge se statným gménem řřogené, tať se docela neřřloňuge; ř. př. bez statného gména.

Gednotnē.

1. páb erós filný, filná, filné,
2. páb erósnek filného, filné, filného,
3. páb erósnek filnému, filné, filnému,
4. páb eróset filného, filnau, filné,

Množnē.

- erósek filnj, filné, filná,
 eróseknek filných, —
 eróseknek filným, —
 eróseket filné, filné, filná.

Se statným gménem.

1. páb a' magas torony wysoká	a' magas tornyok wysoké wēže,
wēž,	
2. páb a' magas toronymak wy-	a' magas tornyoknak wysokých
soké wēže,	wēži,
3. páb a' magas toronymak wy-	a' magas tornyoknak wysokým
soké wēži,	wēžim,
4. páb a' magas tornyot wyso-	a' magas tornyokat wysoké wēže.
kaú wēž,	

27. Dt. Gať se děge stupňowanj?

Ddp. Stupňowanj se takto děge, že ku kořenu slova wě wyššim stupni hb, aneb abb, ebb se přibá, ř. př. jó dobrý, jobb lepšji; vékony tenký, vékonyabb tenšji; fehér bílý, fehérebb bělegšji. W neywyššim stupni se gestě před to postawj leg, ř. př. legjobb neylepšji, legvékonyabb neytenšji, wiž § 67, 125, 127.

28. Dt. Která přidavná gména se bezprawidelně stupňuji?

Ddp. Bezprawidelně se stupňuji:

- kicsiny: neb nemá kicsinyebb, ale kisebb, legkisebb;
 sok mnoho, több wjc, legtöbb neywjc.
 szép pěkný, szebb pěkněgšji, legszebb neypěkněgšji.
 hosszú dluhý, hosszabb delšji, leghosszabb. —
 bátor zmužilý, bátrabb zmužilegšji, legbátrabb. —
 könnyü lehký, könnyebb lehčej, legkönyebb. —
 bő wolný, bővebb wolněgšji, legbővebb. —

Č i s l o (početné gméno).

29. Dt. Gať se čisla wúbec dělegj?

Ddp. Čisla se wúbec dělegj na určítá a neurčítá.

30. Dt. Kolkterá gsau určítá čisla?

Ddp. Určítá čisla gsau-čtweraká: totiž základná, řádowná, rowová a nářobná.

31. Dt. Gmenug základná čisla, a od nich odwoženě počty.

Ddp. Základná čisla gsau egy, kettő, három (wiž § 26); z toho se odwožuge egyszer gedenkrát, kétszer dwakrát, háromszor tři-krát (§ 129) a ketten po dwauch, hárman po třech, négyen po čtyrech.

32. Dt. Gmenug řádowná čísla a ob nich odwoženě počty.

Dd p. Řádowná čísla gsau: első prvni, második druhý, harmadik třetí, negyedik čtvrtý, a z těch se odwožuge: először přebně, másodsor za druhé, harmadszor za třetí, viz S 129.

33. Dt. Gmenug robowá a násobná čísla.

Dd p. Robowá čísla gsau: egyféle gebni, kétféle dwogj. — Násobná čísla gsau: egyes gebnoduchý, kettős dwognásobný.

34. Dt. Gmenug neurčítá čísla.

Dd p. Neurčítá čísla gsau: sok mnoho, sokszor mnohokrát, sokan mnozi, sokféle mnohonásobně, kevés málo, kevesen málo-ťterý, egynehány něťterý, egynehányszor něťfolikrát.

M á m ě s t ě a.

35. Dt. Kolikere gsau náměšťky?

Dd p. Náměšťky gsau pateré, totiž:

1. osobné, gafo én gá, te ty, ő on.
2. přivlastňowacj, gafo: enyém müg, teed twüg, övé geho.
3. tázaci, gafo: ki fbo, mi co.
4. potažné, gafo: a' ki řterý, a' mi řteré.
5. uřazowacj, gafo: ez tento, az onen.

36. Dt. Gať se osobná náměšťka řřloňuge?

Dd p. Osobná náměšťka se bezprawidelně řřloňuge, totiž:

Gednotně.

1. páb én gá	te ty	ő on.
2. páb enyém mné, mē,	teed tebe, tē,	övé geho, ho.
3. páb nekem mně, mi,	neked tobě, ti,	neki gemu, mu.
4. páb engemet mē,	tégedet tebe, tē,	őtet geho, ho, geg.

Množně.

1. páb mi my,	ti wy,	ők oni, ony, ona.
2. páb mienk náš,	téetek wás,	övék gich.
3. páb nekünk nám,	nektek wám,	nekik gim.
4. páb minket náš	titeket wás,	őket ge.
tēj bennünket,	tēj benneteket.	

37. Dt. Řteré slowo patřj geřřtě řř osobným náměšťkám, a gať se řřloňuge?

Dd p. Řř osobným náměšťkám přináležj geřřtě: magam gá sám, magad ty sám, maga on sám, řteré se w gednotněm počtu prawidelně, w množněm ale neprawidelně řřloňuge, gafo:

1. páb magunk my sami, magatok wy sami, magok oni sami.
2. páb magunknak náš samých, magatoknak wás samých ic. prawidelně.

38. St. Gaľ se přivlastňovací námětky sloňugi?

Dp. Wygmúc prvni pád w množném počtu, pravidelně se sloňugi, totiž:

Geđnotně.

- a) 1. pád az enyém mŭg, má, mé.
- 2. pád az enyémnek mého, mé, mého.
- 3. pád az enyémnek mému, mé, mému.
- 4. pád az enyémet mého, mau, mé.

Množně.

- 1. pád az enyéim mogi, mé, má (obyčegně enyimek).
- 2. pád az enyéimnek mých — (obyčegně enyimeknek).
- 3. pád az enyéimnek mým — (obyčegně enyimeknek).
- 4. pád az enyéimet moge — (obyčegně enyimeket).

Geđnotně.

- b) 1. pád a' teed twŭg, twá, twé.
- 2. pád a' teednek twého, twé, twého.
- 3. pád a' teednek twému, twé, twému.
- 4. pád a' teedet twého, twau, twé.

Množně.

- 1. pád a' teeid twogi, twé, twá.
- 2. pád a' teeidnek twých, —
- 3. pád a' teeidnek twým, —
- 4. pád a' teeidet twoge, twé, twá.

Geđnotně.

- c) 1. pád az övé swŭg, swá, swé (neb geho se nestloňuge).
- 2. pád az övének swého, swé, swého.
- 3. pád az övének swému, swé, swému.
- 4. pád az övét swého, swau, swé.

Množně.

- 1. pád az övéi swogi, swé, swá.
- 2. pád az övéinek swých, —
- 3. pád az övéinek swým, —
- 4. pád az övéit swoge, swé, swá.

Geđnotně.

- d) 1. pád a' miénk náš, nasse, nasse.
- 2. pád a' miénknek nasseho, nassi, nasseho.
- 3. pád a' miénknek nassemu, nassi, nassemu.
- 4. pád a' miénket nasseho, nassi, nasse.

Množně.

1. pád a' mieink nassi, nasse, nasse.
2. pád a' mieinknek nassich, —
3. pád a' mieinknek nassim, —
4. pád a' mieinket nasse, —

Sebnotně.

- e)
 1. pád a' tietek wás, wasse, wasse.
 2. pád a' tieteknek wasseho, wassi, wasseho.
 3. pád a' tieteknek wassemu, wassi, wassemu.
 4. pád a' tieteket wasseho, wassi, wasse.

Množně.

1. pád a' tieitek wassi, wasse, wasse.
2. pád a' tieiteknek wassich, —
3. pád a' tieiteknek wassim, —
4. pád a' tieitek wasse, —

Sebnotně.

- f)
 1. pád az övék gegich, —
 2. pád az övéknek gegich, —
 3. pád az övéknek gegich, —
 4. pád az övéket gegich, —

Množně.

1. pád az övéik gegich, —
2. pád az övéiknek gegich, —
3. pád az övéiknek gegich, —
4. pád az övéiket gegich, —

39. Dt. Gař użiwagi Uhowé přiwlastňowaci náměštky?

D p. Přiwlastňowaci náměštky Uhowé obyčegně gen tenkrát użiwagi, řdyž tyto se žádnyím statnyím gménem w spogenj negsau, ř. př.

Či ge tato kniha? kié ez a' könyv? — má, az enyém.

Či ge ono péro? kié az a' toll? — twé, a' teed.

Či ge tato bawlna? kié ez a' pamut? — geho, az övé.

Widěl sem nassich, én a' mieinket láttam.

Prodal si wasse, te a' tieitek wasse eladtad.

Rassi gsau nowj, gegich gsau stařj, a' mieink ujjak, az övéik awítak.

40. Dt. Co znamenáš o tom, řdyž přiwlastňowaci náměštky se statnyím gménem spogené gsau, gařo ř. př. má hlawa?

D p. Řdyž přiwlastňowaci náměštky se statnyím gménem spogené

gsau, taž se náměštka wynechá, a statné gméno obdrži sllonku přiwlastnowacj náměštky. Říká se tehdy: má hlawa, ne enyém fej, ale fejem; twá noha, ne teed láb, ale lábod; geho oko, ne övé szem, ale szeme; mjsto enyém se m, mjsto teed se d, mjsto övé se e a t. d. fu kořenu připogj.

41. St. Které příklady to dokazugi?

Dp. Že se a) mjsto enyém fu kořenu m, om aneb em, om připoguge, dokazugi příklady § 37; mjsto enyém ale im, aim, eim, § 49, že se

b) mjsto teed fu kořenu d, ad, od, ed, öd připoguge, wiž § 38, 63; a mjsto teed: id, aid, eid § 51; že se

c) mjsto övé fu kořenu a, e, ja, je připoguge, wiž § 33, 59, a mjsto öwei ale i, ai, ei, wiž § 39, 131 na fonci; že se

d) mjsto miénk fu kořenu nk, unk, ünk připoguge, wiž § 65; a že se mjsto mieink: ink, aink, eink připoguge, wiž § 68; že se

e) mjsto tietek fu kořenu tok, tek, atok, etek připoguge, wiž § 66, a že se mjsto tieitek: itok, itek, aitok, eitek připoguge, wiž § 69; že se

f) mjsto övek fu kořenu jok, jök, uk, ök připoguge, wiž § 66 na fonci, a že se mjsto övéik: aik, eik, f. př. fogaik, késeik běre, což ale židčegj se stává, wiž § 194 na fonci.

42. St. Gaž se tázacj náměštky sllonugi?

Dp. Tázacj náměštky se pravidelně sllonugi, f. př. ki kbo, kinek toho, kinek tomu, kit toho.

43. St. Gaž se ukazowacj náměštky sllonugi?

Dp. Ukazowacj náměštky se takto sllonugi:

Obdnotně.

1. páb az, onen, ona, ono.

2. páb annak, onoho, oné, onoho.

3. páb annak, onomu, oné, onomu.

4. páb azt, onoho, onau, ono.

1. páb ez, ten, ta, to.

2. páb ennek, toho, té, toho.

3. páb ennek, tomu, té, tomu.

4. páb ezt, toho, tu, to.

Množně.

azok, oni, ony, ona.

azoknak, oněch.

azoknak, oněm.

azokat, ony, ony, ona.

ezek, ti, ty, ta.

ezeknek, těch.

ezeknek, těm.

ezeket, ty, ty, ta.

P ř i p o g ť a.

44. Dt. Které připogky magi Uhmomé?

Dp. Uhmomé magi trogate připogky, totiž neodlučitedlné, odlučitedlné a dwognásobné.

45. Dt. Které gsau neodlučitedlné?

Dp. Neodlučitedlné gsau následugjci; n, an, en, on, ōn, na; al, el, val, vel š, se; ért za, pro; ba, be do; ban, ben w, we; ig aš, do; ra, re na; ról, ról ž, ze, o; hoz, hez f, fu; nál, nél při, u; tól, tól od; nak, nek f, fu.

46. Dt. Gať užiwagi Uhmomé připogky?

Dp. Dni gich tať užiwagi, že ge na konci slow zawěšugji, aniž pať gať určité pády wyhledawagi; f. př. n, on, en, kálhán, na kamnech (peci) házon na domě, kerten na zahradě.

47. Dt. Co znamenáš o užiwání připogky al, el?

Dp. D al, el znamenám, že slowa, která se na samohlásku šloňugi, před al, el písmenku v wělugi, f. př. kutyával, kěfewel; která se ale na súzwučky šloňugi, ta poslední súzwučku zdwognásobňugi, f. př. kalappal, tollal; wygmíc ta, genž se na dvě súzwučky šloňugi, f. př. kardal, pontyal.

48. Dt. Gať se ostatné připogky užiwagi?

Dp. Ostatnj připogky se prawidelně f. prwnjmu pádu gať w gednofném, tať w množném počtu zawěšugji, f. př.

ért — házért, w. § 62.

ba, be — tóba, w. § 70.

ban, ben — lóban, w. § 32.

ig — nyakig, w. § 56.

ra, re — wárta, w. § 53. wárakra.

ról, ról — kutról, w. § 58. kutakról.

hoz, hez — nyelwhez, w. § 45. nyelwkehez.

nál, nél — ludnál, w. § 41. ludaknál.

tól, tól — kostól, w. § 55. kosoktól.

kor, — éjfelkor, w. púlnoci.

ul, ül — bizonyságul, za swědka.

49. Dt. Které gsau odlučitedlné připogky?

Dp. Odlučitedlné připogky gsau alá, alatt, w. § 17.

50. Dt. Gať se tyto užiwagi?

Dp. Š tyto se bez určitého pádu prawidelně užiwagi, f. př.

a' macska a' pad alá bujt, kočka pod lawicu wlezla.

a' macska a' pad alatt fekszik, kočka pod lawici leží.

a' macska a' pad alól bujt ki, kočka z podlawice wylezla.

a' kutya a' ház előtt áll, pes před domem stojí.
 a' kutya elment a' ház elől, pes odesel z před domu.
 a' kutya a' ház eleibe feküdt, pes si lehl před düm.
 szólottam azon dolog eránt, mluvil sem z strany této wěci.
 az ajtó felett szeg van, nade dweřmi ge klinec.
 az ajtó felibe tettem, gá sem to nade dweře položil.
 elvettem az ajtó felül, wzał sem to s hůry dweři.
 Soprony felé jó az út, k Sopronu wěde dobrá cesta.
 mit mondasz öcsém felől? co prawis o méim mladšim bratru?
 a' kést borotva gyanánt használja, on užíwá nůž mjsto břitwy.
 a' gólya a' ház hegyett ül, čáp (bočan) sedj na wrchu domu.
 a' gólya a' ház hegyé (hegyibe) repült, čáp wletěl na wrch
 domu.
 sör helyett bort ivott, mjsto piwa pil wjno.
 a' város körül árok van, okolo města gest přikop.
 a' lovak közé szaladt, mezi koně běžel.
 a' lovak között áll, mezi koňmi stojí.
 kifutott a' lovak közül, z mezi koňmi wyběhl.
 a' kálha megett ül, sedj za peci.
 János a' kálha megé ült, Jan si sedl za pec.
 J. már kijött a' kálha megül, J. už z pozapeci wytekl.
 az iskolás a' templom mellett áll, žák stojí při kostele.
 az iskolás a' templom mellé allott, žák se postavil poblé ko-
 stela.
 az iskolás már elment a' templom mellől, žák už odesel od
 kostela.
 L. a' betegség miatt nincs itt, L. tu není pro nemoc.
 egy óra mulva itt vagyok, za hodinu sem zde.
 M. pénz nélkül ment el, M. bez peněz odesel.
 K. pünkösöd olta van itt, K. ge od Sw. Ducha tu.
 Krisztus mondása szerint, dle Kristowé wyprávěni:
 dél után nincs iskola, od połedne není žádná škola.

51. D t. Kedy se připogky gako předložky užíwagi?

D p. Když s osobnými náměšky spogené býti mají, kdež potom
 přiwlastňowaci pády obdržegi, k. př.

bennem, benned, benne, w mě, w tobě, w něm.
 bennünk, bennetek, bennök, w nás, w wás, w nich.
 belém, beléd, belé, do mě, do tebe, do něho.
 belénk, belétek, beléjük, do nás, do wás, do nich.
 belőlem, belőled, belőle, ze mě, z tebe, z něho.
 belőlünk, belőletek, belőlök, z nás, z wás, z nich.
 rajtam, rajtad, rajta, na mě, na tobě, na něm.

rajtunk, rajtatok, rajtok, na nás, na vás, na nich.
 reám, reád, reá, na mne, na tebe, na něj.
 reánk, reátok, reájök, na nás, na vás, na ně.
 rólam, rólád, róla, o mě, rólunk, rólatok, róluk, od nás.
 hozzám, fe mě, hozzánk, f nám.
 értem, pro mě, értünk, též értünk, pro nás.
 nálam, u mě, nálunk, u nás.
 tőlem, ode mě, tőlünk, od nás.
 velem, se mnau, velünk, s námi.
 alattam, alattad, alatta, pode mnau, pod tebau, pod njm, alattunk
 pod námi.

alám, alád, alá, pode mne, pod tebe, pod něj, alámk.
 alólam, alólád, alóla, z pode mne, z pod tebe, z pod něj, alólunk.
 előttem, előtted, előtte, přede mnau, před tebau, před njm, előttünk.
 előlem, előled, előle, z přede mnau, z před tebau, z před njm,
 előlünk.

eleibém, eleibéd, eleibe, přede mě, před tebe, před něj, eleibénk,
 a. t. b.

52. D t. Které jsou dwognásobné přijpogky?

D b p. Dwognásobné přijpogky se gmenugi ty, které z gedné ob-
 lučitedlné, a z gedné neoblučitedlné přijpogky pozustáwagi, f. př.

- n innen, před Dunagem, a' Dunán innen.
- n túl, za Tisau, a' Tiszán túl.
- n felül, z wrchu mostu, a' hidon felül.
- n alól, z důli mostu, a' hidon alól.
- n belől, wntř mūru (zdi), a' falon belől.
- n kívül, wně muru, a' falon kívül.
- n által, přes Wáčh, a' Vágon által.
- n keresztül, štrž Morawu, a' Morván keresztül.
- nál fogva, za wlasti, a' hájánál fogva.
- nél fogva, za ruce, a' kezénél fogva.
- tól fogva, ode dnešta, mátol fogva.
- tól fogva, od rána, reggeltól fogva.
- hoz képest, u přirownánj se zlatem, az aranyhoz képest.
- hez képest, u přirownánj se štjrbrem, az ezüsthöz képest.
- ra nézve, z ohledu děwčete, a' lányra nézve.
- re nézve, z ohledu dětete, a' gyermekre nézve.

S l o w e s o .

53. D t. Nač se šlošugj uheršá šlowesa?

D b p. Uheršá šlowesa se šlošugj na ni, ani, eni, f. př. tudni
 wěbėti, huzni táhnauti, ásnj fopati, kěrnj prošiti, esni padnauti,
 hallani šlyšjeti, mondani prawiti, értěni rozuměti, festěni malo-
 wati; wjz § 76.

54. Dt. Která slovesa se sřloňugi na ni, a která na ani, eni?

Ddp. Na ni se sřloňugi ona, která před tauto sřloňkau gen gednu sřzvučku magi, gafo: tud, hoz, kër a t. d. Na ani aneb eni se sřloňugi ale ona, která před tauto sřloňkau dvě sřzvučky magi, gafo: hall, mond, ert, küld a t. d.

55. Dt. Co zůstane, řdyž se tyto sřloňky ni, ani, eni odřoběgi?

Ddp. Řdyž se tyto sřloňky odřoběgi, zůstane řořen; wiž § 74, 75.

56. Dt. Co se může s takřm řořenem státi?

Ddp. Takř řořen se může řasowat (konjugowat).

57. Dt. Nač ale se musí pozor dáti, prvé než se řasuge?

Ddp. Prvé než se řasuge, musí se pozorowat: 1) geli sloveso měké aneb twrdé, 2) geli činné, trpné aneb sřředné, 3) geli pravidelné aneb nepravidelné.

58. Dt. Proč se musí na to pozorowat, geli měké aneb twrdé?

Ddp. Proto že měká měké, twrdá twrdé sřloňky obdrřugi. (Wiž řasowánj adok str. 41 a esmerek str. 45, gafo i tabulku str. 120.)

59. Dt. Proč se musí na to ohled brát, geli činné, trpné aneb sřředné?

Ddp. Proto že činné na dwogakř zpřsob se řasugi; totiž určité a neurčité (wiž str. 41, 44 a 48), ale trpné a sřředné ne (wiž str. 9. adatom a str. 10 kerestetem a 65. otázkř).

60. Dt. Proč se musí pozorowat geli pravidelné aneb nepravidelné?

Ddp. Protože pravidelné wřzbyčy řu řořenu niže následugici sřloňky připogugi; nepravidelné ale za časté poslednj písmenu řořena proměšugi, a potom teprw sřloňky připogugi, wiž 70. otázkř.

61. Dt. Co ř tomu patřj, aby se niže stogici tabulka dobře pouřit mohla?

Ddp. Aby se tato tabulka dobře pouřit mohla, musí se wěbět:

1. Že gsau čtyřy zpřsoby, totiž oznamowaci zpřsob jellentómód, spogowaci zpřsob foglaló mód, rozřazowaci zpřsob parancsoló mód a neurčité zpřsob határozatlan mód.

2. Že ge paterě řas, totiž: přjtomně, nedominulě, minulě, předminulě, budúci; jelen idó, aligmult idó, mult idó, régmult idó, jövendó idó.

3. Že gsau tři osoby, totiž prwnj, druhá, třetj; a dwogakř počet, gafo: gednotně a množně.

4. Že ři ge potřeba tyto následugici sřloňky dobře řapamatowat.

Sabulka čafo wuň dš í flou é š.

a) Činná slovesa.

Dynamowaci žpšob.

neurčité
1. ok
2. sz ol
3. fořen
1. unk
2. tok
3. nak

S w r b á
určité
om
od
ia
juk
játok
ják

neurčité
ek
sz-el
fořen
ünk
tek
nek

M ě ř á
určité
em
ed
i
jūk
ítek
ík

Prstomný čas.

neurčité
jak
jal
jon
jūk
játok
janak

S w r b á
určité
jam
jad
ja
juk
játok
ják

neurčité
jek
jél
jen
jūk
jétek
jenek

M ě ř á
určité
jem
jed
je
jūk
jétek
jék

Medominuľý čas.

ék
él
e
énk
étek
ének

ém
éd
é
ók
étek
ék

nek
nál
na
nánk
nátok
nanak

nám
nád
ná
nók
nátok
nák

nek
nél
ne
nénk
nétek
nének

ném
néd
né
nók
nétek
nék

Minuľý čas.

tem
tél
t, ott
tünk
tétek
ték

tam
ted
te
tük
tétek
ték

tam
tál
t, ott
tünk
tátok
ták

tam
tad
ta
tuk
tátok
ták

tem
tél
t, ott
tünk
tétek
tek

tem
ted
te
tük
tétek
tek

légyen

légyen

légyen

légyen

Předminulý čas.

1. tam
2. tál
3. t, ott
1. tunk
2. tatok
3. tak

tam
tad
ta
tuk
tátok
ták

volt

tem
tél
t, ott
tünk
tetek
tek

tem
ted
te
tük
tétek
ték

volt

tam
tál
t, ott
tunk
tatok
tak

tam
tad
ta
tuk
tátok
ták

volna

tem
tél
t, ott
tünk
tetek
tek

tem
ted
te
tük
tétek
ték

volna

tem
ted
te
tük
tétek
ték

volna

Bubůci čas.

1. fogok
2. fogsz
3. fog
1. fogunk
2. fogtok
3. fognak

fogom
fogod
fogja
fogjuk
fogjátok
fognák

ni

fogom
fogod
fogja
fogjuk
fogjátok
fognák

andok
andasz
and
andunk
andatok
andanak

andom
andod
andja
andjuk
andjátok
andják

endek
endesz
end
endünk
endetek
endenek

endem
ended
endi
endjük
enditek
endik

Stožagowaci způsob.

2. j
3. jon
2. jatok
3. janak

j
jen
jetek
jenek

d
ja
játok
ják

d
je
jétek
jék

Steučitý způsob.

1. nom 2. nod 3. nia 1. nunk 2. notok 3. niok
1. nem 2. ned 3. nie 1. nünk 2. netek 3. niök
ó, ott, ando, van, va, ó, t, eff, endó, vén, ve.
Přičetfi.

b) Časování pravidelného tvrdého slovesa.

Dynamowaci způsob.

Neurčitě.

1. írlek psali sem
2. írál psali si
3. írta psali
1. íránk psali sme
2. írátok psali ste
3. írának psali

určitě.

1. íróm psali to
2. íród psališ to
3. írta psali to
1. íránk psalieme to
2. írátok psaliete to
3. írának psali to

Nedominičný čas (aligmult idő, imperfectum).

1. írém psal sem to
2. írád psal si to
3. írta psal to
1. íránk psali sme to
2. írátok psali ste to
3. írának psali to

Spogowaci způsob.

Neurčitě.

Přítomný čas (jelen idő, praesens).

1. írjak abych psal
2. írjál abys psal
3. írjon aby psal
1. írjunk abychom psali
2. írjátok abyste psali
3. írjanak aby psali

určitě.

1. írjam abych to
2. írjad abys to
3. írja aby to
1. írjuk abychom to
2. írjátok abyste to
3. írják aby to

Minulý čas (mult idő, perfectum).

1. írtam gá sem
2. írtaal ty si
3. írta on (geft) to
1. íránk my sme
2. írátok wy ste to
3. írának oni (gsau) to

psal psali

1. írnam psal bych to
2. ír nád psal byš to
3. ír ná psal by to
1. ír nánk psali bychom to
2. ír nátok psali byste to
3. ír nának psali by to

byl psal byli ps.
légyen.

1. ír tam abych to
2. ír taal abys to
3. ír ta aby to
1. ír tunk abychom to
2. ír tátok abyste to
3. ír tának aby to

psal psali

1. ír tam abych byl
2. ír taal abys byl
3. ír ta aby byl
1. ír tunk abychom byli
2. ír tátok abyste byli
3. ír tának aby byli

Předminutý čas (regermult idō, plusquamperfectum).

1. irtam	byl sem	psal	psali	irtam	byl bych to	psal	psali
2. irtal	byl si			irtal	byl bys to		
3. irt	byl (geff)			irt	byl by to		
1. irtunk	byli sme	volt		irtunk	byli bychom to	volna	
2. irtatok	byli ste			irtatok	byli byste to		
3. irtak	byli (gfaun)			irtak	byli by to		

Budúcnost (jövendō idō, futurum).

1. fogok	budu	psati	irtandom	že to napíšu
2. fogsz	budeš		irtandod	že to napíšeš
3. fog	bude		irtandja	že to napíše
1. fogunk	budeme		irtandjuk	že to napíšeme
2. fogtok	budete		irtandjátok	že to napíšete
3. fognak	budau		irtandják	že to napíší

Rozkazovací způsob (imperativus).

2. irj	piš	psati	Neurčitý způsob (infinitivus).
3. irjon	nechť piše		irni psáti, irnom, irnod, irnia, irnunk, irnatok,
2. irjátok	pište wy to		irniok gá, ty, on, my, wy, oni — psáti.
3. irjanak	nechat piši		Prčestí (participium).
			iró psáť, irandó psát se magici, iroll psal, a, o,
			irva psán, a, o, irván piše, pišic.

e) Časování pravidelného měkého slovesa.

Dramowaci způsob.

Spogowaci způsob.

Neurčitě.

určitě.

Neurčitě.

určitě.

Přítomný čas (jelen idő, praesens).

- 1. nyerek
- 2. nyersz
- 3. nyer
- 1. nyerünk
- 2. nyertek
- 3. nyerenek

- 1. nyerek
- 2. nyered
- 3. nyeri
- 1. nyerünk
- 2. nyertek
- 3. nyerenek

- 1. nyerek
- 2. nyeret
- 3. nyerjen
- 1. nyerünk
- 2. nyertetek
- 3. nyerenek

- 1. nyerek
- 2. nyered
- 3. nyere
- 1. nyerünk
- 2. nyertetek
- 3. nyerenek

Neodominulý čas (alig mult, imperfectum).

- 1. nyerek
- 2. nyeret
- 3. nyere
- 1. nyerénk
- 2. nyeretek
- 3. nyerenek

- 1. nyerek
- 2. nyered
- 3. nyere
- 1. nyerők
- 2. nyeretek
- 3. nyerenek

- 1. nyerek
- 2. nyeret
- 3. nyere
- 1. nyerünk
- 2. nyeretek
- 3. nyerenek

- 1. nyerek
- 2. nyered
- 3. nyere
- 1. nyerők
- 2. nyeretek
- 3. nyerenek

Múlulý čas (mult idő, perfectum).

- 1. nyertem
- 2. nyertél
- 3. nyert
- 1. nyertünk
- 2. nyertetek
- 3. nyertek

- 1. nyertem
- 2. nyertél
- 3. nyert
- 1. nyertünk
- 2. nyertetek
- 3. nyertek

- 1. nyertem
- 2. nyertél
- 3. nyert
- 1. nyertünk
- 2. nyertetek
- 3. nyertek

- 1. nyertem
- 2. nyertél
- 3. nyerte
- 1. nyertük
- 2. nyertétek
- 3. nyerték

byl žist. byli žist.

spředminulý čas (reĝen mult, plusquamperfectum).

1. nyertem	byl sem	nyertem	bplbých	nyertem	bplbých	nyertem	bplbých to
2. nyertél	byl si	nyertél	bplbys	nyertél	bplbys	nyertél	bplbys to
3. nyert	byl (geſt)	nyerte	bplby	nyert	bplby	nyerte	bplby to
1. nyertünk	bylt ſme	nyertünk	bplbýchom	nyertünk	bplbýchom	nyertünk	bplbýchom to
2. nyertétek	bylt ſte	nyertétek	bplbysse	nyertétek	bplbysse	nyertétek	bplbysse to
3. nyertek	bylt (ſqau)	nyertek	bpliby	nyertek	bpliby	nyertek	bpliby to

Budúcnost (jövendő idő futurum).

1. fogok	budu	fogom	budu to	nyerendek	wyžiſtám	nyerendem	wyžiſtám to
2. fogsz	budész	fogod	budész to	nyerendesz	wyžiſtás	nyerendéd	wyžiſtás to
3. fog	bude	fogja	bude to	nyerend	wyžiſtá	nyerendi	wyžiſtá to
1. fogunk	budeme	fogjuk	budeme to	nyerendünk	wyžiſtáme	nyerendjük	wyžiſtáme to
2. fogtok	budete	fogjátok	budete to	nyerendétek	wyžiſtáte	nyerendétek	wyžiſtáte to
3. fognak	budau	fogják	budau to	nyerendének	wyžiſtagi	nyerendik	wyžiſtagi to

Roſtaſowaci zpřisob (imperativus).

2. nyeri	žiſteg	nyerd	žiſteg to
3. nyerjen	necht žiſtá	nyerje	necht žiſtá to
2. nyerjétek	žiſtegte	nyerjétek	žiſtegte to
3. nyerjenek	necht žiſtagi	nyerjék	necht žiſtagi to

Neurčtý zpřisob (infinitivus).

nyerni žiſtati, nyernem, nyerned, nyernie, nyernük, nyernétek, nyerniök, gá, ty, on, my, wy, oni — žiſtati.
 nyerő ten který žiſtá, nyerendő žiſtat ſe magici, nyert žiſtán, a, o, nyerven žiſtaje, žiſtagic.

62. St. Která slowesa se ne docela podle tohoto obrazce časugi a proč?

Dp. Podle tohoto obrazce se nečasugi

- 1) Slowesa, která se na dvě súzvučky skloňugi, gafo mond, hall, kezd a t. d., neb tato po poslední súzvučce kořena gednu samohlásku wtělugi, když se následugici syllaba na súzvučku počíná. Proto se neříká mondsz, ale mondsz ty prawjš; ne mondtok, ale mondatok wy prawjte; ne hallnék, ale hallanék slysselbych; ne értt, ale értett on rozuměl; ne kezdnek, ale kezdenek oni počínaji a t. d.
- 2) Slowesa, která se na s, sz, z skloňugi, neb tato nepřibiraji žádne j, ale ždwoğnásobňugi za to poslední písmenu, ř. př. ne hozjak, ale hozzak; ne nevezj, ale ne-vezz a t. d. Wiž § 77, prwnj, druhau a třetj wymjnků.
- 3) Slowesa, která w poslední syllabě ö aneb ü magj, dostanau w přítomném čase w gednotném počtu skloňku ök, w množném ünċ, w minulém ött, ř. př. küld má küldök posílám, küldött poslal, ne küldek, küldett, gyözzett.

d) Trpná slowesa.

63. St. Gať se trpné sloweso tworj?

Dp. Trpné sloweso tworj se takto, že se ř gednoslabičnému slowesu at aneb et, ř wjce slabičnému tat aneb tet připogj, ř. př. ž ir se stává irat, ž mond se stává mondat, ž kezd se stává kezdet; naproti tomu ž árul se stává árultat, ž kever se stává kevertet, ž töröl töröltet.

64. St. Gať se trpná slowesa časugi?

Dp. Gaťo činná, když se totiž ku kořenu následugici syllaby žawěsegi:

Dynamowacj způsob.

Spogowacj způsob.

Přítomný čas.

twrdě		měkce		twrdě		měkce	
1. om	Wiž	em	Wiž	sam	Wiž	sem	Wiž
2. ol	§ 21.	el	§ 22.	sál	§ 23.	sél	§ 24.
3. ik		ik		son		sen	
1. unk		ünċ		sunk		sünċ	
2. tok		tek		satok		setek	
3. nak		nek		sanak		senek	

Nedominulý čas.

tvorbě		měŕce.		tvorbě		měŕce	
1. ám	Wiz	ém	Wiz	nám	Wiz	ném	Wiz
2. ál	§ 21.	él	§ 22.	nál	§ 23.	nél	§ 24.
3. ék		ék		nék		nék	
1. ánk		énk		nánk		nénk	
2. átok		étek		nátok		nétek	
3. ának		ének		nának		nének	

65. Dt. Gař se teby váratom časuge?

Dp. Váratom se následowně časuge:

Dynamowacj způsob.

Spogowacj způsob.

Přjtomný čas.

váratom	gsem očekáwán	várassam	abych byl	očeká- wan očeká- wani
váratol	gŕi očekáwán	várassál	abys byl	
váratik	gest očekáwán	várasson	abŕ byl	
váratunk	gsme očekáwani	várassunk	abychom byli	
váratlok	gŕte očekáwani	várassatok	abyste byli	
váratnak	gsau očekáwani	várassanak	abŕ byli	

Nedominulý čas.

váratám	byl sem	očeká- wan očeká- wani	váratnám	bylbych	očeká- wan očeká- wani
váratál	byl ŕi		váratnál	bylbys	
váraték	byl gest		váratnék	bylbŕ	
váratánk	byli sme		váratnánk	bylibychom	
váratátok	byli ŕte		váratnátok	bylibyste	
váratának	byli gsau		váratnának	bylibŕ	

66. Dt. Gař se kerestetem časuge?

Dp. Kerestetem se následugjcjm způsobem časuge:

Přjtomný čas.

kerestetem	gsem	hlebán hlebán hlebán	kerestessam	abych byl	hlebán hlebán hlebán
kerestetel	gŕi		kerestessel	abys byl	
kerestetik	gest		kerestessen	abŕ byl	
kerestetünk	gsme		kerestessunk	abychom byli	
kerestetetek	gŕte		kerestessetek	abyste byli	
kerestetnek	gsau		kerestessenek	abŕ byli	

Nedominulý čas.

kerestetém	byl sem	hlebán hlebán hlebán	kerestetném	bylbych	hlebán hlebán hlebán
kerestetél	byl ŕi		kerestetnél	bylbys	
keresteték	byl gest		kerestetnék	bylbŕ	
keresteténk	byli sme		kerestetnánk	bylibychom	
kerestetétek	byli ŕte		kerestetnétek	bylibyste	
kerestetének	byli gsau		kerestetnének	bylibŕ	

67. Dt. Gať se tato slowesa w ostatnjch časech časugi?

Dp. W ostatnjch časech se tato slowesa též tať časugi gaťo činná, řbyž se totiž ku kořenu po at, et aneb tat, tet slošky činného slowesa zawěsegi, ř. př. *várattám* byl sem očekáwán, *kerestettem* byl sem hledán a t. d. Wiž § 21—24.

Středná slowesa. — Slowesa na ik.

68. Dt. Količera gsau středná slowesa?

Dp. Středná slowesa gsau dwognásobná, totiž: činno-středná, gaťo ůlni sedět, repůlni letět, futni běžet, wiž § 102, 5. a trpno-středná, gaťo kůzkůdni zápasit, álmodni snjwat, uszni plowat.

69. Dt. Gať se středná slowesa časugi?

Dp. a) Činno-středná se gaťo činná slowesa časugi, ř. př. ůlök, ůlsz, ůl sedjm, sedjš, sedj, ůlůnk, ůltök, ůlnek sedjme, sedjte, seděgi; wšřať ale gen w neurčitém způsobě, wygmůc řbyž gsau složená, gaťo megůlöm sedjm na tom, áltať uszom přeplynu; b) trpno-středná se šřoro gaťo trpná slowesa časugi, ř. př.

Dynamowacj způsob.

Přjt. čas. esem, esel, esik padám, padáš, padá, esůnk, estek, esnek padáme, padáte, padagi.

Nedom. čas. esém, esél, esék padl sem, padl si, padl, esénk, esétek, esének padli sme, padli ste, padli.

Minulý čas. estem, estél, esett padl sem, padl si, padl, estůnk, estetek, estek padli sme, padli ste, padli.

Budůcj. esendem, esendel, esendik padnu, padneš, padne a t. d.

Spogowacj způsob.

Přjt. čas. essem, essél, essék abych padl, abys padl, aby padl, essůnk, essetek, essenek abychom padli, abyste padli, aby padli.

Nedom. čas. esném, esnel, esnék padlbých, padlbys, padlbý, esnénk, esnéték, esnének padlbýchom, padlbyste, padlbý.

Předm. čas. estem volna, estél volna, esett volna byl padl, bylbyš byl padl, bylby byl padl, estůnk volna, estetek volna, estek volna bylbychom byli padli, bylbyste byli padli, bylby byli padli.

Rozkaz. způsob. essél padni, essen ō nechť padne.

Přičestj. esve padage, esō padagici, esett padlš, esvén padnuw, wiž § 99.

e) Nepravidelná slovesa.

70. St. Která gsau nepravidelná slovesa podle abecedy, a gaž se časugi?

D b p. Nepravidelná slovesa gsau následugicj, a se takto časugi: *alkudni* o něco gednati: *alkuszom*, *alkuszol*, *alkuszik* gednám, gednáš, gedná; *alkuvám* gednal sem, *alkudtam* gednal sem, *alkudjál* gedneg, *alkuvó* gednatel.

aludni spáti: *aluszom*, *spim*, též *alszom*, *aludtam* spal sem, *aludjál* spi, *alvó* spác.

cselekedni činiti: *cselekeszem*, *cselekeszel*, *cselekeszik* činim, činíš, činj; *cselekedtem* činil sem.

enni gisti: *eszem* gim, *evém* gebl sem, *ettém*, *ettél*, *evett* gebl sem, *gebl si*, *gebl*, *ettünk*, *ettetek*, *ettek* gebli sme, *gebli ste*, *gebli*, *egyél* gež, *enném*, *ennél*, *ennék* geblbych, *geblbys*, *geblby*, *evó* geblj.

feküdni ležeti: *fekszem* ležim, *feküdtem* ležel sem, *feküdj* lež, *fekvó* ležici (ležák).

fujni dúhati (fúhati) *fujok* též *fuvok*, *dúhám* (bugu) *fujtam* dúchal, *fujj* dúcheg, *fuvó* dúchač.

haragudni se hñewati: *haragszom*, *haragszol*, *haragszik* hñewám se, *hñewáš* se, *hñewá* se, *haragudtam* hñewal sem se, *haragudj* hñeweg se.

hinni wěriti: *hiszek*, *hiszel*, *hisz* wěrim, *wěriš*, *wěrij*; *hittem*, *hitél*, *hitt* wěril sem, *wěril si*, *wěril*, *higy* wěr, *higyek* abych wěril, *hinnék* wěrilbych, *hivó* wěritel.

hivni wolati: *hivok*, *hivsz*, *hiv* wolám, *woláš*, *wolá*; *hivtam* wolal sem, *hivj* woleg *hivnék* wolalbych, *hivó* woláč.

igyekezni se snažit: *igyekszem*, *igyekszel*, *igyekszik* snažim se, *snažiš* se, *snaži* se, *igyekeztem* snažil sem se.

jönni přicházeti, *jövök*, *jössz*, *jö* aneb *jön*, *přicházim*, *přicháziš*, *přicházi*, *jövünk*, *jöttök*, *jönnek* *přicházime*, *přicházite*, *přicházegi*, *jövék* přissel sem, *jöttem* přissel sem, *jöjj* přis, *jönnék* přisselbych, *jövó* přichozi.

inni piti: *iszom*, *iszol*, *iszik* pigu, *piješ*, *pige*; *ivám*, *ivál*, *ivék* pil sem, *pil si*, *pil*; *ittam*, *ittál*, *ivott* pil sem, *pil si*, *pil*; *ittunk* *pili* sme, *igyál* pi, *igyam*, *igyál*, *igyék* abych pil, *abys* pil, *abypil*, *innam* pilbych, *ivó* pigáč.

lenni býti: *vagyok*, *vagy*, *van*, *gsém*, *gsi*, *gest*; *wiž* § 104—118.

lenni býti (se státi): *leszek*, *leszel*, *lesz* budu, *bydeš*, *bude*, *levék* byl sem, *lettem* byl sem, *légy* buš, *lennék* lennél, *lenne* bylbych, *bylbys*, *bylby*, *lettem* volna bylbych byl, *leendek* stanem se, *lévén* buda.

löni střileti: *lövök*, *lössz*, *lő* střilim, *střiljš*, *střilj*, *lövék* střilil sem, *löttem* střilil sem, *lőjj* střel, *lónék* střililbych.

megbetegedni onemócnēti, megbetegszem onemócnūgi, megbetegedtem onemócnēl sem, megbetegedj onemócnī.

megelégedni spofogen bñti: megeleégyszem, megeleégszel, megeleég-szik gsem — gñi — ge spofogen, megeleégedtem byl sem spofogen.

megrészegedni se opogiti: megrészegszem opágim se, megrésze-gedtem opogil sem se.

menni giti: megyek, mégy, megyen gdem, gbeš, gbe, megyünk, mentek, mennek gdeme, gdete, gdau, mennék űfel sem, menj též eredj gbi (hibag) mennék űfelbych.

nőni rűsti: nővök, nősz, nő rostu, rosteš, roste, nővök rostil sem, nőttem rostil sem, nőjj rostni.

nyugodni obpočjwati: nyugszóm obpočjwám, nyugvám obpočjwal sem, nyugodtam.

rini plafati: rivok, rísz, rí pláču, pláčeš, pláče, rivék plafal sem, ritam plafal sem, rij plač, rinék plafalbych, rivó plačjci. — *Ule častěgi se užjwá sirok*, szírsz, sir a t. d.

róni wraubiti: rovok, rós, ró wraubim, wraubjš, wraubj, rovunk, rótok, rónak wraubjme, wraubjte, wrauběgi, róttam wraubil sem, rójj wrub, rovó wraubjci.

szívni cecati: szívok, szív, szi cecám, cecáš, cecá; szittam cecal sem, szíjj ceceg, szívnék cecalbych.

szóni tkát: szövök, szósz, szó tkám, tkáš, tká, szóttam tkal sem, szójj tkeg, szónék tkalbych, szövö tkác.

tenni dělát: teszok, téssz, tesz dělám, děláš, dělá; tettem dělál sem, tégy děleg, tennék dělálbych.

venni kűpiti: veszek, véssz, vesz kűpim, kűpjš, kűpi, vevék kűpil sem, vettem kűpil sem, végy kűp, vennék kűpilbych, vevö kűpec.

vinni nesi: viszek, vissz, visz nesu, neseš, nese.

vívni zápasiti: vivok, vivsz, vív zápasim, zápasjš, zápasj; vívtam zápasil sem, vívj zápaš, vívnék zápasilbych, vívö zápasjci.

71. St. Které neprawibelné sloweso se neyčastěgi užjwá?

Dbp. Sloweso van, proto že se dwognásobně užjwá, wiz § 113.

72. St. Gať se užjwá toto sloweso, když se odpjragičně potřebuge?

Dbp. Nepowj se nekem nem van, ale nekem nines, wiz § 118.

73. St. Kterau sřloňku obdržegi slowesa, když magi wygábřit slowensřt: mohu, müžes a t. d.

Dbp. Dbdržegi sřloňku hat aneb het, s kterau dořonale se ča-sugi, wiz § 119.

74. St. Gať slowe ta sřloňka, s kterau sloweso ne žúpna, nýbrž gen w prwnj osobě se časuge, a kedy se ta sama užjwá.

Dbp. Tato sřloňka sluge lak aneb lek; wyřaf ale gen tehdy se užjwá, když předmět slowesa se na osobnau náměřtku tē (tebe) aneb w áš wztahuge, ř. př.

Dynam. Přijtomn. látlak tégedet, aneb na prosto látlak widjm tě, látlak titeket aneb benneteket, widjm wás, f. př.

Nedom. látalak tégedet widěl sem tě, látalak benneteket widěl sem wás.

Minul. láttalak tégedet widěl sem tě, láttalak titeket widěl sem wás.

Spog. Přjt. lássalak tégedet abych tě widěl.

Nedom. látnalak tégedet widělbych tě.

Budúc. látandalak tégedet uwidjm tě, wiz § 145 na fonci.

Nápodobně kërlek tegedet prossim tě, szeretlek titeket milugi wás.

P ř i s l o w ě a.

75. **Dt.** Kolkéré gsau přjsslowky?

Ddp. Přjsslowky gsau mnohondsobně, neb některé znamenagi:

- 1) čas, f. př. most nynj (teráz) mikor feby, késõn pozdě, nefforo, valaha gebnúc, ma dnes, holnap zjtra, minap ondy, tegnap wčera, tegnapelõtt přeb wčjrem, jõkor zawčasu, korán časně a t. d.
- 2) mjesto, f. př. itt tuto, ott tamto, eddig do tuďto, kint wensu, fennt hõre, alatt dole, valahol někde a t. d.
- 3) pořádek, f. př. elõször přebně, másodszor po druhé, harmadszor po třetj, együtt dohromady, végre posledně a t. d.
- 4) powahu, f. př. így tať, úgy tať, jól dobře, rosszul špatně, lassan zdluha, õromest rád a t. d.
- 5) počet, f. př. sokan mnoho, kevesen malo, annyian tať mnoho, elegend dost a t. d.
- 6) otázku, f. př. miért proč? hol fde? hogyan gafo? miolta od feby?
- 7) přirownánj, f. př. minél — annál čím — tjm, valamint gafo, úgy téz tať, hasonlõképen nápodobně.
- 8) přiřwědčowanj aneb odpjranj, f. př. igenis ano, nem ne, valóssággal oprawdu, talán asnáb, mégis přebce, megse přebce ne a t. d.

76. **Dt.** Co znamenáš o přjsslowce nem?

Ddp. D nem znamenám, že se w slowenškém někdy wygádrj se slowjckem jádný, f. př. tanulni nem szégyen se učiti nenj jádná hanba; a že se při zakazowanj w ne žkracuge, f. př. tanulni ne szégyenlj učiti se nestyď, ne loj nepofradneš.

77. **Dt.** Co znamenáš wúbec o přjsslowkách?

Ddp. D přjsslowkách wúbec znamenám, že mnohé z nich stupňowané býti mohau, f. př. közel, közelebb, legközelebb bljzko, bljz, neybljz; hamar, hamarább, leghamarább bystro, bystreg, neybystreg.

Spogľa.

78. St. Co o spogľách wjš?

D b p. D spogľách wjm, že gľau

- 1) spogugicj, ř. př. és, 's, meg a, i, is též, mind mind gaľ — taľ i, nem csak, hanem negen — ale i.
- 2) wnjmagicj a obmezugicj, ř. př. vagy-vagy buďto — buďto; sem-sem ani — ani, csak gen, kivévén ha fromě, řdyž (lec).
- 3) dppúšťégicj, ř. př. ámbátor acľoli, jóllehet gaľžľoli, noha třebaš, ha-is byť i, ugyan sice, még pedig a sice.
- 4) odporugicj aneb nadwrhugicj, ř. př. de ale, pedig gelifož, hanem nybrž, než ale, mégis předce, ellenben naproti, sótt inkább brž, anobrž.
- 5) přjcinu wznamenáwagicj, ř. př. mivel, minthogy poněwadž, mért nebo.
- 6) nářľedownořt znamenagicj, ř. př. azért proto, következőkép nářľedowně, és így a taľ, tehát procež, annakokáért proto řaimé.
- 7) wýminku znamenagicj, ř. př. ha, hogyha geřľiže, a' mennyiben poľuď?
- 8) cjl znamenagicj, ř. př. hogy že, hogy ne aby ne, a t. d.

Wyřřiřňjř (Meziřľowce).

79. St. Gaľé máme w uherřľém wyřřiřňjřy?

D b p. Máme totiž

- 1) wyřřiřňjřy radořti, aha, ó, ha.
- 2) boleřti, jaj, ah.
- 3) obďiwováňj, he, de, vajmi, ach gaľ! ejnye, im hľehľe, bizony arcit.
- 4) zařřiřowáňj, esitt přt, rajta gen do toho!
- 5) tauženj, vajha bár, o řdyby;
- 6) pořměchu, pfuj, piha, juj!

441. 5. 52

